

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КУЧЕВО

ИЗВЕШТАЈ О

СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА

ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

ОПШТИНЕ КУЧЕВО

НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Д.О.О. ЗА ПЛАНИРАЊЕ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ, АОП И ИНЖЕЊЕРИНГ
"ИНФОПЛАН" Аранђеловац

мај 2010. Године

ПРЕДМЕТ: **ИЗВЕШТАЈ
О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ КУЧЕВО
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

НАРУЧИЛАЦ: **СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КУЧЕВО**

ОБРАЂИВАЧ: **"ИНФОПЛАН", д.о.о. за планирање, пројектовање, АОП и
инжењеринг, Аранђеловац**
34 300 Аранђеловац, Краља Петра I, бр. 29
телефон 034/720-081 и 720-082, факс 720-082,
e-mail: urbanizam@infoplan.rs

**РУКОВОДИЛАЦ
ИЗРАДЕ:** **ВАЛЕНТИНА ЈАНКОВИЋ, дипл.инж.арх.
одговорни урбаниста, број лиценце ИКС 200 0667 04**

РАДНИ ТИМ: ДРАГАНА СТОЈИЛОВИЋ, дипл.инж.арх.
ГОРДАНА КОВАЧЕВИЋ, дипл.инж.арх.
ДАНИЈЕЛА КАРАШИЋЕВИЋ, дипл. инж. арх.
САЊА СРЕЋКОВИЋ, дипл.инж.арх.
МИЛИЦА ГОДИЋ, дипл.инж.арх.
СВЕТЛАНА МОМЧИЛОВИЋ, дипл.инж.арх.
НАТАША МИЛОШЕВИЋ, дипл. инж. грађ.
БОБАН ПАНИЋ, дипл.инж.грађ
СЛАЂАНА ГАЈИЋ, дипл.инж.геод.
ВЛАДАН ПЕРИШИЋ, геод.инж.
БОЈАН РАДОЈИЧИЋ, геод.инж.
НАТАША ЦВЕТКОВИЋ, грађ.инж.
САША ЦВЕТКОВИЋ, грађ.инж.
МИРА ПРОДАНОВИЋ, грађ. тех.

ДРАГОЉУБ ШЕЋЕВИЋ, дипл.инж.грађ.
МИЛОРАД ДОБРИЧИЋ, дипл.инж.ел.
ЗОРАН ХЕРЦЕГ, дипл.инж. ПТТ саобраћаја

ГОРДАНА ФИЛИПОВИЋ, оператер
ВЕРКА РАДОВИЋ, оператер на уносу
ЗОРИЦА БОЖИЋ, копирант

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

ДРАГАН АГАТУНОВИЋ

САДРЖАЈ

1.	УВОДНА РАЗМАТРАЊА	1
1.1.	РАЗЛОЗИ ЗА ОБАВЉАЊЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	5
1.1.1.	Прва фаза у одлучивању – анализирана питања	5
1.1.2.	Друга фаза у одлучивању – анализирани могући утицаји	7
1.2.	КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА	8
2.	ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	9
2.1.	ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА, ЦИЉЕВА И ОСНОВНИХ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА	9
2.1.1.	Полазна опредељења и преглед садржаја ППО Кучево	9
2.1.2.	Циљеви развоја, коришћења и уређења простора	10
2.1.3.	Основна планска решења	12
2.2.	ОДНОС ПРЕМА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА	13
2.3.	КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	14
3.	ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА	15
3.1.	КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ КУЧЕВО	16
3.1.1.	Природне карактеристике	16
3.1.2.	Социо – економске карактеристике	18
3.2.	ОЦЕНА СТАЊА КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	22
3.2.1.	Квалитет ваздуха	22
3.2.2.	Квалитет вода	24
3.2.3.	Земљиште и управљање отпадом	25
3.2.4.	Бука и вибрације	27
3.3.	ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СЕ РАЗМАТРАЈУ У ПЛАНУ	28
4.	ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	31
4.1.	ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	31
4.2.	ИЗБОР ИНДИКАТОРА	34
5.	ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	36
5.1.	ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА	36
5.2.	РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА	38
5.3.	ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА	38
5.4.	КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ ЕФЕКТИ	47

6.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	51
6.1.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА	52
6.2.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА	53
6.3.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА	53
6.4.	МЕРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	54
6.5.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ	54
6.6.	МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНИХ ДОБАРА	54
6.7.	ДРУГЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ	56
7.	ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	58
7.1.	ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА	59
7.2.	ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	59
7.3.	ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	60
7.4.	КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР МОНИТОРИНГА	63
8.	СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ	64
9.	ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	65
10.	ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	68
11.	ЗАКЉУЧЦИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ)	69

СПИСАК ТАБЕЛА

Табела 1.	Упоредни приказ односа стратешке процене и процене утицаја	3
Табела 2.	Обухват ППО	15
Табела 3.	Средње месечне, годишње и екстремне вредности 1961. – 1990. за станицу Велико Градиште (φ 44°45' N, λ 21°31' E, н.в. 82 m)	17
Табела 4.	Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Кучево	18
Табела 5.	Путна мрежа на подручју општине Кучево	20
Табела 6.	Туристи и остварена ноћења туриста на подручју општине Кучево	21
Табела 7.	Подаци о станици за контролу ваздуха Велико Градиште и максималне вредности загађења ваздуха	23
Табела 8.	Вредности загађења ваздуха у станици Велико Градиште у фебруару 2010. године	24
Табела 9.	Граничне вредности за део показатеља дефинисаних класа вода	24
Табела 10.	Стање квалитета вода у 2008. години на станици Кусићи, река Пек	24
Табела 11.	Општина Кучево у предвиђеној мрежи регионалних депонија, трансфер станица, центара за рециклажу и инсинератора	25
Табела 12.	Процена састава комуналног отпада	26
Табела 13.	Највиши дозвољени нивои буке	28
Табела 14.	Општа питања и проблеми од значаја за стратешку процену	28
Табела 15.	Опште карактеристике Просторног плана	32
Табела 16.	Посебни циљеви стратешке процене утицаја и избор индикатора за вредновање планских решења	35
Табела 17.	Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијантама 1 (да се план не примењује) и 2 (да се план примењује)	37
Табела 18.	Вредновање карактеристика утицаја	39
Табела 19.	Критеријуми за оцењивање величине утицаја	39
Табела 20.	Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја	39
Табела 21.	Скала за процену вероватноће утицаја	40
Табела 22.	Критеријуми за процену трајања утицаја	40
Табела 23.	Критеријуми за процену учесталости утицаја	40
Табела 24.	Матрице процене утицаја	41
Табела 25.	Матрице процене утицаја	43
Табела 26.	Матрице процене утицаја	45
Табела 27.	Идентификација могућих кумулативних и синергијских ефеката	47
Табела 28.	Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика	57
Табела 29.	Препоруке за дефинисање мера заштите од утицаја инфраструктуре	57
Табела 30.	Табеларни преглед зона утицаја на животну средину и ширина заштитних појасева инфраструктурних система	58
Табела 31.	Оквир индикатора за мониторинг	60
Табела 32.	Концептуални оквир мониторинг плана	64
Табела 33.	Концептуални оквир плана за спречавање негативних утицаја	64

СПИСАК СЛИКА

Слика 1.	Схематски приказ процеса стратешке процене утицаја	3
Слика 2.	Поједностављена схема одрживог развоја	4
Слика 3.	Блок дијаграм за процес одлучивања о стратешкој процени	6
Слика 4.	Схематски приказ система могућег управљања отпадом у општини Кучево	27
Слика 5.	Схематски приказ односа стратешке процене утицаја и процене утицаја и нивоа одлучивања	65

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Стратешка процена утицаја просторног плана општине (просторног плана јединице локалне самоуправе) на животну средину ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја. Стратешка процена интегрише основне принципе заштите животне средине у поступак припреме и доношења плана. На основу одредби члана 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04), стратешка процена се обавља за просторни план општине (просторни план јединице локалне самоуправе). Одредбама члана 20. став 2. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09 – исправка), дефинисано је да је стратешка процена утицаја на животну средину саставни део плана јединице локалне самоуправе (просторног плана општине). Стратешком проценом за просторни план општине успоставља се оквир за одобравање будућих развојних пројеката, одређених прописима којима се уређује процена утицаја пројеката на животну средину.

Основни елементи стратешке процене утицаја на животну средину дефинисани су у тзв. "Стратешкој директиви ЕУ" (2001/42/ЕС). Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (у даљем тексту: Закон) је практично "транспоновано" одредбе ове директиве у српском законодавству. Закон је припремљен у оквиру пројекта YUGOLEX – хармонизације регулативе у области заштите животне средине у СРЈ са законодавством ЕУ. Закон је поставио оквир за даљу разраду процене утицаја стратешко – развојних планова и програма из различитих сектора. Законом су прописани поступци (процедуре), док није ближе дефинисан методолошки оквир, имајући у виду ширину поља деловања у различитим секторима. У том смислу, методолошки приступи се у актуелној пракси планирања у Србији и даље емпиријски унапређују, у складу са поступком стратешке процене одређене Законом.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који поред принципа интегрише и циљеве одрживог развоја у планским документима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину, здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа се нарочито у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу сагледати у оквиру појединачних пројеката, на пример – кумулативни и социјални ефекти,
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата,
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта (локациони услови, техничко – технолошка решења, економска оправданост пројекта - процењени период повраћаја инвестиција, анализа трошкова и добити само са економског становишта и др.)
- утврђује одговарајући оквир за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

У фази одлучивања како о изради планског документа, тако и о изради стратешке процене, извршени су одговарајући аналитички поступци и дефинисане полазне основе и оквир за израду Просторног плана општине Кучево (у даљем тексту: ППО Кучево) и обављање стратешке процене. У поступку одлучивања о изради стратешке процене испуњен је законски обавезни садржај у погледу: (а) разлога за обављање стратешке процене, (б) приказ питања и проблема заштите животне средине, (в) разлоге изостављања појединих питања и проблема заштите животне средине, (г) елемената извештаја о стратешкој процени, (д) предлога методологије и других обавеза носиоца израде извештаја о стратешкој процени, (ђ) начина учешћа заинтересованих органа и организација, као и јавности у поступку израде и разматрања извештаја о стратешкој процени, (е) других података од значаја за израду стратешке процене.

ППО Кучево је урађен на основу Одлуке о изради коју је донела скупштина општине. Израда ППО Кучево поверена је д.о.о. ИНОФПЛАН из Аранђеловца. Стратешка процена утицаја на животну средину обавља се на основу Одлуке о изради стратешке процене коју је донео надлежни општински орган за припрему ППО Кучево. Израду стратешке процене утицаја, такође ради д.о.о. ИНФОПЛАН из Аранђеловца.

У обављању стратешке процене полази се од основних начела утврђених одредбама члана 4. Закона, и то:

- 1) **Начело одрживог развоја** – одрживи развој јесте усклађен систем техничко- технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.
- 2) **Начело интегралности** – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.
- 3) **Начело предострожности** – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.
- 4) **Начело хијерархије и координације** – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм.
- 5) **Начело јавности** – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Циљеви израде стратешке процене од значаја за ову процену, могу се дефинисати на следећи начин, и то: (а) обезбеђивање да питања животне средине и здравље људи буду потпуно узета у обзир у току израде плана; (б) успостављање јасних, транспарентних и ефикасних поступака за стратешку процену; (в) обезбеђивање учешћа јавности; (г) обезбеђивање одрживог развоја; и (д) унапређивање нивоа заштите здравља људи и животне средине.

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току израде планова, односно интегрисање заштите животне средине у свим фазама од дефинисања принципа, визије, циљева, концепције, стратешких опредељења, планских решења, стратешких приоритета и инструментаријум за спровођење. Нарочито је осетљив и важан део у коме се дефинишу критеријуми, мере и правила коришћења, уређења земљишта и простора, као и заштите елемената животне средине. За разлику од некадашње праксе у којој је заштита животне средине углавном третирана као један од сектора у планирању, стратешка процена као комплексан и целовит поступак треба да обезбеди обавезно сагледавање планског подручја са становишта заштите, као и да предложи решења и мере којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан и рационални начин.

Као инструмент заштите животне средине стратешка процена је комплементаран поступак са проценама утицаја пројеката, односно објеката. Стратешка процена је претежно квалитативна и заснива се на експертској процени, процењују се утицаји који су са

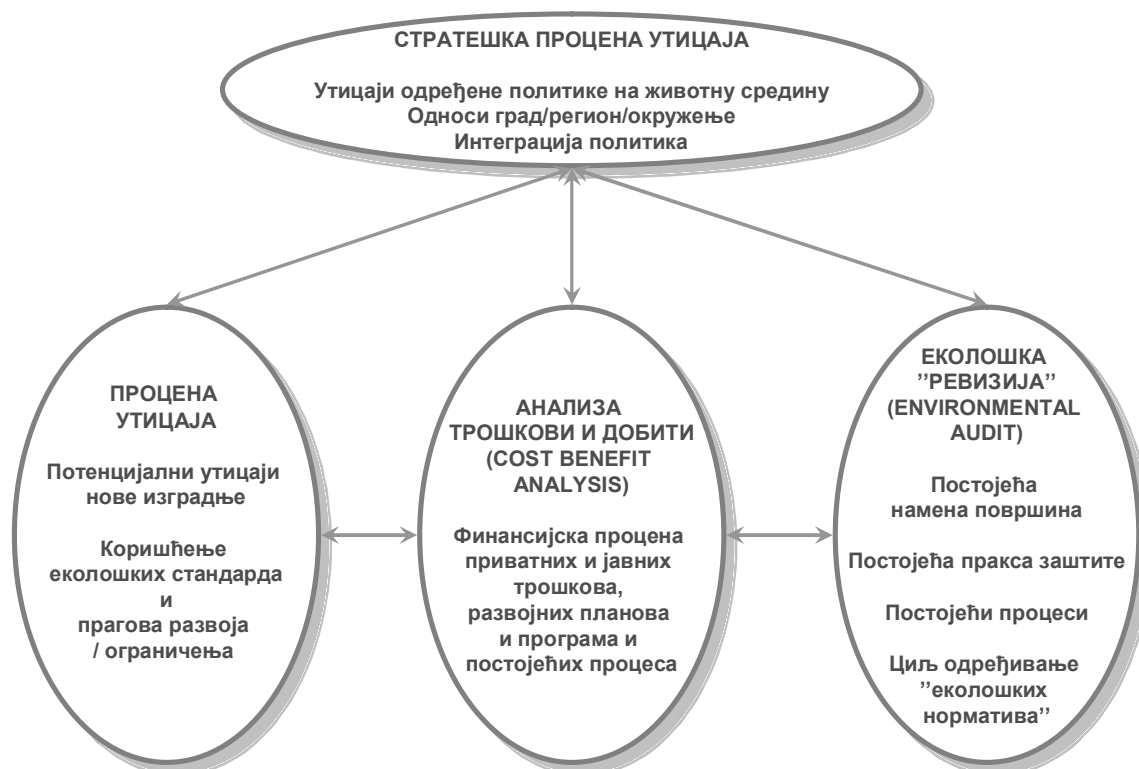
становишта трајања дугорочни, а у вези су са циљевима заштите и развоја, док ефекти пре свега зависе од менаџмента, односно управљања процесом и могућности повратног деловања на дефинисање планских решења. У следећој табели даје се упоредни приказ односа стратешке процене утицаја (СПУ) и процене утицаја (ПУ) према кључним областима (кључне алтернативе, утицаји, процена, одлучивање, учешће јавности, ефекти процене).

Табела 1. Упоредни приказ односа стратешке процене и процене утицаја

Области	СПУ	ПУ
Кључне алтернативе	Стратешка развојна одређења (циљеви, сценарија) и активности за реализацију	Локације и технологије
Утицаји	Дугорочни трендови (у вези са циљевима заштите ж.ср. и развојним циљевима) – локални утицаји само када планови садрже локалне утицаје	Специфични утицаји на локално стање животне средине
Процена	Претежно квалитативна (експертска)	Претежно квантитативна
Одлучивање	Поређење са циљевима заштите и развоја	Поређење са локалним квалитетом (стањем) животне средине
Учешће јавности	Јавност удружена у "интересне групе" – локалне заједнице, групе локалних заједница и сл.	Појединци, друштвене групе, НВО сектор
Ефекти процене	Зависи од вођења процеса (менаџмент), квалитета процене и повратног дејства на дефинисање планских решења	Зависи од квалитета процене утицаја и менаџмента

Извор: *International Association for Impact Assessment (http://www.iaia.org)*

Слика 1. Схематски приказ процеса стратешке процене утицаја

Основни методолошки приступ стратешке процене је у интегралном поступку, групишући и укрштајући теме из три основне компоненте одрживог развоја: (1) природа и животна средина, као основ квалитетног живота и развоја економије (привредног развоја), (2) социјални развој који обухвата становништво и насеобинску структуру, пре свега, али који имају кључну улогу и представљају одлучујући фактор у очувању природе, животне средине и подстицања економског развоја у циљу задовољавања људских потреба, и (3) економски развој, узрок динамичних појава у природи, негативних утицаја на животну средину као последица људских активности, али са друге стране представља кључни основ за побољшање животног стандарда. У интеракцији ова три комплекса и уравнотеженим

развојем еколошког, социјалног и економског развоја, могуће је у пракси достигнути одрживи развој. Као интеракција еколошког и социјалног развоја, и њиховог међусобног усаглашавања јавља се еколошка и социјална прихватљивост. У уравнотеженом односу социјалног и економског комплекса резултат је социјална и економска праведност, док резултат економског и еколошког развоја представља њихова међусобна оправданост. Не мање важна је и четврта димензија - развој институција које управљају просторним развојем, а посебно институција из области заштите животне средине које обухватају области инвестирања у заштиту животне средине и мониторинг.

Слика 2. Поједностављена схема одрживог развоја

Методолошки основ у ужем смислу представљају методе научног истраживања (анализа и синтеза, компаративни метод, индукција и дедукција, статистички метод, картографски метод и др.), односно примењене методе праћења стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења). ППО Кучево је израђен по методолошком обрасцу одрживог развоја, обједињујући природни, социо-економски и технички (инфраструктура) комплекс, као и комплекс заштите животне средине и институционалног развоја. Од дефинисања циљева, концепције, стратешких опредељења, планских решења, мера и смерница, као и приоритета, вођено је рачуна о интерактивности и међусобном утицају ових комплекса.

Извештај о стратешкој процени јесте документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Извештај према члану 12. Закона садржи нарочито:

- Полазне основе стратешке процене;
- Преглед карактеристика и оцена стања животне средине на подручју плана;
- Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
- Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
- Опис мера предвиђених за смањење негативних утицаја;
- Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
- Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
- Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- Приказ начина одлучивања;
- Закључке стратешке процене утицаја и друге податке од значаја за стратешку процену.

Саставни део поступка стратешке процене су консултације са заинтересованим органима и организацијама и са становништвом, а у циљу обезбеђивања ефикасне заштите животне средине и одрживог развоја планског подручја.

Резултати стратешке процене представљени су у Извештају о стратешкој процени утицаја ППО Кучево на животну средину, који је урађен у складу са чл. 12. – 17. Закона, и који поред уводних напомена садржи следеће теме и подтеме, и то:

- Разлози за обављање стратешке процене утицаја;
- Полазне основе стратешке процене;
- Преглед карактеристика и оцена стања животне средине на подручју плана;
- Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора;
- Процена могућих утицаја на животну средину;
- Мере заштите животне средине;
- Програм праћења стања животне средине;
- Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- Приказ начина одлучивања;
- Закључци стратешке процене утицаја (нетехнички резиме).

Стратешком проценом утицаја на животну средину обезбеђује се усклађеност планских решења дефинисаних ППО Кучево са важећом законском регулативом, плановима вишег хијерархијског реда, као и са другим документима. Стратешком проценом се евалуирају потенцијални негативни утицаји на животну средину и дефинишу мере за спречавање или смањење штетних утицаја планских решења. Резултати стратешке процене утицаја доприносе евентуалном редефинисању фазних планских концепција и решења и одговарајућем доношењу одлука у планском процесу – оптималних са аспекта заштите животне средине, применом мера заштите животне средине у току спровођења плана.

У самој изради ППО Кучево коришћени су методолошки приступи и обрасци, као и принципи одрживог развоја. На овај начин, ППО Кучево је у највећој мери усаглашен са захтевима заштите животне средине, док планска решења дефинисана овим планом не би требало да имају значајније негативне утицаје, тако да је стратешком проценом извршено делимично допуњавање свеобухватних мера заштите.

1.1. РАЗЛОЗИ ЗА ОБАВЉАЊЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

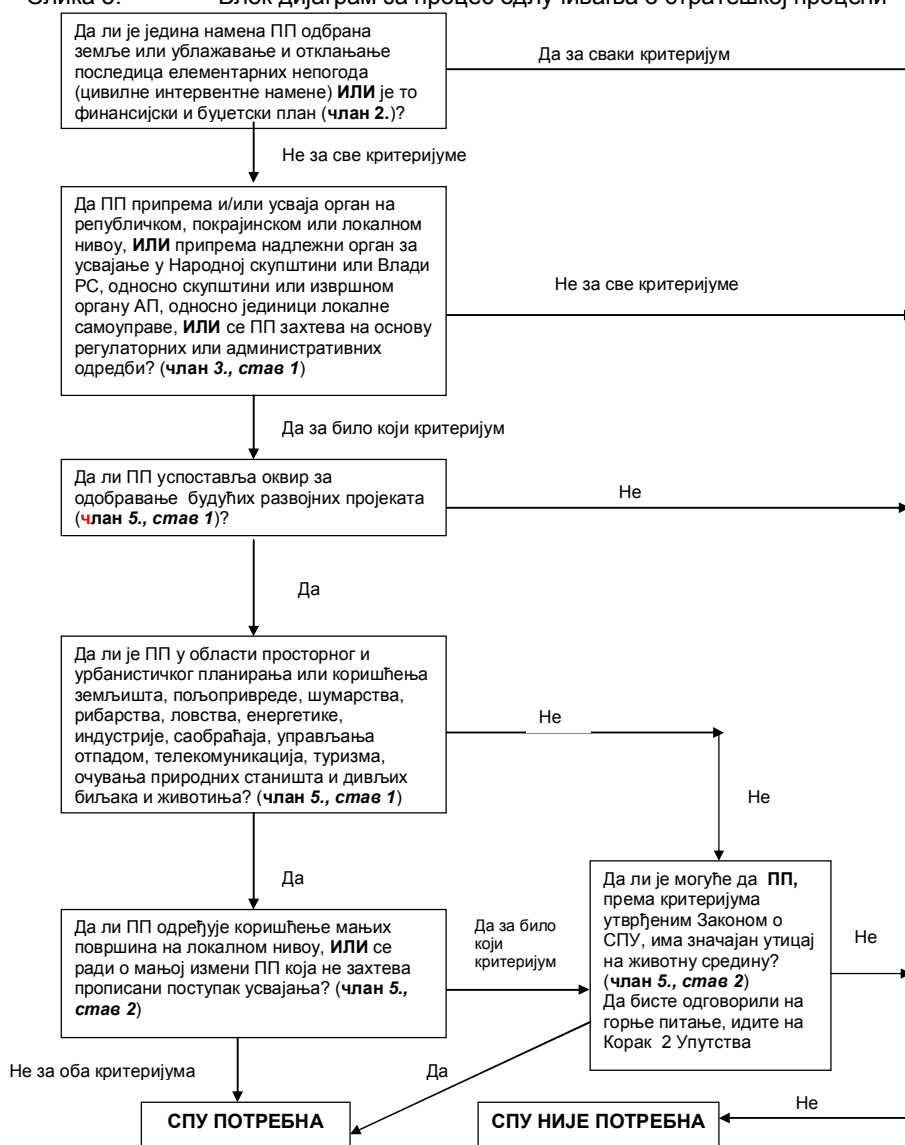
Обавеза израде стратешке процена утицаја на животну средину утврђена је одредбом члана 5. Закона, којима је прописано обављање стратешке процене за просторне планове, као и дефинисаним критеријумима за утврђивање могућих значајних утицаја на животну средину плана или програма (Прилог 1. Закона). Ови критеријуми су засновани на карактеристикама плана и карактеристикама утицаја. Основни разлог за израду стратешке процене је евалуација утицаја планских решења на самом подручју плана, као и могући утицаји ван планског подручја.

Поред претходно наведених законских разлога (правног и планског основа за израду стратешке процене), од кључног значаја у процесу одлучивања о стратешкој процени ППО Кучево, представљали су критеријуми и мерила утврђени Законом. У поступку одлучивања о стратешкој процени извршена је анализа по фазама, користећи претходно наведена упутства, и то по следећим темама.

1.1.1. Прва фаза у одлучивању – анализирана питања

У првој фази у одлучивању анализирана су питања према одредбама члана 5. и члана 2. Закона, који су представљани на следећем блок дијаграму на основу "Упутства за спровођење Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину" (Београд 2007, Министарство науке и заштите животне средине).

Слика 3. Блок дијаграм за процес одлучивања о стратешкој процени

Критеријуми према члану 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину

- ППО Кучево припрема и усваја надлежни орган јединице локалне самоуправе. Израда ППО Кучево захтева се на основу Закона о планирању и изградњи.

Критеријуми према члану 2. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину

- ППО Кучево представља оквир за реализацију развојних пројеката на територији јединице локалне самоуправе. ППО Кучево нема једину намену у функцији одбране земље, односно ублажавања и отклањања последица елементарних непогода (цивилне интервентне намене). Истовремено, ППО Кучево није финансијски и буџетски план, већ је развојно - уређивачки у смислу активирања развојних потенцијала територије јединице локалне самоуправе, односно активирање локација за привредни развој, комерцијалне делатности, становање и сл. На тај начин, подстиче се просторни развој и уређење простора на територији општине Кучево. ППО Кучево обухвата подручје од око 721 km², чиме се испуњава конвенционални критеријум западноевропске праксе планирања и заштите животне средине, у погледу величине планског подручја.

Како је на основу претходно наведеног закључено да ППО Кучево може имати утицај на животну средину (позитиван или негативан), приступљено је анализи у другој фази одлучивања о потреби израде стратешке процене утицаја на животну средину и израде стратешке процене.

1.1.2. Друга фаза у одлучивању – анализирани могући утицаји

Карактеристике животне средине и могући утицаји ППО Кучево на:

1. ВАЗДУХ (1.1. Какав је квалитет ваздуха на подручју ППО Кучево?; 1.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промену квалитета ваздуха?)
2. ВОДЕ (2.1. Какав је квалитет површинских вода на подручју ППО Кучево?; 2.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промену квалитета површинских вода?; 2.3. Какав је квалитет подземних вода на подручју ППО Кучево?; 2.4. Да ли ППО Кучево може проузроковати промену квалитета подземних вода?; 2.5. Какав је квалитет изворишта водоснабдевања и воде за пиће?; 2.6. Да ли ППО Кучево може довести до промена у квалитету изворишта водоснабдевања и воде за пиће?; 2.7. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у режиму токова или поплаве?)
3. ЗЕМЉИШТЕ (3.1. Да ли је земљиште изложено деградацији и/или загађењу?; 3.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати деградацију и/или загађење земљишта?; 3.3. Да ли ППО Кучево може проузроковати промену намене земљишта (нерационално коришћење?)
4. КЛИМУ (4.1. Да ли ППО Кучево може проузроковати емисију гасова стаклене баште? 4.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промену климе?)
5. БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ (5.1. Да ли на подручју ППО Кучево постоје заштићене, ретке или угрожене биљне или животињске врсте, станишта, екосистеми?; 5.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене биљног и животињског света, станишта или екосистема, посебно заштићених, ретких или угрожених?)
6. СТАНИШТА И БИОДИВЕРЗИТЕТ (6.1. Да ли на подручју ППО Кучево постоје заштићена, ретка или угрожена станишта и биодиверзитет?; 6.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене станишта или биодиверзитета, посебно заштићених, ретких или угрожених?)
7. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА (7.1. Да ли на подручју ППО Кучево постоје заштићена природна добра?; 7.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у квалитету или површини заштићених природних добара?; 7.3. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у режиму заштите или начину коришћења заштићених природних добара?)
8. СТАНОВНИШТВО И ЗДРАВЉЕ (8.1. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у броју становника?; 8.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у здрављу становништва?)
9. ГРАДОВЕ И ДРУГА НАСЕЉА (9.1. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене градова или других насеља?; 9.2. Да ли ППО Кучево може довести до демографских, промена у начину или квалитету живота или других промена?; 9.3. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене приступачности јавних површина?)
10. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКУ БАШТИНУ (10.1. Да ли ППО Кучево може довести до промене у квалитету или површини заштићених културних добара?; 10.2. Да ли ППО Кучево може довести до промене режима заштите заштићених културних добара?)
11. ИНФРАСТРУКТУРНЕ, ИНДУСТРИЈСКЕ И ДРУГЕ ОБЈЕКТЕ (11.1. Да ли ППО Кучево може довести до промене инфраструктуре, индустријских, енергетских и других објеката?)
12. ДРУГЕ СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ (12.1. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у стварању отпада и/или управљању отпадом?; 12.2. Да ли ППО Кучево може проузроковати повећање саобраћаја?; 12.3. Да ли ППО Кучево може проузроковати промене у нивоу буке?; 12.4. Да ли ППО Кучево може проузроковати вибрације, термичко загађење, јонизујуће и/или нејонизујуће зрачење?)

Одговори на претходно наведена питања формулисани су на основу расположивих података, постојећих знања о ППО Кучево, познавања стања планирања, коришћења, уређења и заштите простора на територији општине Кучево, стручног мишљења. Другим речима, **уколико постоји бар један утицај ППО Кучево према наведеним карактеристикама животне средине, приступа се дефинисању критеријума за одређивање значаја утицаја.** У фази одлучивања постојао је бар један утицај и то пре свега у делу који се односи на изградњу инфраструктуре, привредних и других објеката, односно на друге створене вредности, тако да је пре коначног одлучивања о изради стратешке процене у трећој фази, извршена прелиминарна процена карактеристика утицаја по областима/темама које су дате у наставку.

1.2. КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА

Вероватноћа, интензитет, сложеност, реверзибилност

- Да ли постоји висок степен вероватноће настанка утицаја?
- Да ли ће утицај бити интензиван?
- Да ли ће утицај бити сложен?
- Да ли ће утицај бити иреверзибилан?
- Да ли ће бити тешко избећи, умањити, поправити или компензовати утицај?

Временска димензија (трајање, учесталост)

- Да ли ће утицај дуго трајати?
- Да ли ће утицај бити трајан или привремен?
- Да ли ће утицај бити непрекидан или повремен?
- Да ли ће утицај бити учестао или редак?

Просторна димензија

- Какав ће бити утицај обзиром на локацију ППО Кучево?
- Да ли ће се утицај простирати на великом подручју?
- Да ли ће утицај обухватити велики број становника?
- Да ли може доћи до утицаја ван граница региона или земље (прекогранични утицај)

Кумулативна и синергијска природа утицаја

- Да ли је утицај може бити кумулативан?
- Да ли утицај може бити синергијски?

Ризици по људско здравље и животну средину

- Да ли ће се јавити ризици по људско здравље (индустријски удеси итд)?
- Да ли ће се јавити ризици по животну средину (индустријски удеси итд)?
- Да ли може доћи до великих промена људског здравља и животне средине?

Деловање на заштићена подручја

- Да ли ће доћи до утицаја на природне вредности?
- Да ли ће доћи до утицаја на подручја или пределе са признатим националним или међународним статусом заштите?
- Да ли ће доћи до утицаја на заштићена културна добра?
- Да ли ће постојати ризик од утицаја на заштићене локације, подручја, карактеристике?

Деловање на угрожена подручја

- Да ли ће доћи до утицаја у густо насељеном подручју?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју са прекораченим стандардима квалитета или граничним вредностима?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју са интензивним коришћењем земљишта?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју са постојећим ризицима?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју са смањеним капацитетом животне средине?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју посебно осетљиве области?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју екосистема?
- Да ли ће доћи до утицаја у подручју заштићених или ретких врста флоре и фауне?

Прелиминарна процена карактеристика утицаја у фази одлучивања указује да **не би требало очекивати значајније негативне утицаје изградом, доношењем и спровођењем ППО Кучево**, с тим да је у току стратешке процене потребно извршити детаљнију процену утицаја, укључујући и поређење варијантних решења (тзв. "нулти сценарио", сценарио спровођења ППО Кучево, као и евентуално сценарио спровођења ППО Кучево, укључујући и спровођење других планова и програма различитог хијерархијског нивоа, који имају непосредни или посредни утицај на територију општине Кучево).

Са друге стране, стратешка решења у области транспорта су у директној вези са динамиком планираног коридора аутопута према источној Србији, као и будућег статуса регионалног аеродрома у Бору). Још увек није коначно одлучено да ли је у питању коридора аутопута или полуаутопута, чија се реализација не очекује у планском хоризонту, док се за аеродром претпоставља да би допринео развоју регионалног цивилног аеротранспорта.

На основу претходно изнетих образложења, у **трећој фази** одлучено је да се приступи изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Кучево на животну средину.

2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Под полазним основама стратешке процене за потребе израде ППО Кучево обухваћене су следеће теме:

- 1) *кратак преглед садржаја и циљева плана и односа са другим плановима;*
- 2) *преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју за које се Извештај односи;*
- 3) *карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;*
- 4) *разматрана питања и проблеми заштите животне средине у плану, као и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;*
- 5) *приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану, укључујући варијантно решење нереализовања плана и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;*
- 6) *резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.*

2.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА, ЦИЉЕВА И ОСНОВНИХ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Садржина ППО Кучево дефинисана је Законом о планирању и изградњи и подзаконским актом - Правилником о садржини и изради планских докумената. Циљеви, концепција, стратешка опредељења, планска решења, приоритети, мере и смернице за спровођење у ППО Кучево су дефинисани, полазећи од:

- *принципа планирања (економска оправданост, социјална прихватљивост и еколошка одрживост),*
- *правног оквира којим су утврђују нормативи и правила у управљању природним и створеним ресурсима (пољопривредно земљиште, воде, шуме, ловна подручја, минералне и енергетске сировине, грађевинско земљиште, инфра и супраструктура),*
- *визије и потребе развоја општине Кучево користећи природне и створене вредности мобилисањем територијалног капитала;*
- *рационалног и одрживог организовања привредних и других активности (пољопривреда, водопривреда, шумарство, лов, рударство и енергетика, индустрија, грађевинарство, саобраћај и телекомуникације, туризам и заштита животне средине).*

Поред интерпретације плана у овом делу се даје и однос са другим плановима који могу имати утицај на животну средину на подручју општине.

2.1.1. Полазна опредељења и преглед садржаја ППО Кучево

За потребе стратешке процене утицаја ППО Кучево дефинисана су полазна опредељења и општи садржај планског документа. Просторним планом јединице локалне самоуправе (просторни план општине) дефинишу се циљеви и мере просторног развоја локалне самоуправе, у складу са планираним економским, социјалним, еколошким, као и досадашњим културно-историјским развојем. Просторни план јединице локалне самоуправе израђује се и доноси за територију јединице локалне самоуправе, у овом случају општине Кучево.

Просторни план јединице локалне самоуправе (просторни план општине) садржи, нарочито:

1. полазне основе за израду плана;

2. оцену постојећег стања (SWOT анализа);
3. посебно обележавање грађевинског подручја са границама подручја;
4. делове територије за које је предвиђена израда урбанистичког плана;
5. правила уређења и грађења за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана;
6. шематски приказ уређења насељених места за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана;
7. циљеве и принципе и концепцију просторног развоја јединице локалне самоуправе;
8. принципе и пропозиције заштите, уређења и развоја природе и природних система;
9. концепцију и пропозиције просторног развоја и дистрибуцију становништва, мреже насељених места и јавних служби;
10. концепцију и пропозиције просторног развоја економије, дистрибуцију активности и употребу земљишта;
11. просторни развој саобраћаја, инфраструктурних система, комуналне инфраструктуре и повезивање са регионалном инфраструктурном мрежом;
12. регионалне и прекограничне аспекте и функционалне везе;
13. мере заштите, уређења и унапређења природних и културних добара;
14. однос градских и сеоских насеља;
15. мере за равномерни територијални развој јединице локалне самоуправе;
16. мере и инструменте за остваривање просторног плана јединице локалне самоуправе и приоритетних планских решења и пројеката;
17. мере за спровођење просторног плана јединице локалне самоуправе.

Основно питање ППО Кучево од значаја за стратешку процену је промена негативних и подржавање позитивних тенденција у досадашњем развоју општине Кучево, заштитом и одрживим коришћењем природних ресурса (развој привредних делатности, развој туризма, коришћење и заштита вода, производња енергије, коришћење и заштита пољопривредног, шумског и др. земљишта) у планском хоризонту, по етапама спровођења.

Основна опредељења стратегије даљег просторног развоја су:

1. унапређење конституције система урбаних и секундарних општинских центара и функционално повезивање уситњене мреже руралних насеља;
2. планско и систематско управљање отпадом;
3. решавање питања водоснабдевања, одвођења и пречишћавања отпадних вода;
4. очување шума и зелених површина;
5. подстицај развоју туризма у складу са потенцијалима и подршка развоју аутентичних пољопривредних производа¹;
6. подршка малим и средњим предузећима и реструктурирање некадашњих предузећа.

Полазећи од оцене потенцијала и ограничења планског подручја и његовог регионалног окружења изводе се циљеви развоја, коришћење и уређења простора. Општина Кучево припада источном делу Србије, које је економски слабије развијено и интегрисано подручје. ППО Кучево, поред тема локалног развоја, уређења и заштите простора, дефинише основна опредељења у циљу интеграције општине, и то:

- 1) **инфраструктурно-саобраћајно повезивање,**
- 2) **привредна интеграција са окружењем,**
- 3) **интеграција у социјалне системе.**

2.1.2. Циљеви развоја, коришћења и уређења простора

Општи циљ јесте промена негативних и подржавање позитивних тенденција у досадашњем развоју подручја општине Кучево у планском хоризонту. Општи циљ се разрађује кроз неколико активности:

1. Постизање боље конституције система урбаних и субопштинских центара.
2. Превазилажење саобраћајне затворености подручја.

¹ Развој одрживог туризма на основу вредног природног и културно-историјског наслеђа, природних ресурса и вредности уз истовремену пољопривредну производњу посебних одлика квалитета до нивоа препознатљивог/географског имена порекла производа (тзв. бренда).

3. Примена модела концентрисано-децентрализованог развоја и размештаја становништва и активности.
4. Остваривање циљева развоја у домену водопривредне и енергетске инфраструктуре и телекомуникација у смислу привредног развоја и подизања квалитета живота.
5. Решавање кључних комуналних проблема, пре свих управљање чврстим и течним отпадом
6. Развијање туризма, као потенцијално перспективне привредне гране.
7. Заштита животне средине и простора - заустављање даље деградације природних ресурса и добара, сузбијање и санација непланске изградње, очување и реобликовање централних урбаних делова, очување и унапређење традиционалног начина организације и изградње сеоских насеља, као и заштита, презентација и туристичка валоризација природних и културних вредности планског подручја.

За потребе стратешке процене може се дефинисати општи циљ просторног развоја:

Обезбеђење просторних услова за развој, уређење и коришћење конкретних планских локација у складу са економским могућностима уз очување животне средине, као и уз подршку локалног становништва и заједница у реализацији инвестиционих програма и пројеката.

Да би се овај општи циљ могао разрађивати кроз посебне циљеве и појединачне задатке, неопходно је да локално становништво преко представника локалних заједница буде активно укључено у поступак доношења одлука о будућем развоју

Основни задаци ППО Кучево је:

1. утврђивање оквира одрживог развоја (просторно и секторски) уз унапређење постојећих и развој нових делатности у складу са ограничењима и условима коришћења, уређења и заштите простора;
2. усмеравање просторне организације на насељском и другим нивоима (режим коришћења, правила/пропозиције, ограничења и др.);
3. решења за санацију постојећих и превенцију потенцијалних проблема просторне организације и уређења насеља и простора;
4. утврђивање зонинга територије (функционалних зона претежне намене), локалитета за изградњу за разне намене (економске активности/пројекти), бављење водопривредом, пољопривредом, шумарством, туризмом и другим привредним делатностима;
5. утврђивање просторних, социо-економских и функционалних детерминанти и оквира привредних и услужних делатности у руралном подручју;
6. изградња саобраћајне, комуналне и комуникационе инфраструктуре у насељима;
7. уређење и управљање земљиштем у складу са захтевима просторне организације (режими заштите у зонама заштите изворишта, националног парка, коридора путева и сл.) као и комерцијалним функцијама грађевинског земљишта као најважније полуге равноправног развоја;
8. заштита демографских, природних, створених, културних потенцијала и заштита од елементарних непогода и других удеса;
9. дефинисање политике, мера и механизма за реализацију планских решења и контролу коришћења, уређења и заштите простора и др.

Предмет израде ППО Кучево је утврђивање стратегије, политика, мера, смерница за имплементацију планских решења, правила просторне организације, коришћења и заштите и уређења простора, као и услова за изградњу, усмеравање, унапређивање и заштиту простора општине, у складу са концепцијом и политикама ППРС. У ужем смислу предмет ППО Кучево су урбана и рурална насеља са припадајућим просторима, објектима, супраструктуром, инфраструктуром и специфичним развојним, социоекономским процесима.

Општи и посебни циљеви за потребе стратешке процене могу се дефинисати на следећи начин.

Општи циљеви ППО Кучево су:

1. подстицање уравнотеженог/равномернијег територијалног развоја и рационалне организације, уређења, резервације и заштите простора, ефикасним, рационалним и организованим коришћењем људских, природних и изграђених (антропогених) потенцијала у социоекономском, просторном и еколошком погледу;

2. рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности, као и усклађивање различитих или супротних интереса у коришћењу простора;
3. рационално коришћење грађевинског, пољопривредног, шумског и другог земљишта и смањивање просторних ограничења за развој (непланска изградња, недостатак инфраструктуре и јавних служби, санација деградираних простора и др.);
4. побољшање саобраћајне приступачности (магистралне и регионалне путне мреже) према окружењу и повезаности центара у мрежи насеља са зонама развоја туризма, реконструкцијом, изградњом и квалитетним одржавањем транспортне, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре којом се обезбеђује рационална организација простора, интегралан развој и уређење простора и развој специјализованих видова превоза за различите категорије корисника (локалног становништва и туриста, нпр.);
5. спречавање деградације и заштита пољопривредног земљишта, водних ресурса, шума, заштићених природних добара и др., заштита природног и културног наслеђа и санација, заштита и очување животне средине и др.

Посебни циљеви ППО Кучево су:

1. унапређење квалитета живљења стварањем услова за: ублажавање негативних демографских трендова, останак и повратак становништва односно задовољавање њихових потреба (јавне службе, комунална инфраструктура, услужне активности); и привређивање локалног становништва (диверзификација економских активности, стварање услова за запошљавање, програми развоја пољопривреде, сточарства, туризма, МСП, алтернативне сеоске економије и др.) компатибилног са функцијама заштите природних ресурса и природних вредности;
2. стварање услова за развој целогодишњег туризма, као и ефикасну заштиту и презентацију природе и природних вредности;
3. повећање приступачности дисперзне мреже насеља, развој секундарних центара и равномернији социо-економски развој, посебно развој руралног подручја уз обезбеђење услова за уређење и изградњу простора и насеља;
4. заштита јавног интереса, подручја и објеката од јавног интереса, идентификација и заштита јавних добара;
5. промоција, активирање и одговорно управљање расположивим природним и створеним ресурсима, животном средином и културним добрима;
6. укључивање свих актера и интересних група у доношење и имплементацију стратешких планских решења и тд. (јавни, приватни, невладин сектор);
7. успостављање ефикасног ГИС-а за потребе имплементације плана, мониторинга заштите, коришћења и изградње простора. и др.

За потребе стратешке процене поред интерпретације циљева представљају се планска решења. У циљу једноставније анализе и интерпретације резултата стратешке процене предвиђа се представљање планских решења по областима, који су предмет процене утицаја.

2.1.3. Основна планска решења

За потребе стратешке процене извршена је следећа класификација планских решења, за која су предвиђене и дефинисане приоритетне активности за реализацију:

- (1) Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде
- (2) Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловства
- (3) Воде и водопривредна инфраструктура
- (4) Становништво, привредни развој, мрежа насеља и јавних служби
- (5) Инфраструктурни системи и објекти заједничке комуналне потрошње
- (6) Развој туризма, организација и уређење туристичких простора
- (7) Заштита животне средине
- (8) Заштита природних и непокретних културних добара

2.2. ОДНОС ПРЕМА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА

Извршена је прелиминарна процена планских и стратешких докумената од значаја за израду Просторног плана и стратешке процене. Као најзначајнији издвајају се:

1. Просторни план Републике Србије из 1996.,
2. Просторни план Републике Србије – нацрт из 2010.,

Просторни план Републике Србије (1996)

ППРС дефинише и **основне циљеве заштите животне средине** на територији Републике и то:

- *квалитетна животна средина: чист ваздух; довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, рекреацију и производњу; очувано пољопривредно земљиште, екосистеми и биолошка разноврсност; здравствено безбедна храна; уређена насеља и угодност боравка на радном месту и месту становања;*
- *рационално коришћење природних ресурса, а нарочито необновљивих или делимично обновљивих (минералне и енергетске сировине, воде, земљиште); боље искоришћавање сировина и енергије, смањење отпада и повећање степена рециклирања; безбедно депонување комуналног, индустријског и опасног отпада; санација еколошких и "просторних" последица експлоатације сировина; приоритет ће бити дат: изразито деградираним и девестираним подручјима, локалитетима и пејзажима; обнови екосистема; ревитализацији и рекултивацији подручја интензивне површинске експлоатације минералних и енергетских сировина; заштити највреднијих природних добара;*
- *заустављање даље деградације природне средине (ваздух, вода, земљиште, вегетација и др.), најпре у критично загађеним урбаним, рударско-енергетским и индустријским центрима, у еколошки највреднијим подручјима, а потом и на целој територији Републике;*
- *заустављање ерозије у најугроженијим подручјима;*
- *заштита, обнова и санација стања живог света; очување природних предела посебне вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста; очување равнотеже екосистема и обнова оних који су нарушени; одржавање биодиверзитета;*
- *заштита природних предела, амбијента и пејзажа око културно-историјских споменика, у оквиру комплексне заштите ових целина и природних пејзажа уопште;*
- *подршка васпитним и образовним програмима у области заштите животне средине и природе.*

У тачки 2.2. "Просторна диференцијација", истог поглавља и потпоглавља извршена је просторно регионална диференцијација подручја Републике, тако да се Кучево налази у **контактної зони Великоморавске и Посавско-подоунавске зоне**. Као основни проблем ове зоне, наведен је **недостатак воде**, као и **загађивање малих водотокова**. Истовремено у *Посавско-подоунавској зони* су лоцирана четири највећа комплекса хемијске индустрије (Шабац, Барич, Панчево и Прахово), металургија у Смедереву и производња енергије на територији општина Лазаревац, Обреновац и Пожаревац, због чега ће настајати проблеми деградације већих простора око површинских копова лигнита, велике количине шљакe и пепела из термоелектрана и топлана, велике количине комуналних отпадака, као и опасних отпадака из хемијске индустрије. У том смислу, прописане су следеће мере:

- *ревитализација и рекултивација површинских копова лигнита, шљачишта и пепелишта;*
- *изградња обилазница;*
- *изградња станица за пречишћавање комуналних вода;*
- *решење проблема комуналних отпадака;*
- *селективно ограничавање индустријског развоја и преоријентација на процесе који захтевају мање количине технолошке воде;*
- *гасификацију и топлификацију и решење градског саобраћаја;*
- *заштиту висококвалитетних земљишта.*

Општина Кучево није експлицитно сврстана ни у једну категорију утврђену Просторним планом Републике Србије, што је разумљиво имајући у виду величину општине, као и

функције са аспекта од значаја за Републику. Апроксимативно, на основу категорисања градова у окружењу Кучева, као и на основу активности и функција може се рећи да центар Кучева припада **трећој категорији² средњих загађивача** у којој загађивања потичу од прехранбене и текстилне индустрије, осталих индустрија са уграђеним системима за пречишћавање ваздуха и вода, великих сточних фарми, и др.

У складу са планским решењима и пропозицијама прописаним у Просторном плану Републике Србије, Кучево се налази у функционалном подручју регионалног система насеља Пожаревца, тако да се за функционални регион Подунавског и Браничевског округа израђује Регионални просторни план Подунавље и Браничево.

Општина Кучево према Просторном плану Републике Србије је класификована у Туристичку зону, степен II, ознака Ц, подстепен II.1, ознака Ц 3, КУЧАЈСКЕ ПЛАНИНЕ – са будућим НП, Бељаницом, Јужним Кучајем, Дубашницом, Злотском клисуром и пећинама, Ресавском клисуром и пећинама, кањоном Лазареве реке, Горњачком и Рибарском клисуром, Борским језером, Црним врхом, Жагубицом, Брестовачком бањом, манастирима Горњак и Св. Петка, Тршком црквом и др. (излетничке, климатске, споменичке еколошке, ловне и др.), односно налази се у непосредној близини транзитног туристичког правца на Коридору X (аутопута Е - 75, деоница Београд - Ниш).

Просторни план Републике Србије нацрт (2010)

Просторним планом Републике Србије (нацрт 2010), нарочито су дефинисани: визија, принципи, циљеви просторног развоја, сценарији и концепција просторног развоја, као и регионални просторни развој. Будућа концепција просторног развоја Србије је размотрена у оквиру два основна сценарија са две подсценарија. Сценарио рецесивног раста са елементима кризног управљања и сценарио одрживог просторног развоја, се одвијају у оквиру подсценарија: (1) негативног провредног раста и дезинтегрисаног просторног система, (2) негативног привредног раста и делимично регулисаног просторног система, (3) позитивног привредног раста и неинтегрисаног и делимично регулисаног просторног система и (4) позитивног привредног раста и интегрисаног просторног система. Концепција будућег просторног развоја Србије се огледа у: (1) повећању социјалне кохерентности, (2) еколошке повезаности, уређености и одрживости, (3) подстицању економске – регионалне интерактивности, мобилисању коришћења територијалног капитала и регионалних целина, (4) као и развоју институција и дефинисању нових одговорности. Нова концепција просторног развоја Србије подразумева децентрализацију и регионални развој, нову регионалну организацију Србије, дефинисање функционално – економских региона и области, као и дефинисање подстицајних посебних програма и пројеката за подручја са посебним развојним проблемима. Очекује се да Просторни план Републике Србије подстакне локални просторни развој, посебно у неразвијеним, изолованим, слабије приступачним подручјима (регионима/областима), у којем се налази и општина Кучево.

2.3. КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са одредбама члана 11. Закона, обављене су претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама. Пре доношења одлуке, надлежни општински орган је извршио консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других актера. Истовремено, прибављено је мишљење органа надлежног за послове заштите животне средине Општинске управе Кучево. За потребе израде ППО Кучево, обављене су

² Према ППРС загађивачи су сврстани у 8 категорија. У прву категорију није сврстан ниједан предео и локалитет, док су у осмој категорији сврстани строги природни резервати, споменици природе и подручја заштићена међународним конвенцијама, високи планински врхови (изнад 2.000 мнв), неприступачни кањони и стрми одсеци.

консултације са надлежним органима, организацијама, комуналним службама, корисницима простора. У складу са чланом 18. Закона заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване групе и појединци, могу у оквиру јавног увида о предлогу просторног плана да остваре увид у Извештај о стратешкој процени утицаја, тако да се на овај начин претходне консултације настављају у оквиру јавних консултација.

3. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

Општина Кучево налази се у североисточном делу Србије 21°29' до 21°57' источне географске дужине и 44°19' до 44°37' северне географске ширине. Кучево је економски и културни центар општине, налази се у средњем току Пека на самом улазу у Каонску клисуру. Долина Пека је основни саобраћајни, а главна саобраћајница је државни пут првог реда Београд-Пожаревац-Мајданпек. Други по важности је државни пут другог реда Петровац-Кучево-Голубац. Паралелно са током Пека и трасом магистралног пута, изграђена је железничка пруга (Београд-Бор-Ниш-Београд) чиме је територија општине Кучево укључена у јединствен систем железница. Општина се граничи са суседним општинама: Голубац, Велико Градиште, Мало Црниће, Петровац, Жагубица и општином Мајданпек на истоку.

Територију општине чине: део Браничева, област ниског подбрђа богатог житом и Звизд планинска област, коју карактеришу шуме, стока и рудно богатство. Општина Кучево просторе се на површини око 721 km² и има 17.133 становника (без запопслених у иностранству). Просечна густина насељености је око 24 становника на 1 km². Просторни план општине Кучево обухвата територију општине Кучево, која се простире на 721 km², има 26 насеља, 29 катастарских општина, 24 регистроване месне заједнице и 13 месних канцеларија.

Табела 2. Обухват ППО

Ред. бр.	Катастарска општина	Површина (km ²)
1	Благојев Камен	7,18
2	Буковска	46,56
3	Велика Бресница	5,40
4	Волуја	160,85
5	Вуковић	8,63
6	Дубока	32,08
7	Зеленик	5,22
8	Каона	23,47
9	Кучајна	27,04
10	Кучево 1	26,91
11	Кучево 2	1,49
12	Кучево 3	1,43
13	Љешница	9,37
14	Мала Бресница	3,61
15	Мишљеновац	16,00
16	Мустапић	22,56
17	Нересница	67,03
18	Гложана	50,51
19	Поповац	15,06
20	Раброво	16,65
21	Равниште	6,72
22	Раденка	45,07
23	Ракова Бара	24,56
24	Сена	12,09
25	Српце	4,49
26	Турија	21,89
27	Церемошња	27,30
28	Церовица	7,19
29	Шевица	24,98
	Укупно	721,34

3.1. КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ КУЧЕВО

3.1.1. Природне карактеристике

Геолошку грађу чине различите формација од којих су најраспрострањенији кристални шкриљци различите старости, кристалитета, минеролошког и хемиског састава. Због силикатне подлоге, земљишта образована на њима су кисела. У два паралелна, непрекидна појаса спуштају се од Дунава према југу. Од еруптивних стена јављају се гранит и андезит. Гранит се јавља у два излива: на северу од Дунава до Раденке, и на југу од Нереснице до развоја Хомиљских планина. И док је на првом земљиште смеђе, са црвенкастом нијансом, на другом млађом састављеном састављеном од биотита и мусковита у облику љуспица је отвореније смеђе. Андзитски пробоји са правцем пружања север-југ, односно Голубац-Ракова Бара-Кучајна-Крепољин и даље, неуједначеног су састава, биотички и амфиболски. Смеђе земљиште образовано на овима, показује разлике у киселости и засипености базама. Пешчари се јављају као црвени и сиви. Ови први припадају формацији пешчара Источне Србије и са југа досежу до Кучајне. Глиновито земљиште је црвено-смеђе, песковито и сиромашно базама. Сиви пешчари се јављају у испрекиданим партијама у заједници ца аргилошистима, конгломератима и прослојцима кречњака у зони палеозојских шкриљаца. На њима се образује земљиште различите текстуре, удела скелета и киселости. По површини коју заузимају, кречњаци су на другом месту (после кристаластих шкриљаца). На кречњацима се образују глиновита и плитка земљишта, због ерозије, рендзине, смеђе и смеђе лесивирана земљишта. На терцијалним седиментима образују се дубока земљишта: смоница, псеудоглеј и смеђе земљиште. Поред Пека и притока налазе се квартални седименти-речни нанос промењивог састава-шљунак, песак, муљ и лес. Лесне насlage леже на седиментима млађег терцијала и заузимају велику површину између насеља Мустапића и Мишљеновца на југу и Тополовнице и Приброта на северу. Поред Пека јављају се алувијални наноси-квартарни седименти, различитог састава и особина у зависности од материјала који наноси река.

Рељеф је резултат тектонских и еродабилних процеса и издвајају се два типа: равничарски и брдско планински. Први чини алувион Пека са притокама, полувијални наноси и терасни платои, као и хоризонтални и субхоризонтални делови терена. Алувион Пека простира се на дужини од 50km, са ширином од неколико десетина метара, до једног километра. Највиша кота је 242m (Благојев Камен), са стрмим падом до коте 192m (Волуја), са стрмим и пошумљеним долинским странама надале релативно благо пада према најнижој коти од 110m (Зеленик), Од Волује до Кучева десна долинска страна је непошумљена, са постепеним прелазом према брдско-планинском типу, док је лева стрмија и већим делом пошумљена. Напуштајући Кучево, долине прелазе у клисуру, а од Каоне се постепено шире са доста стрмим и пошумљеним странама, да би се од насеља Мишљеновац нагло проширила, а стране-нарочито лева, постале блаже. Једини комуникативни правци су дуж долине бочних потока, чије су алувијалне равни уже и на хипсометријским вишим деловима терена, са претежно стрмим и делимично пошумљеним странама. Полувијални наноси и терасни платои формирани су на ушћима потока и вододерина у Пек, а речне терасе на његовим долинским странама на хипсометријски вишим деловима терена. Многа насеља у северозападном делу, као што су Раброво, Зеленик, Вуковић, Сена, Љешница, Мишљеновац и Мустапић, својим највећим делом лоцирана су на овим морфолошким облицима терена. Највећи део подручја заузима брдско-планински тип рељефа, са постепеним прелазом преко брежуљкастог и брдовитог у планински рељеф према северу и југу, а наглим прелазом од насеља Бродице према истоку у планински, густо пошумљених и готово неприступачних терена.

Клима је умерено континенталне климе и одвајају се две климатске средине. Узрок томе је Каонска клисура кроз коју је отекло Звишко језеро и која Браничево широко отворено према Панонској низији, одваја од Звижда који је опет затворен и опкољен планинским масивима, па се општа констатација допуњује јаче израженим утицајима планинске климе. Највише

кишних дана је заступљено у мају и јуну месецу а најмање у септембру и октобру. Средња годишња температура је 10,9 степена.

Табела 3. Средње месечне, годишње и екстремне вредности 1961. – 1990. за станицу Велико Градиште (φ 44°45' N, λ 21°31' E, н.в. 82 m)

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	год
ТЕМПЕРАТУРА (°C)													
Средња максимална	2,4	5,3	11,2	17,4	22,4	25,4	27,5	27,4	23,7	17,6	10,2	4,2	16,2
Средња минимална	-3,8	-1,8	1,7	6,2	10,9	13,6	14,5	14,4	11,4	6,9	2,5	-1,6	6,2
Нормална вредност	-0,8	1,5	6,0	11,6	16,4	19,3	20,8	20,4	16,8	11,6	6,0	1,2	10,9
Апсолутни максимум	15,5	21,5	28,0	30,4	34,4	35,8	39,3	37,9	35,5	31,7	27,1	17,7	39,3
Апсолутни минимум	-26,4	-22,6	-16,0	-4,0	-1,0	2,4	7,7	6,1	-2,1	-5,1	-14,2	-19,1	-26,4
Ср. бр. мразних дана	23,4	17,5	9,8	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,8	8,2	18,4	80,8
Ср. бр. тропских дана	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	4,7	8,7	9,2	2,5	0,1	0,0	0,0	26,0
РЕЛАТИВНА ВЛАГА (%)													
Просек	81,5	78,4	70,7	68,3	70,5	71,9	70,6	70,2	72,5	73,7	79,7	83,7	74,3
ТРАЈАЊЕ СИЈАЊА СУНЦА													
Просек	64,2	86,0	150,8	172,8	217,0	232,0	281,0	261,6	210,9	165,3	84,1	62,1	1987,8
Број ведрих дана	2,4	3,0	4,4	3,4	3,5	3,9	8,7	11,1	8,6	7,2	3,2	1,9	61,3
Број облачних дана	15,5	13,7	11,7	10,6	8,2	6,8	4,5	4,3	5,1	7,2	13,1	17,0	117,7
ПАДАВИНЕ (mm)													
Ср. месечна сума	48,8	43,2	44,0	55,9	73,6	87,6	67,7	56,7	50,3	41,2	47,3	58,5	674,8
Мах. дневна сума	34,7	32,4	32,1	53,3	59,0	112,8	99,8	71,6	46,1	59,4	22,5	37,8	112,8
Ср. бр. дана >= 0,1 mm	14,0	12,9	12,6	13,0	13,3	13,7	10,5	9,2	8,3	8,6	12,9	15,3	144,3
Ср. бр. дана >= 10,0 mm	1,3	1,1	1,1	1,6	2,4	2,8	2,4	2,0	1,8	1,4	1,2	1,5	20,6
ПОЈАВЕ (број дана са...)													
снегом	10,3	8,1	4,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	2,2	8,6	33,8
снежним покривачем	15,3	9,7	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	10,6	41,2
маглом	3,8	2,6	1,4	0,9	1,1	0,9	0,9	1,3	2,8	3,3	3,2	4,8	27,0
градом	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7

Извор: Републички хидрометеоролошки завод, <http://www.hidmet.gov.rs>

У зависности од климе и петрографског састава су и хидрографске одлике подручја. У кречњачким теренима вода понире и подземно тече. На петрографској граници јављају се и оголићене пукотине са воденим жицама на којима су извори и врела. У кристалистим шкриљцима извори се везују за пукотине, а у долинама су у супадинама страна. У алувијалној равни бунари су са изданском водом на дубини од 3-6m, на језерским седиментима 15-25m, а на лесу и до 30m. Петрографски састав је од утицаја на речни режим, па је на кристалним шкриљцима инфилтрација ограничена на површински слој, док је у живом песку, лесу, алувијонима и језерским седиментима знатна. Отуда одлика Пека на ушћу има мање воде него непосредно узводно. Главни реципијент подручја је слив Пека са правцем пружања ЈИ-СЗ у дужини од сса 112km са површином слива од око 1.225km². Пек са својим притокама припада сливу Дунава, има карактер планинских река са падом у просеку 4.4%. Познате су поплаве, па се из тих разлога намеће потреба регулације и уређење слива.

У погледу педолошких карактеристика издвајају се неколико типова у односу на настанак и геолошку подлогу. Смонице се налазе око Шевице, Забара, Волује, Дубоке, Кључате, Раденке, северно и североисточно од града Кучева у потесу Бединац, као и између Вуковића и Зеленика а настанак је везан за језерске терасе. Гајњаче се налазе око Мишљеновца, Мустапића, Раброва и Мале и Велике Бреснице. Производна вредност овог земљишта је висока у зависности од врсте и у поређењу са другим земљиштима. То је земљиште добрих физичких особина, погодно за гајење пољопривредних производа. Смеђа кисела земљишта се налазе на подручју Ракове Баре, Турије, северно од Кучева, од Нереснице и Пека према Хомољским планинама. Одликује се различитом производном вредношћу, а најчешће су под ораницама, пашњацима и шумама. Модификације смеђег киселог земљишта налазе се код Церемошње, Церовице, на ободу Кучевске долине, североисточно до Нереснице и у подручју насеља Волује. Ова земљишта су релативно дубока, па се искоришћавају као оранице, а исто тако и за ливаде и шуме. Алувијални наноси су у доњем и средњем току Пека, и дуж осталих водотока, али на знатно малим површинама. Пољопривредна вредност ових наноса је велика.

На терену територије општине Кучево заступљене су све инжењерско-геолошке категорије тла и то неvezане, полуvezане и vezане стене. Алувијални седименти Пека обухватају шљунковито-песковите седименте, корито Пека преко кога леже глиновити седименти са извесним процентом песка. Полуалувијални седименти су формирани на завршетцима поточних долина, јаругама и вододеринама. Сипари су констатовани на стрмим падинама изграђеним од кречњака. Делувијални седименти су запажени у долини Пека, у кристалним шкриљцима у области Каоне и базену Ракове Баре. Седименти речних тераса леже 10-15 и 25-35m изнад локалних ерозионих базена у долини Пека, су од шљунковитог материјала. Пескови, шљункови, глине, кречњаци и лапорци на територији општине Кучево настали су у мањим заливима Панонског мора. Кречњаци масивне структуре, са местимичним прослојцима лапораца, глинаца и сочива мермера, налазе у области северно од Дубоке и јужно од Церемошње и исти обилују облицима: шкрапама, вртачама, увалама и двама великим пећинама. Дацито андезити откривени су у области Нереснице, Кучајне и Равништа. Гранити се могу наћи на локацији Благојевог Камена, осим чистих гранита јављају се гранитмонцитени који изграђују велики нереснички плутонски масив. Габрови су настали као последица вулканизма у атару насеља Бродица. Кварцити се јављају у северозападном делу. Гнајсеви су продукти прекристализације.

Од пољопривредних површина, највећа је заступљеност ораница и башта (више од 44%). Ливаде и пашњаци заузимају око 48% од укупне пољопривредне површине, док је воћњака око 7%. Виногради су заступљени испод 3% површина, док се у укупном билансу пољопривредних површина рибњаци, трстици и баре занемарљиво мало заступљени.

Табела 4. Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Кучево

Пољопривредна површина		Од тога					
		Оранице и баште	Воћњаци	Виногради	Ливаде	Пашњаци	Рибњаци, трстици и баре
У ha	34.237	15.346	2.374	143	8.030	8.328	16
У %	100,0	44,82	6,93	0,42	23,45	24,32	0,06

Извор: Општине у Србији 2009. - РЗС

Према подацима Републичког завода за статистику крајем 2008. године шуме су се простирале на 34.880,50 хектара. Пошумљено је 5,25 хектара изван шуме (4,25 лишћара и 1,00 четинара). Укупно је посечена дрвна маса 39.215 m³ лишћара, и 357 m³ четинара, од тога 7 % лишћара коришћено као техничко дрво, док је 100% четинара коришћено у исте сврхе. Дрвна грађа се пре свега користи за потребе шумске привреде, али истовремено шуме се секу за добијање дрвне масе за огрев. Степен шумовитости (око 48%) је у оквирима оптималног.

Према званичним подацима Републичког завода за статистику у погледу управљања водама, у току 2007. године бележе се следећи подаци. На територији општине Кучево укупно је захваћено 530.000 m³. Укупно је испоручено 300.000 m³, док је произведено 248.000 m³ отпадних вода. Званична статистика бележи да у 2008. години није било пречишћавања отпадних вода. Укупно је 2.100 домаћинстава прикључено на водоводну мрежу. Анализом захваћених и испоручених вода, може се закључити да су губици у локалном водоводу преко 40%.

3.1.2. Социо – економске карактеристике

Становништво и насеља

Кучево је друга по величини општина (површина 721 km²), после Жагубице који је највећа у Браничевском управном округу. У Кучеву се налази 26 насеља (29 катастарске општине) у

којима живи 17.133 становника³, организованих у оквиру 24 месних заједница и 13 месних канцеларија. Просечна величина насеља је 27,7 km², што је двоструко више од републичког просека (14,3 km²). Густина насељености је око 24 ст./km².

У међупописном периоду (1991.-2002. године) бележи се смањење броја становника у апсолутном износу од 975 становника (просечно 90 становника годишње). Процењује се да је у периоду 2002. – 2008. смањен број становника за 1.659 становника (просечно 276 годишње). Негативни трендови се појачавају, тако да се у 2008. години бележи негативни природни прираштај од -18‰ (наталитет 4,3‰, морталитет 22,3‰).

Анализа контингента становништва указује да се карактеристике становништва крећу изнад републичког просека за удео старих лица (индекс старења је 147,09⁴), просечна старост је преко 44 године (44,55), док је око 60% становништва у групи радно способних (60,75%). Етничка припадност карактерише већинско српско становништво око 67,0%, влашка етничка мањина је најбројнија око 27,7%, док су остале мањине заступљене око 3,3%⁵.

По образовању и школској спреми, највећи број становништва има основну и средњу школу (8.451, односно око 52,6% становника). Око 31,9% становника нема завршену основну школу, а само 3,8 % становништва је са вишом и високом школом, што је знатно испод републичког просека (11%), док је око 10% становништва старијег од 15 година без школске спреме. Ово указује да је неопходно да се у будућем периоду подстакне образовање становништва, односно да се подстакне повратак младог образовног становништва, јер анализом контингента становништва по индикаторима образовања недвосмислено указује да младо становништво после завршеног образовања, радије напушта локалну заједницу него што се враћа у место рођења и стицања основног образовања.

Укупно се бележи 7.316 активних становника, од којих 6.134 обавља занимање, остварује приходе 4.546, док су издржавани 6.763. Званична статистика бележи 183 лица на раду у иностранству до једне године, од којих 123 ради, док су 60 лица чланови породице. У оквиру контингента пољопривредног становништва бележи се укупно 3.216 лица, од којих је 2.143 активно. Углавном су индивидуални пољопривредни произвођачи, њих 2.078, док је 1.073 лица издржавана. Величина и структура домаћинства је нешто у оквиру просечних вредности за Централну Србију. Укупан број домаћинстава је 6.276 од којих су најбројнија са два члана (1.674) и са једним (1.467), а са три или четири варирају су мање заступљени (936 и 916). Просечна величина домаћинства је 2,99 чланова што је у оквирима просека у Браничевском управном округу (3,16), и Централну Србију (3,01).

Бележи се негативан природан прираштај од - 4,6 ‰ у периоду 1991. – 2002., док у 2008. години негативан природни прираштај износи - 18 ‰).

Малигна обољења (17,5%) и кардиоваскуларне болести (59,7%) су главни узрочници смрти и крећу се у оквиру просека за округ (59,2%) и нешто од просека за Републику (56,04 %) за каридоваскуларне болести, односно више за малигна обољења у округу (15,3%), и нешто ниже од просечних вредности за Републику (20,2%). Очекивано трајање живота лица рођених 2005. - 2007. године процењује се око 71 године за мушкарце, односно преко 75 година за жене. Очекивано трајање људског живота је у оквиру просечних вредности, а основни разлог релативно нижих вредности у односу на очекиване је лошија социоекономска ситуација у последњих 20 – ак година.

³ Процена на дан 30.06.2008. године – извор "Општине у Србији 2009. године" – РЗС - Републички завод за статистику, Београд, 2010

⁴ Индекс старења представља аналитички индикатор контингента становништва, представља однос старог (60 година и више) и младог (0-19) становништва

⁵ Извор: "Општине у Србији 2009. године" – РЗС – Републички завод за статистику, Београд 2010

Приреда и инфраструктура

Највише је запослених у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама (1.408 од укупно 2.522 запослених). На основу годишњег просека за 2008. годину (подаци од 31. марта и 30. септембра) укупно је 1.114 лице у статусу предузетника, односно заједно са лицима која обављају делатност код предузетника. Укупно је запослено 147 лица на 1000 становника (од којих је 82 у привредним друштвима, установама, задругама и др. организацијама).

Највише је запослених у сектору образовања 267 лица (19,0%), у здравству и социјалним делатностима запослено 207 (14,7%), у прерађивачкој индустрији 177 лица (12,6%), у трговини ради 143 лица (10,1%), пољопривреди 134 лица (9,5%), у државној управи 139 лица (9,6%), као и у другим делатностима. Бележи се 626 незапослених (око 37 незапослених на 1000 лица), од којих преко 19% чине лица која по први пут траже посао, док су 46,5% неквалификовани. Укупно 44,2% незапослених чине жене.

У погледу зарада, просечна месечна зарада по становнику у 2007. години у општини Кучево износила је 28.486 динара, што је ниже и од просека за округ, а и од републичког просека. Највише зараде су у енергетском сектору, па у прерађивачкој индустрији. Док су плате у образовању, државној управи и пољопривреди у оквиру просека, док су у здравству примања нешто виша од просека. Зараде у саобраћају, комуналним делатностима и угоститељству су знатно испод просека.

Стамбена изградња је у приватном сектору. Током 2008. године изграђено је 18 стана укупне површине 2.807 m² (просечно 156 m² по стамбеној јединици. То просечно износи 1,1 стамбена јединица на 1000 становника. Незавршено је 7 станова, док у 2008. није било рушења.

Путну мрежу на подручју општине Кучево чини мрежа магистралних и регионалних локалних путева (државни путеви првог и другог реда, односно општински путеви), укупне дужине од 233 km. Савременим коловозом је покривено око 164 km путева. Кроз територију општине Кучево пролази коридор пута Београд – Пожаревац - Мајданпек.

Обим саобраћаја који се одвија преко територије општине резултат је транзитног саобраћаја на коридору Пожаревац - Мајданпек. Укупно је регистровано 3.901 путничких возила, 96 мотоцикала, 110 специјалних путничких возила, 173 теретна возила, 34 специјална теретна возила, 1 радно возило, 3 трактора и 42 прикључна возила. Степен моторизације износи око 216 путничка возила на 1000 становника.

Табела 5. Путна мрежа на подручју општине Кучево

Подручје	Укупна дужина путне мреже		Магистрални		Регионални пут		Локални пут		Савремени Коловоз	
	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%
Србија	39.200	100,0	4.637	11,9	10.400	26,5	24.163	61,6	25.426	64,9
Браничевски округ	1.460	100,0	205	14,0	484	33,2	771	52,8	1.144	78,4
Кучево	233	100,0	50	21,5	27	11,6	156	66,9	164	70,4

Извор: Општине у Србији 2009. - РЗС

Поштански саобраћај се обавља преко 7 пошта. Потребна је реконструкција система фиксне телефоније што се предвиђа као планско решење, што ће побољшати постојеће капацитете од 5.651 претплатника, односно омогућиће и нове прикључке за Интернет.

Регион располаже природним, културним и другим створеним добрима, које представљају туристички потенцијал, који би под одређеним условима и режимима могли да постану

значајна привредна делатност. У протеклом периоду на основу броја ноћења страних и домаћих посетилаца, као и на основу просечног броја ноћења туриста, туристичка делатност је скромна, а евентуални утицај туризма на животну средину практично и да не постоји, јер је посета у оквиру граница капацитета, тако да нема штетних дејстава на животну средину на основу туристичке делатности и броја туриста.

Табела 6. Туристи и остварена ноћења туриста на подручју општине Кучево

Подручје	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	свега	домаћи	страни	свега	домаћи	страни	домаћи	страни
Србија	2.266.166	1.619.672	646.494	7.334.106	5.935.219	1.398.887	3,7	2,2
Браничевски округ	44.781	41.718	3.063	105.549	100.705	4.844	2,4	1,6
Кучево	3.136	3.079	57	7.631	7.520	111	2,4	1,9

Извор: Општине у Србији 2009. - РЗС

Природна и културна добра

На подручју општине Кучево три добра су заштићена по два основа, као природна добра и подручја изузетних природних вредности од посебног значаја - пећина „Церемошња" и пећина „Равништарка" као и археолошко налазиште Краку лу Јордан.

На подручју општине Кучево од утврђених културних добра има 6 споменика културе, 17 добра која која уживају предходну заштиту. Евидентирана су три непокретна културна добра- сакралних споменика, 25 археолошких локалитета и 39 споменика и обележја из претходних ратова.

Издвајају се следећа природна и културна добра, који су плански третирана и евалуирана као туристички потенцијали који могу да се одрживо користе:

- *Пећина Церемошња се користи у туристичке сврхе скоро три деценије. Са околином обухвата значајан туристички простор, који се заједно са пећином Равништарком и њеном околином, по богатству туристичких потенцијала издваја као посебна целина у туристичкој понуди општине Кучево.*
- *Пећина Равништарка је нови објект у туристичкој понуди, који заједно са околином пећине Церемошње су најатрактивније у туристичкој понуди општине.*
- *Дубочка пећина је највећи спелеолошки објект на територији општине Кучево. Њена дужина износи 2.275 т. Налази се на северу Звишке котлине у атару села Дубока, у подножју Звишких планина, на супротном крају у односу на пећине Церемошња и Равништарка.*
- *Кучајнско језеро (вештачка акумулација) на Кучајнској реци, левој притоци Пека, у селу Кучајна.*
- *Језера у Лунки, језера краља Александра, краљева језера, (или Базени) и извор минералне воде "Дубока" у Нересници. Ово су минијатурна језера настала испирањем злата крај Пека. У непосредној близини се налази фабрика минералне воде "Дубока" у селу Нересница. У селу Раброво постоји занимљива акумулација која потенцијално може да се користи за рекреативне сврхе.*
- *Пространи летњиковац краљевске породице Карађорђевић, величине скоро једног хектара, саграђен 1937. године, налази се у центру селу Нересница, 6. км. источно од Кучева, на магистралном путу према Мајданпеку и Неготину. Летњиковац чине два складно укомпонована дела - урбани садржај и парк.*
- *Краку лу Јордан има велики туристички потенцијал за општину Кучево. "Краку лу Јордан" је, утврђени металуршки комплекс са ковницом новца, од великог значаја за Римско царство. Краку лу Јордан је између Виминацијума и Феликс Ромулијане имао посебан значај. постоји и Краку лу Јордан, као важна привредна спона између ова два римска урбана центра. Овде се ковао посебна врста новца, са натписом Aeliana Pincesia (Елијев-Хадријанов Пек).*
- *Одмаралиште Благојев Камен у истоименом насељу крај магистралног пута за Мајданпек и Неготин, на левој обали Пека у подножју густих букових шума. Од Кучева је удаљено 27км.*

- Излетишта и видиковци: "Гложана"и видиковац и излетиште брдо "Ђула" као и пешачка стаза крај десне обале Кучајнске реке,
- Водопади - "Мало врело" у Раковој Бари, "Бурев" испод извора Шевичке реке у Шевици, Врело "Шумећа" у истоименом засеку села Турија, извор Бањског потока у подножју Ђуле на месту званом Точак, извор минералне воде у Раковој Бари на месту званом Бања, извор минералне воде "Дубока" са клисуром Буковске реке
- Кучевска или Звишка потајница – редак природни феномен представља крашки извор који наизменично, пресушује уз карактеристичне звуке.

3.2. ОЦЕНА СТАЊА КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стање квалитета елемената животне средине у општини Кучево је резултат интеракције досадашњег развоја и природних детерминанти. Квалитетна животна средина је важан фактор будућег развоја општине и огледа се кроз обезбеђивање здраве животне средине за становништво. Очувањем здраве животне средине, како на територији општине Кучево, тако и у суседним општинама, стварају се предуслови и значајни потенцијал за развој. На планском подручју претежно су заступљени природни, делимично измењени, и у мањој мери антропогени предели. Највеће „еколошко“ оптерећење је на неусловно депоновање отпада, испуштање непречишћених отпадних вода из домаћинства и привреде, негативни утицаји саобраћаја дуж коридора саобраћајница, као и негативни утицаји употребе фосилних горива у енергетске сврхе у домаћинствима и привреди. Може се закључити да највећи део територије општине Кучево није изложен већем "еколошком" оптерећењу.

3.2.1. Квалитет ваздуха

Квалитет ваздуха у Кучеву условљен је климатским, географским, геоморфолошким карактеристикама, као и емисијом полутаната из разних сталних или повремених извора. Развој, потреба за енергијом и енергентима, урбанизација, развој саобраћаја условили су антропогени утицај на елементе животне средине, односно квалитет ваздуха. Основни чиниоци који утичу на квалитет ваздуха су: технолошки процеси и операције привреде, сагоревање бензина, дизел горива и другог погонског горива, трансформисањем хемијске енергије горива у механичку и топлотну. Претпоставка је да ће у Кучеву у будућем периоду неминовно доћи до развоја, што ће представљати одговарајући притисак на животну средину. Енергетска постројења за потребе привреде и индивидуалне котларнице у којима се врши сагоревање фосилних или чврстих горива доводе до емитовања загађујућих супстанци. Хемијски састав типичних загађујућих супстанци условљен је елементарним саставом фосилних горива. Истовремено, саобраћај представља трећи сегмент који утиче на квалитет саобраћаја. Емитују се угљеникови оксиди, азотови оксиди, сумпорни оксиди, као и тешки метали (олово), угљоводоници, дим и чађ. Аерополутанти потичу из: (1) индустрије (SO₂, меркаптан, непријатни мириси и други полутанти); (2) котларница централног грејања у граду (фосилна горива), и (3) саобраћаја (NO, NO₂, CO₂, угљоводоници, Pb, честице чађи, прашина и др.). Аерозагађења из домаћинства и саобраћаја на подручју општине су последица сагоревања чврстих и течних енергената и погонских фосилних горива – нафтних деривата, угља и сл., и то следећих супстанци: чађ, пепео, дим, SO₂, NH једињења, CO₂, Pb, алдехиди, честице и др.

Доминантни извори загађења ваздуха су саобраћај и привреда. У погледу приступачности, саобраћајни положај општине није повољан, с тиме да због непостојања обилазнице целокупни транзитни саобраћај се обавља кроз центар. Поред саобраћаја и привреде, домаћинства, односно насеља, представљају извор потенцијалног загађивања услед комуналне неопремљености и неорганизованости (прикупљање чврстог отпада, одвођење отпадних вода, нерешеног система даљинског грејања у урбаном центру и сл.). Планиран коридор аутопута (полуаутопута) може допринети повећању концентрација аерополутаната, с тиме да се очекује прекорачење ГВИ. Повећање загађујућих материја је могуће у непосредном утицајном појасу пута. Саобраћај представља посебан сектор који врши

притисак на квалитет животне средине. Загађујуће супстанце настале сагоревањем погонског горива садрже делимично оксидоване угљоводонике алдехиде (акролеин и формалдехид), азотне оксиде, неразложене угљоводонике (алкени/олефини, пентан и хексан), бензопирен, угљеник (II) – оксид, сумпорни оксиди, амонијак, органске киселине, паре олова и халогениде. При непотпуном сагоревању погонског горива део угљоводоника се претвара у чађ који садржи смоласте супстанце. Велике количине чађи и смоле се издвајају при раду технички неисправних мотора и смањеном односу ваздуха и погонског горива у мотору. Од наведених загађујућих супстанци које настају при сагоревању погонског горива највећи утицај на нарушавање квалитета ваздуха имају угљеник (II)-оксид, угљоводоници и азотни оксиди. Поред гасовитих загађујућих супстанци сагоревањем погонског горива издвајају се и чврсте честице које су по хемијском саставу једињења угљеника, метала и угљоводоника. Једињења угљеника и угљоводоници се издвајају услед непотпуног сагоревања горива. Металне честице се издвајају из оловних једињења горива и услед старења и трења погонских делова мотора, као и последица коришћења технолошки застарелих погонских горива која садрже антидетонаторске супстанце на бази олова (олово тетра алдехиди и сл.).

На подручју Просторног плана не постоји организован систем мерења стања квалитета животне средине, односно не постоји перманентни систем мониторинга (праћења и контроле). На основу појединачних истраживања у протеклом периоду, доступности и ажурности података, могу се извести општи закључци о изворима загађења. На основу прелиминарне анализе постојећих загађивача, процењује се да на подручју општине постоје активности које у незнатној мери загађују ваздух, али нема прекорачења ГВИ. Могући су мањи изузеци у самом општинском центру и његовој периурбаној зони. Узимајући у обзир локалне природне спецификуме, који условљавају микроклиму на планском подручју (магловитост, низак ваздушни притисак, тишине/калме-без ветра и сл.), емисија штетних супстанци може имати незнатни синергијски и кумулативни ефекат. У оквиру станице за контролу квалитета ваздуха Велико Градиште врше се стандардне активности у циљу испитивања квалитета ваздуха, и то: (1) систематско испитивање квалитета ваздуха и падавина; (2) анализа и оцена стања квалитета ваздуха; (3) прикупљање, обрада података и израда периодичних и годишњих извештаја о стању квалитета ваздуха; (4) систематско праћење метеоролошких параметара распростирања загађујућих супстанци у атмосфери и најавна повећаног загађења ваздуха; (5) систематско мерење радиоактивности ваздуха и падавина.

Табела 7. Подаци о станици за контролу ваздуха Велико Градиште и максималне вредности загађења ваздуха

НАЗИВ СТАНИЦЕ	Велико Градиште
Координате	
географска дужина	21°31'E
географска ширина	44°45'N
НАДМОРСКА ВИСИНА (м)	82
Година почетка мерења:	
чађ	1976
SO ₂	1976
NO ₂	1995
Падавине	
Максималне концентрације:	
чађ (µg/m ³)	84
Датум	02. 1998.
SO ₂ (µg/m ³)	154
Датум	11. 1998.
NO ₂ (µg/m ³)	74
Датум	03. 1998.

Извор: Хидрометеоролошки завод Србије (<http://www.hidmet.gov.rs>)

У току јануара 2010. године забележене су следеће вредности загађења ваздуха у станици Велико Градиште. Средња вредност концентрације SO₂ (µg/m³) – 32, максимална вредност 83 (11. фебруара), док није било прекорачења ГВИ (150 µg/m³); средња вредност концентрације чађи (µg/m³) – 3, максимална вредност 15 (15. фебруара), док није било прекорачења ГВИ (50 µg/m³); средња вредност концентрације NO₂ – (µg/m³) - 19, максимална вредност 53 (17. фебруара), док није било прекорачења ГВИ – (85 µg/m³).

Табела 8. Вредности загађења ваздуха у станици Велико Градиште у фебруару 2010. године

Полутант	Средња вредност	Максимална вредност	Датум максималне вредности	Број дана изнад ГВИ ⁶
SO ₂ (µg/m ³)	32	83	11. фебруар	0
Дим (чађ) (µg/m ³)	3	15	15. фебруар	0
NO ₂ (µg/m ³)	19	53	17. фебруар	0

Извор: Хидрометеоролошки завод Србије (<http://www.hidmet.gov.rs>)

3.2.2. Квалитет вода

Извори загађења вода су: неконтролисано испуштање отпадних вода (индустријске/технолошке, фекалне/канализационе, атмосферске), неконтролисано одлагање отпада, поред путева, на пољопривредном земљишту, у близини речних токова, приобаљима, чак и у речним коритима, док је неадекватна употреба агрохемијских мера у занемарљивом малом обиму заступљена.

Мерења стања вода врше се на реци Пек на локацији Кучево и Кусићи које је ван планског подручја. С обзиром да подаци на мерној станици Кучево нису доступни, приказани су резултати са мерне станице Кусићи.

Мере се 12 показатеља (параметара): (1) растворени кисеоник; (2) проценат засићења кисеоником; (3) БПК-5; (4) ХПК; (5) степен сапробности; (6) највероватнији број коли-клица; (7) суспендоване материје; (8) Растворене материје; (9) рН; (10) Видљиве отпадне материје; (11) боја; (12) мирис.

Класе вода се одређују на основу граничних вредности за показатеље квалитета вода које су дате у следећој табели.

Табела 9. Граничне вредности за део показатеља дефинисаних класа вода⁷

Показатељ	Прва класа	Друга класа	Трећа класа	Четврта класа	Ван класе
Боја	Без	Без	Слабо приметна	-	Приметан
Мирис	Без	Без	Слабо приметна	-	Приметан
Видљиве опасне материје	Без	Без	Без	Без	Са
пХ	6.8-8.5	6.8-8.5	6.0-9.0	6.0-9.0	< 6.0 / > 9.0
O ₂ (mg/l)	8 више	8 - 6	6 - 4	4 - 3	< 3
% O ₂ сатурација	90 - 105	75 - 90	50 - 75	30 - 50	< 30
Суперсатурација		105 - 115	115 - 125	125 - 130	> 130
ХПК (mg/l)	10 и мање	10 - 12	12 - 20	20 - 40	> 40
NH ₄ (mg/l)	< 1	< 1	1 - 10	1 - 10	> 10
N (mg/l)	< 0.05	< 0.05	0.05 - 0.5	0.05 - 0.5	> 0.5

Извор: "Службени лист СФРЈ", број 6/78

Табела 10. Стање квалитета вода у 2008. години на станици Кусићи, река Пек

СТаница КУСИЋИ (река Пек; слив Дунав; удаљеност од ушћа 8,22 km, површина слива 1.220 km ² ; испитивање квалитета воде од 1974.)		
Р.бр.	Показатељ квалитета вода	Класа
1.	Растворени кисеоник	Прва
2.	Процент засићења кисеоником	Друга
3.	БПК-5	Друга
4.	ХПК	Прва

⁶ Гранична вредност имисије за: SO₂ (µg/m³) - 150 µg/m³; чађ (µg/m³) - 50 µg/m³; NO₂ (µg/m³) - 85 µg/m³

⁷ Према: (1) Уредби о класификацији вода међурејубличких водотока, међудржавних вода и вода обалног мора Југославије ("Службени лист СФРЈ", број 6/78) и (2) Одлуци о максимално допуштеним концентрацијама радионуклида и опасних материја у међурејубличким водотоцима, међудржавним водама и водама обалног мора Југославије ("Службени лист СФРЈ", број 8/87)

СТаница Кусићи (река Пек; слив Дунав; удаљеност од ушћа 8,22 km, површина слива 1.220 km ² ; испитивање квалитета воде од 1974.)		
Р.бр.	Показатељ квалитета вода	Класа
5.	Степен сапробности	Друга
6.	Највероватнији број коли-клица	Друга
7.	Суспендоване материје	Трећа
8.	Растворене материје	Друга
9.	рН	Прва
10.	Видљиве отпадне материје	Прва
11.	Боја	Прва
12.	Мирис	Прва
	СТВАРНА КЛАСА	Друга / Трећа
	ЗАХТЕВАНА КЛАСА	Трећа

Извор: Хидрометеоролошки завод Србије (<http://www.hidmet.gov.rs>)

3.2.3. Земљиште и управљање отпадом

Управљање отпадом се дефинише на основу смерница Националне стратегије управљање отпадом. Циљ ове стратегије је управљање отпадом како у краткорочном, тако и у дугорочном периоду, којим се постиже заштита и унапређење квалитета животне средине и здравља људи. Стратегијом је дефинисано формирање регионалних депонија, трансфер станица, мрежа центара за рециклажу и инсинератора приказано у следећој табели.

Табела 11. Општина Кучево у предвиђеној мрежи регионалних депонија, трансфер станица, центара за рециклажу и инсинератора

број	Општине	Број становника	отпад (т/дан)
Регион 16	Неготин, Мајданпек, Кладово, КУЧЕВО	109.283	69,94
ТРСТ 16	Мајданпек, Кладово, КУЧЕВО	65.732	42,07
РЕЦ 10	Неготин, Мајданпек, Кладово, КУЧЕВО , Бор, Зајечар, Жагубица, Бољевац, Сокобања, Књажевац	316.769	202,73
ИНС 4	Јагодина, Ђуприја, Параћин, Ражањ, Деспотовац, Бор, Зајечар, Жагубица, Бољевац, Сокобања, Књажевац, Неготин, Мајданпек, Кладово, КУЧЕВО , Ниш, Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Мерошина, Дољевац, Прокупље, Житорађа, Куршумлија, Блаце, Пирот, Димитровград, Бела Паланка, Бабушница, Лесковац, Лебане, Бојник, Медвеђа, Власотинце, Црна Трава, Врање, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац, Прешево	1.605.877	1.027,76

Извор: Национална стратегија управљања отпадом, Влада Републике Србије, 2003

Истовремено, овом стратегијом дефинисане су смернице за управљање:

- Комуналним отпадом – ограничење количине до 300 kg/ст/год.
- Биодеградибилним отпадом који се одлаже на депонију (до 2010. редукција на 75%, до 2013. редукција на 50%, до 2020. редукција на 35%)
- Амбалажним отпадом (повраћај од најмање 50% и рециклажа најмање 25%)
- Отпадом од батерија и акумулатора (забрана увоза и продаја батерија које нису у складу са прописима ЕУ – батерије са садржајем живе, кадмијумом и оловом, организовано сакупљање батерија и обавезно сакупљање акумулатора)
- РСВ/РСТ отпадом (деструкција постојећег материјала до 2015.)
- Истрошеним возилима (повраћај и рециклажа најмање 85% до 2015. године)
- Електронским отпадом (рециклажа и поновно коришћење опреме – 2010. године)
- Опасним кућним отпадом (сепаратно сакупљање и прерада – 2010. године)

Постојећи третман отпада у општини Кучево је сврстан у категорију К4 – званичне депоније – сметлишта које не испуњавају ни минималне мере заштите и које одмах треба санирати, затворити и рекултивисати.

Еколошки притисак на земљиште присутно је у зонама концентрације становништва и привредних активности. Са становишта заштите квалитета земљишта значајан је проблем трајног губитка услед неконтролисане/стихијске пренамене најплоднијег земљишта у грађевинско. На загађивање тла доминантно утичу: (1) неадекватно депоновање чврстог

отпада; (2) друге непланске активности (неконтролисано одлагање чврстог и течног отпада дуж саобраћајница и сл.); (3) утицај саобраћаја (површинске воде са коловоза, таложење издувних гасова, Pb и CaCl₂ у зимском периоду).

Постојећи начин одлагања отпада не задовољава потребе становника, која не испуњава мере заштите. Неопходно је ургентно решавање питања одлагања отпада – формирање санитарне депоније (регионалне депоније) на основу препорука и стандарда ЕУ са капацитетима који би били одрживи (и у еколошком и у економском смислу) у складу са Националним планом управљања отпадом, односно оформити ефикасни систем прикупљања отпада и одвожење на регионалну депонију. Постојећа депонија је сврстана у најлошију категорију K4, на којој се не спроводе мере заштите, а на којој се такође спаљује отпад. Бележи се и већи број дивљих депонија и сметлишта, које су последица индивидуалног извожења смећа из насеља и депоновања на разним локацијама, тако да су од појединачних неуредних локација, спонтано формирана неуређена сметлишта и праве „дивље“ депоније. У том смислу, као последица ниске еколошке свести, периода свеопште кризе и слабе организације комуналних служби у протеклом периоду, најужљивији еколошки проблем је неконтролисано индивидуално одлагање смећа на јавним површинама, путном земљишту, позајмиштима грађевинског материјала, обалама и коритима водотокова и сличним местима, тј. проблем управљања животном средином и комуналним делатностима. Посебан притисак на животну средину може представљати специфичан отпад.

Уопштено, комунални отпад се састоји од следећих главних фракција:

- органски отпад (остаци хране, отпад из дворишта, трава, лишће, одсечене гране, дрвеће);
- папир и картон (новине, књиге, часописи, комерцијална штампа, канцеларијски папир, папир за паковање, папир за чишћење, валовити папир);
- пластика (амбалажни материјал, кутије, боце, пластичне кесе, фолије и други производи од пластике);
- стакло (боце, тегле, амбалажа за пића, равно стакло);
- метал (лимене канте, лименке, алуминијум, гвозђе и други метали);
- текстил и кожа;
- остало (прљавштина, пепео, улично смеће, прашина, неидентификовани материјали).

Подаци о физичком саставу отпада су важни за процену и утврђивање следећих активности:

- избор и коришћење одговарајуће опреме за складиштење, сакупљање, транспорт, третман и одлагање отпада;
- процену изводљивости смањења отпада – поновне употребе на месту настанка, рециклирања и обнове енергије;
- пројектовање трансфер (претоварних) станица, постројења за третман отпада – постројења за рециклажу, депонија и објеката на депонијама.

У протеклом периоду није се прерађивао отпад и користио у сировинске сврхе. Може се извести закључак да би се бољим управљањем комуналним делатностима могли остварити значајни позитивни ефекти на квалитет животне средине у будућем периоду. У прилог овој тези иду резултати процене састава отпада, као и чињеница да ће у будућем периоду доћи до повећања броја туриста. По правилу туристи продукују тзв. "амбалажни отпад" – лименке, пет амбалажа, папир, стаклена амбалажа, која уз одговарајућу организацију могу бити предмет рециклаже.

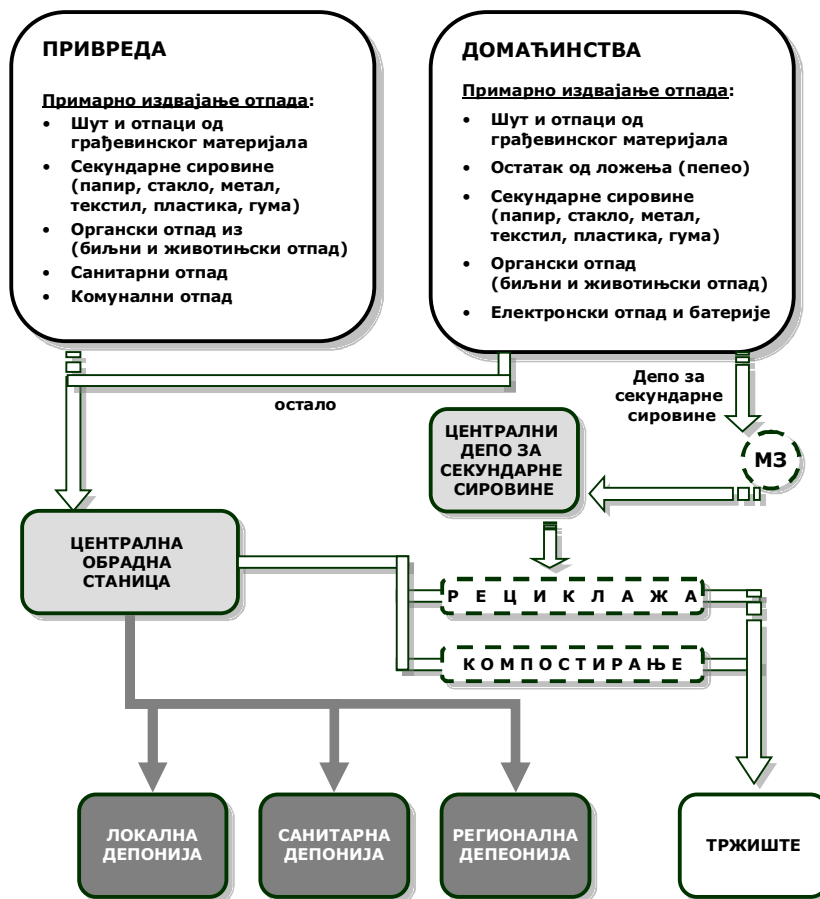
Табела 12. Процена састава комуналног отпада

Процена састава комуналног отпада (%)								
	Папир и картон	Стакло	Метал	Пластика	Текстил	Органски	Остали	Укупно
Општина Кучево	16	8	5	12	5	32	22	100

Прикупљање отпада је слабо и нередовно организовано, тако да није у складу са санитарним условима и принципима заштите животне средине. За одлагање комуналног отпада користи се неуређено и неконтролисано сметлиште, које загађује и угрожава

земљиште, као и квалитет подземних вода. Рурална подручја нису обухваћена циклусом сакупљања отпада, нити је организовано његово привремено одлагање на уређеним локацијама. То за последицу има постојање неконтролисаних локалних сметлишта у готово свим селима, често смештених на неодговарајућим локацијама (у речним долинама, близу кућа и фарми). То захтева ургентно решавање и дефинисање новог система управљања отпадом.

Слика 4. Схематски приказ система могућег управљања отпадом у општини Кучево

Може се закључити да загађивање земљишта није присутно у већем обиму, већ само на појединим локалитетима, као што су: индустријске зоне и локалитети, комплекси/локалитети експлоатације минералних сировина, сметлишта, гробља, фреквентније саобраћајнице и слично. Са садашњом структуром и обимом пољопривредне производње ниво примене минералних ђубрива и других средстава је изузетно низак, тако да има занемарљив утицај на загађивање земљишта.

Питање управљања и третмана комуналног отпада представља приоритет за решавање у будућем периоду. Тим пре, јер прикупљање комуналног отпада није адекватно организовано у свим насељима у општини. Поједина сеоска подручја су ван система организованог скупљања отпада, тако да се као последица јављају неконтролисана локалних сметлишта у готово свим селима, често смештених на неодговарајућим локацијама (у речним долинама, близу кућа и фарми).

3.2.4. Бука и вибрације

Бука и вибрације су заступљени дуж саобраћајница, и у вршним часовима је најинтензивнија. Поред саобраћајница (државних путних праваца) повишена бука се може јавити на локацији аеродрома и у оквиру привредних постројења. Законом прописане граничне вредности буке нису прекорачени. Прописане су следеће вредности највише дозвољене буке по зонама према ЈУС У.Ј6.205 и приказани су у следећој табели.

Табела 13. Највиши дозвољени нивои буке

зона	Намена простора	Највиши дозвољени нивои спољне буке (у dB)	
		дан	ноћ
1.	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно историјски локалитети, велики паркови	50	40
2.	Туристичка подручја мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
3.	Чисто стамбена подручја	55	45
4.	Пословно – стамбена подручја, трговачко стамбена подручја и дјечија игралишта	60	45
5.	Градски центар, занатска, трговачка, административно – управна зона са становима, зоне дуж аутопутева магистралних и градских саобраћајница	65	55
6.	Индустријска складишна, сервисна подручја, аеродром, транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зоне бука не сме прелазити дозвољене нивое у зонама са којима се граничи	

3.3. ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СЕ РАЗМАТРАЈУ У ПЛАНУ

У циљу одређивања питања и проблема који се у Просторном плану карактеришу као значајни из аспекта заштите животне средине, дефинисана су општа питања и проблеми распоређени у 10 група, табеларно приказани. Груписање је извршено према прилагођеном (комбинованом) моделу за процене утицаја европске агенције за заштиту животне средине.

Табела 14. Општа питања и проблеми од значаја за стратешку процену

Активности у плану	постоји/ не постоји	коментар
<i>Могуће физичке промене изазване изградњом и радом објеката на планском подручју</i>	ДА	Иако у ППО Кучево није експлицитно планирана изградња тзв. "капиталних објеката" објеката, реализацијом плана доћи ће до физичких промена у простору. Према планским обавезама вишег реда (ППРС) планирана је реконструкција и доградња државног пута првог реда Пожаревац – Мајданпек, преко Кучева. Реконструкција о доградња овог пута захтева обимну планску, студијску, техничку, као и документацију којом ће бити процењени социо – економски ефекти, као и процењени утицаји на животну средину. Поред евидентних негативних утицаја на животну средину, повећањем обима транзитног саобраћаја, изградња аутопута имаће кључни значај за развој овог региона. Пре свега, повећаће се саобраћајна приступачност и смањити изолованост, што ће резултирати интегрисањем овог подручја.. Други објекат који може да изазове физичке промене, је изградња акумулације. Друге физичке промене односе се на изградњу објеката у складу са условима заштите, тако да уколико се планска решења и услови заштите доследно спроводе, могући су мањи утицаји на самом извору и то претежно позитивног карактера, јер ће допринети да планско подручје добије препознатљивост и да се изграде нови туристички објекти. Имајући у виду вишекритеријумску процену утицаја, прелиминарна процена се односи на свеукупне позитивне ефекте, који се састоје у томе да се ради о очекиваним социо-економским ефектима и неопходности подстицања развоја на планском подручју.
<i>Коришћење природних ресурса у току изградње или рада</i>	ДА	У случају изградње путне инфраструктуре, користиће се материјали из локалних извора (каменоломи и локална позајмишта), које је потребно после експлоатације

Активности у плану	постоји/ не постоји	коментар
<i>објеката на планском подручју</i>		рекултивисати. Планом није експлицитно предвиђено коришћење других природних материјала, али је сасвим реално очекивати да ће се у будућој изградњи, пре свега у сеоским подручјима и за изградњу нових туристичких капацитета користити природни материјали у складу са традиционалном архитектуром. Може се закључити да је на овај начин посредно предвиђено коришћење природних материјала (дрво и камен) за грађење, адаптацију и санацију постојећих објеката, као и архитектонско обликовање предела. Природни материјали су претежно аутохтоног карактера.
<i>Коришћење, складиштење, транспорт, руковање или производња штетних материја</i>	НЕ	На планском подручју нису планиране активности којим би се производиле штетне материје. Такође, није предвиђено коришћење, транспорт штетних материја, као и руковање или евентуално складиштење токсичних материја. Могућа је продукција амбалажног отпада, који уз адекватно управљање неће представљати значајнији притисак на животну средину. Такође, не може се пренебрегнути чињеница да ће се по примарном и секундарном разврставању отпада и његовом даљем класирању, преостали део који ће се депоновати. Према прелиминарним проценама структуре, као и количине отпада, не очекује се присуство штетних материја, односно продукција токсичних или других опасних материја. Ово је у директној вези и са имплементацијом смерница Националне стратегије управљања отпадом, јер се планира постепено смањење продукције отпада, његово рециклирање и изbacивање производа из употребе који су потенцијални ризик по животну средину.
<i>Могућност стварања отпада током изградње или рада објеката на планском подручју</i>	ДЕЛИМИЧНО	Изградњом туристичких капацитета, предвиђено је стварање комуналног отпада. Очекује се продукција амбалажног отпада, који уз адекватно управљање отпадом неће представљати оптерећење за животну средину, јер се овај отпад у највећој мери рециклира. Планом се предвиђа увођење новог система управљања отпадом, где би се сада сеоска насеља која су изузета из организованог система прикупљања отпада активно укључила. Планирано је повећање количина отпадних вода за које је планирана изградња одговарајуће инфраструктуре – канализациони системи, водонепропусне јаме, са одговарајућим системом за пречишћавање вода.
<i>Могућност загађења ваздуха</i>	ДЕЛИМИЧНО	Хипотетички постоји могућност загађивања ваздуха, полазећи од претпоставке о изградњи путне инфраструктуре, које је локалног карактера и последица је транзитног саобраћаја. Друга загађења ваздуха су могућа локално, на самом извору, у случају загађивање ваздуха из ложишта приликом коришћења чврстих и течних горива у индивидуалним ложиштима. Опасне и токсичне материје се могу јавити изузетно, у случају да се нелегално обавља транспорт тих материја преко планског подручја и евентуално у случају акцидента приликом тог транспорта, односно уколико се не примењују прописи. Планирана је топлификација и гасификација, односно прелазак на еколошки прихватљивије енергенте, тако да не би требало да дође до повећања полутаната у ваздуху, чије је стање квалитета добро.
<i>Могућност појаве буке и вибрација, светлосног, топлотног или електромагнетног зрачења</i>	НЕ	У редовном раду објеката, није могућа појава бука, вибрација, топлотног, јонизујућег или нејонизујућег зрачења. Мања електромагнетна зрачења, у складу са дозвољеним вредностима, су могућа на самом извору електроенергетске инфраструктуре (објекти трафостаница и водови), у чијем раду се примењују редовне мере и услови заштите.
<i>Могућност загађења земљишта</i>	НЕ	Планом нису предвиђена решења која би имала негативан утицај на земљиште. Могуће акцидентално и намерно локално загађење услед непридржавања поступака у раду привредних објеката и сл.
<i>Могућност акцидентата током изградње или рада објеката</i>	ДЕЛИМИЧНО	Могући су акциденти на самом извору, који немају значаја за животну средину, али могу угрозити живот и здравље непосредних извршилаца, при изградњи објеката. Применом мера заштите на раду се могуће акциденталне ситуације

Активности у плану	постоји/ не постоји	коментар
		спречавају и вероватноћа њиховог јављања се своди на минимум. У случају изградње капиталних објеката, ови ризици се повећавају.
<i>Могуће социјалне промене (демографске, традиционални начин живота, запосленост)</i>	ДА	Очекују се позитивни ефекти у будућем просторном развоју, реализацијом планских решења, као и евентуалном реализацијом других решења која у овом тренутку нису била директан предмет плана. Очекују се позитивни ефекти примене плана, јер укључивањем туристичких локалитета у привреду општине, ствара се могућност да дође до унапређења традиционалног начина живота и да се изграде нови туристички капацитети. Овим планом се очекују директни социјални позитивни ефекти повећањем запослености, развојем туризма са пратећим привредним делатностима, посебно подстицање пољопривредне производње што је од значаја за целу општину.
<i>Други фактори од значаја за заштиту животне средине</i>	ДА	Планским решењима предвиђа се изградња у грађевинском рејону, односно рационално се планирају грађевински рејони, тако да неће бити негативних последица услед евентуалне конверзије пољопривредног и других категорија земљишта у грађевинско. У формално правном смислу, ППО Кучево је у потпуности усаглашен са плановима вишег реда и представља плански и усмерен развој градског насеља и других насеља на територији целе општине. Остаје отворено питање даље усаглашавања, јер у току израда новог Просторног плана Републике Србије. Такође, низ секторских развојних стратегија су у поступку преиспитивања и/или евентуалних измена и допуна. У току израде ППО Кучево, расположиви подаци са будућим коридорима путне инфраструктуре су плански интерпретирани и предмет су ове стратешке процене. Будући локални просторни развој и даље уређење и заштита простора, биће усклађена са евентуалним променама у стратешким плановима развоја енергетике, саобраћаја, туризма, привреде, локалног одрживог развоја и др, као и у складу са стратешким опредељењима планског развоја Србије, региона Источне Србије и сарадње у ЈИ Европи.

На основу прелиминарне процене стања животне средине на подручју Просторног плана кључни проблеми заштите су:

- сакупљање и транспорт комуналног отпада и његово одлагање на уређеној санитарној депонији;
- одвођење и пречишћавање отпадних вода;
- обезбеђење довољних количина квалитетне воде за пиће;
- стихијско ширење непланске изградње дуж инфраструктурних коридора (јавне површине);
- ненаменско коришћење плодног пољопривредног земљишта, деградација и загађивање земљишта, слабо газдовање шумама;
- могуће загађивање ваздуха и повишена саобраћајна бука у граду и на коридорима државних путева;
- неразвијен мониторинг животне средине и недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених како на националном тако и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

Приликом припреме просторних планова јединица локалних самоуправа, уобичајено је да се изврши одговарајућа уградња и разрада циљева планова вишег реда, тако да се уз поштовање услова коришћења, уређења и заштите простора из планова вишег реда дефинишу специфични циљеви за планско подручје, конкретни разматрани простор, намену површина, доминантне делатности које се одвијају на посматраном подручју и сл.

Концепција коришћења, уређења и заштите простора општине Кучево огледа се у детаљној планској организацији и уређењу кроз вредновање капацитета простора у односу на планиране активности и усклађивање са потенцијалима и ограничењима.

4.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Стратешка процена се обавља на основу неколико принципа, који се спроводе кроз неколико активности, и то:

- 1) обезбеђивање да питања животне средине и здравље људи буду потпуно узета у обзир приликом развоја планова или програма;
- 2) успостављање јасних, транспарентних и ефикасних поступака за стратешку процену;
- 3) обезбеђивање учешћа јавности;
- 4) обезбеђивање одрживог развоја;
- 5) унапређивање нивоа заштите здравља људи и животне средине.

Другим речима, за потребе ове стратешке процене може се дефинисати основни циљ, и то:

Основни циљ израде стратешке процене је обезбеђивање да питања животне средине, укључујући и здравље људи, буду потпуно узета у обзир приликом развоја, ради обезбеђивања одрживог развоја, обезбеђивање учешћа јавности, као и унапређивања нивоа заштите здравља људи и животне средине.

За потребе ове стратешке процене основни циљ се разрађује кроз следеће активности, и то:

- очување и заштита здравља људи, целовитости, разноврсности и квалитета екосистема, генофонда животињских и биљних врста, плодности земљишта, природних лепота и просторних вредности, културне баштине и добара које је створио човек;
- обезбеђење услова за ограничено, разумно и одрживо газдовање живом и неживом природом, очување еколошке стабилности природе, количине и квалитета природних богатстава и спречавање опасности и ризика по животну средину.

Дефинисању циљева стратешке процене утицаја на животну средину и одређивања оквира за избор сета индикатора који се користе за припрему извештаја о стратешкој процени претходи испитивање општих карактеристика просторног плана. Другим речима, опште карактеристике просторног плана се односе на прелиминарно утврђивање потребе за израдом стратешке процене и дефинисан је прилагођени модел за ниво просторног плана јединице локалне самоуправе по критеријумима дефинисаним у следећој табели.

Табела 15. Опште карактеристике Просторног плана

критеријум	постоји/ не постоји	коментар
За Просторни план постоји урађена стратешка процена	Не	На планском подручју се уочава "мањак" развојних планова, стратегија, програма, као и студија које би процењивале евентуалне утицаје на животну средину. Очекује се да ће ППО Кучево допринети планском коришћењу, уређењу и заштите простора општине. Због релативно мале густине насељености, слабије приступачности и изолованости, "еколошки капацитет" простора је знатно већи у односу на евентуалне негативне утицаје који су се јављали како у прошлости, тако и за евентуалне будуће. Негативни утицаји на животну средину су на неки начин "релативизовани", али у последње време најзначајни проблем је управљање чврстим отпадом и отпадним водама.
За план вишег хијерархијског нивоа који захвата планско подручје постоји урађена стратешка процена или су питања заштите животне средине планског подручја третирана у стратешким проценама других планских и програмских докумената	Да / Делимично	Постоји Стратешка процена утицаја Просторног плана Републике Србије (нацрт) на животну средину. Стратешком проценом утицаја Просторног плана Републике Србије се указује на значај објективног истраживања у погледу будућих коридора инфраструктуре и повезивање источних делова Србије. Ово се посебно односи на могућности изградње путне инфраструктуре магистралног и регионалног карактера, као и мреже локалних путева. Посебно је важан развој локалне инфраструктуре и повезивање села у функционална урбана подручја.
Врста и циљеви Просторног плана су такви да је очигледно да нема негативних утицаја на животну средину	Да	Просторним планом се предвиђа планско уређење у складу са режимима заштите и граничним капацитетима простора, тако да ППО Кучево дефинише циљеве коришћења, уређења и заштите простора који пре свега подстичу локални одрживи просторни развој. Међутим, као врста стечене обавезе уклапају се циљеви и опредељења планова и стратегија вишег реда, који су на одговарајући начин уклопљени. Овај став се односи на развој туризма, пољопривреде, шумарства, саобраћаја, управљања отпадом и др. Полазећи од пољопривреде, као природне и органске основе за развој, планом се дефинишу даљи њени циљеви развоја, као и мере за осавремењивање производње и увећања приноса. Тиме се не подстичу негативни утицаји на животну средину, јер су како циљеви, тако и планска решења у оквиру граничних капацитета простора. Шумовитост је у оквирима оптималних вредности. Са друге стране, циљевима је дефинисан нови начин управљања отпадом, тако да се са правом очекује да ће планска решења у погледу управљања отпадом имати позитивне утицаје и допринети бољем уређењу простора. Такође, дефинисана су планска решења за управљање водама, која подразумевају коришћење, заштиту вода, као и заштиту од вода.
Просторни план се ради за подручје заштићеног природног, непокретног културног добра или за друго заштићено подручје	Да	Просторним планом су обухваћени делови заштићених природних добара, као и низ целина и објеката културно – историјског наслеђа ППО Кучево је врло добро аналитички обрадио и плански дефинисао критеријуме, мере, активности и правила коришћења, уређења и заштите простора у функцији одрживог коришћења и заштите природног и културног наслеђа. Дефинисане су зоне заштите, пописани заштићени објекти и дефинисане мере заштите.
Предвиђене су мање промене Просторног плана које не мењају битно планска решења и резултате постојеће стратешке процене	Да	У зависности од динамике спровођења ППО Кучево, могуће је редефинисање планских решења. Ово се посебно односи на развој инфраструктуре и туризма. У зависности од етапа спровођења ППО Кучево, као и у зависности од фазне реализације различитих пројеката предвиђају се измене и допуне плана, које се неће односити на генералну концепцију, већ само у детаљима. Поред мањих измена и допуна, ППО Кучево је потребно да се остави могућност редефинисање концепције просторног

критеријум	постоји/ не постоји	коментар
		уређења и развоја у зависности од резултата истраживања и дефинисања праваца развоја у плановима и стратегијама вишег реда.
Степен утицаја Просторног плана на друге планове и програме и/или успостављање оквира за реализацију пројеката у погледу локације, природе, обима и услова функционисања или у вези са алокацијом ресурса	Да	Просторним планом дефинише се оквир за реализацију појединачних програма, пројеката за развој туризма, пољопривреде, сточарства и др. делатности заснованих на природним ресурсима и природним вредностима. Такође, ППО Кучево представља хијерархијски оквир за планско уређење и развој села и сеоских подручја, њихово међусобно повезивање и комунално опремање. Ово се не односи на сва села и сеоска насеља, имајући у виду и разбијен тип изградње.

Циљеви стратешке процене представљају резултат итеративног процеса дефинисања циљева просторног плана на основу принципа, критеријума и стандарда, начела за уређење простора, услова и режима заштите, планске евалуације потенцијала и ограничења, тражње и захтевом за развој.

На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине наведеним у плановима и стратегијама за потребе извештаја, дефинишу се општи циљеви стратешке процене:

- рационално коришћење природних ресурса и енергије (чување пољопривредног земљишта, превенција конверзије најплоднијег земљишта у друге (непољопривредне) сврхе; заштита, унапређење стања шума и шумског земљишта и одрживо коришћење шума; смањење потрошње воде у индустрији и у домаћинствима, смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности)
- имплементација стратешких одређења Националне стратегије управљања отпадом – планирањем повећања броја становника обухваћених системом сакупљања отпада и развијање система компостирања пољопривредног (органског отпада) и санирање постојећих неусловних и непланских сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи, изградња и активна употреба регионалне санитарне депоније, рекултивација постојећих неусловних сметлишта и дивљих депонија, као и изградња постројења за третман отпадних вода и заштита и унапређење квалитета вода,
- очување и заштита подручја заштићених природних и културних добара и заштитних појасева и њихово одрживо укључивање у туристичку понуду,
- смањење емисије штетних материја у ваздух и смањење нивоа буке из саобраћаја и индустријских постројења и спречавање инцидентних/ неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште,
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке), побољшање информисања, обука становништва за заштиту животне средине, обезбеђење учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

У циљу реализацију општих циљева утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите:

- спречавање загађивања земљишта - плански третман одлагања отпада - унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпад из насеља
- спречавање загађивање вода – прикупљање одвођење и пречишћавање отпадних вода из градског насеља и одвођење атмосферских вода и контролисано испуштање у водопријемник
- увођење принципа заштите животне средине у коришћењу површина (локација и коришћење земљишта), уз контролисану изградњу компатибилних намена у складу са капацитетима простора (микролокационо и укупно)
- одређивање праваца просторног развоја ради ограничења просторног ширења зона градње, заштите шума и планско уређење локација за изградњу
- усклађивање постојећих површина, објеката супра и инфраструктуре са новопланираним капацитетима - проналажење оптималних параметара за грађење поштујући непосредно и шире окружење
- уређење делимично изграђених простора, увођењем нових садржаја, спречавање нерационалног коришћења површина и бесправне изградње

На основу дефинисаних посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Индикатори су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Сврха њиховог коришћења је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају.

4.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА

За потребе стратешке процене утицаја, односно процене утицаја на животну средину разрађени су индикатори који покривају одређене сегменте животне средине. Заједничке карактеристике индикатора, који могу бити глобални, тј. интернационали, национални, регионални, локални или на самом месту извора, јесте да индикатори који ближе одређују појаву и процес имају карактеристике садржане у следећој структури:

- Сегмент/елемент животне средине – поље истраживања/процене (ваздух, вода, земљиште, бука, зрачење, здравље људи, биодиверзитет, и др.)
- Извор (driving forces) (људске активности – саобраћај, индустрија, пољопривреда, друге привредне активности, становање, туризам итд.)
- Притисак (pressure) (емисија полутаната, одлагање смећа/депоновање отпада, коришћење земљишта, концентрација активности, коришћење ресурса)
- Стање (state) (стање квалитета (елемената) животне средине – квантитативно и квалитативно)
- Утицај (impact) (утицај на здравље људи, живи свет, природна и створена добра, друштвено богатство зависи од експозиције – дужине трајања и концентрације, синергистичког и кумулативног деловања и др. и у том смислу зависе и ефекти тог утицаја)
- Одговор (response) (скуп одговора – институционалног оквира у коме се доносе одлуке – законодавне/планске мере и решења у смислу превенције негативних утицаја, ублажавања негативних утицаја, експертизе, експертска мишљења, формулисање стратегија и политика – социјалних, економских, фискалних, земљишних и др.)

Поставка PSR јавља се у раним деведесетим прошлог века за потребе процењивања утицаја и израде Извештаја о стању животне средине. На основу овог приступа развијен је сет индикатора као саставни део методолошког приступа.

Полазне основе у избору индикатора за стратешку процену представљају УН индикатори одрживог развоја. Овај сет индикатора је заснован на концепту:

- „узрок” – људске активности, појаве и процеси који утичу на животну средину,
- „последница” – означавају стање животне средине,
- „одговор” – индикатори који дефинишу политичке опције и друге реакције у циљу промена последица по животну средину.

Сет индикатора у потпуности подржавају принципе одрживог развоја, уз истовремено испуњење одређених услова, и то:

- дозвољене су само оне активности које омогућавају целовиту заштиту екосистема, као и свих врста појединачно,
- емисија полутаната је дозвољена у границама које се може природно апсорбовати,
- обновљиви извори се користе у границама њихове обновљивости, док се необновљиви извори користе динамиком која не сме бити бржа од проналажења алтернативних решења,
- дефинисање социјалних захтева, стандарда и критеријума тако да осигуравају боље социјалне услове свим слојевима становништва у погледу становања, здравствене неге, образовања, социјалне заштите и др.,
- дефинисање економских захтева који задовољавају потребе већег дела становништва уз стални економски развој. Приходи и расходи приватних и јавних финансија морају бити дугорочно уравнотежени,

- институционални захтеви који обухватају развој стратегија на националном нивоу у циљу спровођења принципа одрживог развоја.

Индикатори су подељени у категорије (друштво, економија, животна средина и институције), теме и подтеме, тако да се за сваку посматрану целину или проблем изводи посебан индикатор или група индикатора. За дефинисање листе индикатора користиће се у зависности од специфичности проблема заштите животне средине посебни индикатори, примера ради: индикатори за саобраћајну инфраструктуру, индикатори за електроенергетску инфраструктуру, индикатори за индустријске зоне и комплексе, индикатори насељених подручја, индикатори заштићених области и сл.

Поред УН индикатора одрживог развоја користе се Изведени/прилагођени индикатори одрживог развоја за ниво регионалног/локалног планирања по методу ПСО/PSR (притисак, стање, одговор, енг. PSR – pressure, state, response) у којима се ближе разрађују узрочно-последични индикатори УН, затим индикатори за подручје општине (локалне заједнице) и насеља, као и основни просторни индикатори.

Табела 16. Посебни циљеви стратешке процене утицаја и избор индикатора за вредновање планских решења

Р. бр	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ	ИНДИКАТОРИ
1.	Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	Емисије честица прашине, SO ₂ и чађи
2.	Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	Број стамбених објеката у зони повишене буке
3.	Развој организованог водоснабдевања	Повећање капацитета за водоснабдевање
4.	Очување квалитета површинских и подземних вода	Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК5
5.	Смањити ризик од поплава	% смањења површина земљишта угрожених поплавама
6.	Очување обрадиво пољопривредно земљиште	Промена површина обрадивог земљишта (%)
7.	Очување површина под ливадама и пашњацима	Промена површина под ливадама и пашњацима (%)
8.	Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	Промена површина шумског земљишта
9.	Зауставити процес ерозије	Смањење површине земљишта обухваћеног ерозијом (%)
10.	Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада	% домаћинства укључених у систем % отпада који се депонује
11.	Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке	% изгубљених врста у односу на регион
12.	Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара	Број и површина оштећених заштићених и значајних природних добара
13.	Рекултивација деградираних површина	% рекултивисаних површина
14.	Очување заштићена и незаштићена културна добра	Број и значај угрожених објеката културног наслеђа
15.	Подизање квалитета датог простора	Опремање локације (комунална и саобраћајна инфраструктура, објекти друштвеног стандарда, и сл.)
16.	Очување насељености – заустављање исељавања	% смањења становника
17.	Раст запослености – стварање услова за повратак радноспособног становништва	% запослених и незапослених
18.	Унапређење и развој инфраструктуре	Број и квалитет нових елемената инфраструктуре
19.	Унапређење информисања јавности по питањима животне средине	Број информација о животној средини

Наведени избор индикатора у складу је са планираним активностима на подручју плана и њиховим могућим утицајима на квалитет животне средине у контексту евалуације планских решења. Наведени индикатори су дефинисани у циљу реализације планских, а не технолошких решења, што је у складу са приступом стратешкој процени у складу са иностраним искуствима, где се прави јасна разлика између стратешке процене утицаја (SEA) и процене утицаја (EIA). У том смислу, стратешка процена је плански оријентисана и разматра планска решења и стратешке правце развоја, док се проценом утицаја разматрају пројектна и технолошка решења на локацији објекта. О овом приступу је било речи у уводним напоменама, с тиме да су непосредном применом овог приступа претходно дефинисани индикатори који се не заснивају само на квантитативном већ на квалитативном приступу са делимичним индикаторима који се базирају на граничним вредностима.

5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У складу са законским одредбама процена могућих утицаја Просторног плана на животну средину се обавља у оквиру неколико фаза и подфаза, а садржани су следећи елементи:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину и поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- 2) приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 3) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, привредним и другим објектима или другим створеним вредностима, као и начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

5.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Законом није јасно прописано која варијантна решења подлежу процени. Имајући у виду законску регулативу у области планирања, уређења простора и изградњи објеката, предвиђа се израда планских варијантних решења. За избор најповољније варијанте уобичајено је да се користе критеријуми засновани на начелима економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости. Другим речима, у пракси се на овај начин до фазе јавних консултација у начелу заузима став о варијантама, тако да се у пракси стратешке процене, по правилу процењују две варијанте, респективно три, и то: (1) прва варијанта да се план не усвоји, односно да не дође до спровођења плана; (2) друга у којој се план усваја и доследно спроводи; и (3) трећа – респективна (алтернативна), у којој се план усваја и спроводи уз подршку других планова, програма, пројеката и инструмената, који су у функцији развоја и заштите. За потребе ове стратешке процене разматрају варијанта нееспровођења и спровођење плана (уз подршку других планова, програма и инструмената).

Варијантна решења Просторног плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана. Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, циљевима и варијантним решењима плана. За просторне планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана. У процени варијантних решења, процењују се циљеви стратешке процене у односу на секторе развоја у просторном плану у оквиру два сценарија примене плана: тзв. „реални” у случају да се план усвоји и примењује, тзв. „песимистички” у случају да се план не усвоји и не примењује и тзв. „оптимистички”, по коме се план усваја спроводи уз подршку програма, пројеката и других инструмената. Процена се обавља у складу са изабраним индикаторима за сваки циљ стратешке процене појединачно. Процена је квалитативног карактера и могући су следећи утицаји: (1) укупно позитиван утицај „+”; (2) укупно негативан утицај „-”; (3) неутралан – када нема директног утицаја „0”; (4) нејасан утицај „?”.

Табела 17. Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијантама 1 (да се план не примењује) и 2 (да се план примењује)

Циљиви СПУ

1 Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	11 Очување биодиверзитет – избећи неповратне губитке
2 Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	12 Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара
3 Развој организованог водоснабдевања	13 Рекултивација деградираних површина
4 Очување квалитета површинских и подземних вода	14 Очување заштићена и незаштићена културна добра
5 Смањење ризик од поплава	15 Подизање квалитета датог простора
6 Очување обрадиво пољопривредно земљиште	16 Очување насељености – заустављање исељавања
7 Очување површина под ливадама и пашњацима	17 Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва
8 Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	18 Унапређење и развој инфраструктуру
9 Спречавање процеса ерозије	19 Унапређење информисања јавности по питањима животне средине
10 Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада	

Сектор плана	Сценарио развоја	Циљиви стратешке процене утицаја																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Становништво, насеља и јавне службе	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	-	-	-	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	+	+	+	+
Пољопривреда	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	-	-	-	-	0	-	-	0	0	-	-	-	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	+	0	0
Туризам	ВАРИЈАНТА 1	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	+	0	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+	+	+	+	+	+
Привреда	ВАРИЈАНТА 1	-	-	0	-	0	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	0	+	0	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+	0	0	0	0
Шумарство и ловство	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	-	-	0	-	0	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	+	+	+	0	+	0	0	0	0
Саобраћај	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	+	0
Техничка инфраструктура и комунална опрема	ВАРИЈАНТА 1	-	0	-	-	-	0	0	0	0	-	-	0	-	0	-	-	-	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	+	0	+	+	+	0	0	0	0	+	+	0	+	0	+	+	+	+	0
Заштита животне средине	ВАРИЈАНТА 1	-	-	0	-	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	0	0	0	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	0	+	0	0	0	0	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+	+
Заштита предела, природних и културних добара	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	-	-	0	0	0	-	-
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	+	+	0	0	0	0	+
Заштита од природних и техничко-технолошких несрећа	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	-	-	0	0	0	-	0	-	-	0	-	-	0	0	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	+	+	0	0	0	+	0	+	+	0	+	+	0	0	+	0

■ – укупно позитиван утицај, ■ – укупно негативан утицај, 0 – нема директан утицај, ? – или нејасан утицај

5.2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

Пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређење варијантна решења према циљевима стратешке процене и секторима/сегментима у плану.

Сагледавање повољније варијанте обавља се упоредним прегледом варијантних решења са аспекта циљева стратешке процене и секторима/сегментима у плану. Процена је квалитативног карактера у складу са индикаторима стратешке процене. У зависности од резултата, врши се избор најповољнијег решења, са образложењем у којим аспектима је повољније у односу на друге варијанте.

Варијантна решења су поређена према циљевима стратешке процене и секторима у плану. Варијанта 1 се односи на усвајање и спровођење плана уз подршку стратегија, планова и програма. Варијанта 2 се односи на неусвајање плана (а самим тим и спровођење плана) је неповољније са свих аспеката. Поред развоја и заштите на самом планском подручју предвиђа се уравнотежени развој уз примену мера заштите животне средине. Планирано је решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита предела, станишта и биодиверзитета, уређење јавног и осталог грађевинског земљишта, као и уређивање земљишта ван грађевинског подручја. Самим планом није предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у заштиту животне средине, с тим да ће ова сегмент заштите животне средине бити обрађен у другим документима из сектора управљања животном средином. Развој туристичке делатности уз примену мера заштите, значајно је за укупан развој и унапређење квалитета.

У варијанти 1 да се ППО Кучево не донесе и да се развој одвија стихијски могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора/активности и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. Истовремено, процењени варијантни утицаји са собом носе и одређени степен ентропије који није могуће са прецизношћу предвидети.

У варијанти 2 да се ППО Кучево донесе и имплементира уз подршку примена других стратегија, планова и програма могу се очекивати позитивни ефекти у сваком сектору/активности, који отклањају већину негативних тенденција у развоју, у случају да план не би имплементирао. У овој варијанти могу се јавити и појединачни негативни ефекти, али само на извору, повременим и тренутним карактера и зависе од начина имплементације плана.

На основу претходне анализе и процене варијантних решења, може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

5.3. ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Евалуација карактеристика планских решења представља процену утицаја у ужем смислу. У овој фази се обавља евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину. Претходно је потребно извршити селекцију планских решења од значаја за животну средину и класификацију према секторима/сегментима у плану. Евалуација утицаја врши се са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узимају следеће карактеристике утицаја:

- Врста утицаја,
- Вероватноћа да се утицај појави,

- Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Просторног плана: краткорочни утицаји (четворогодишњи период у оквиру прве етапе спровођења); средњорочни утицаји (период до 10 година); дугорочни утицаји (период до и после временског хоризонта плана),
- Учесталост утицаја,
- Просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја вреднују се на начин приказан у табели.

Табела 18. Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
3+ Врло Позитиван	<ul style="list-style-type: none"> • Веома вероватан утицај – ВВ • утицај вероватан – В • утицај могућ – М • утицај није вероватан – НВ 	<ul style="list-style-type: none"> • краткорочан – К • средњорочан – С • дугорочан – Д 	<ul style="list-style-type: none"> • повремен – ПУ • учестао – У • средње учестао – СУ • веома учестао – ВУ • сталан – СтУ 	• Г – Могући глобални утицај
2+ Веома позитиван				• М – Могућ међународни утицај
1+ Позитиван				• П – Могућ прекогранични утицај
0 Неутралан				• Н – Могућ утицај на националном нивоу
1- негативан				• Р – Могућ утицај у оквиру простора регије
2- врло негативан				• О – Могућ утицај у простору општине
3- веома негативан				• Л – Могућ утицај у некој зони или делу општине
	• И – Могућ утицај на самом извору			

Значај утицаја процењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела 19. Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи позитиван утицај
Врло повољан	3 +	Јак позитиван утицај

У табели дати су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела 20. Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Глобални	Г	Могући глобални утицај
Међународни	М	Могућ међународни утицај
Прекогранични	П	Могућ прекогранични утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Општински	О	Могућ утицај у простору општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине
Изворни	И	Могућ утицај на самом извору

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у табели.

Табела 21. Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
80%	ВВ	Веома вероватан утицај
Више од 50%	В	Утицај вероватан
Мање од 50%	М	Утицај могућ
Мање од 1%	НВ	Утицај није вероватан

Утицаји по ефектима могу бити краткорочни, средњерочни и дугорочни. Краткорочни утицаји су они који имају сезонски карактер и везани су за сезонске активности, појаве и процесе. Средњерочни утицаји су по правилу утицаји који се везују за средњорочне етапе спровођења пласнских решења, док дугорочни утицаји имају ефекте који превазилазе

Табела 22. Критеријуми за процену трајања утицаја

Трајање утицаја	Ознака	Опис
Мањи од годину дана	К	Сезонски утицај који се одвија у току године
од 1 до 4 година	С	Утицај који је везан за етапе планираних решења
Више од 4 година	Д	Дугорочан утицај – утицај који има дугорочне ефекте

Утицаји по учесталости могу бити повремено учестали, учестали, средње учестали, веома учестали и стални. Повремени утицаји су они који се јављају само у току одвијања периодичне – повремене активности и са престанком посматране активности нестају. Учестали утицаји су они који се јављају услед учесталих активности и чији ефекти се бележе и по престанку активности. Средње учестали су утицаји који су последица средње учесталих активности, док су веома учестали утицаји они који су готово стални, само имају повремене прекиде. Стални утицаји су свакодневни утицаји.

Табела 23. Критеријуми за процену учесталости утицаја

Учесталост утицаја	Ознака	Опис
Повремено учестали	ПУ	Повремен утицај који се јавља само у току одвијања периодичне – повремене активности
Учестао	У	Утицај који се јавља услед учесталих активности
Средње учестао	СУ	Утицај који је последица средње учесталих активности
Веома учестао	ВУ	Утицаји који се повремено не јављају
Сталан	СТУ	Утицаји који су стално присутни

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења на циљеве стратешке процене (приказаних у ранијим табелама) врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

У зависности од значаја плана, карактеристика планског подручја, концептуалних и циљних поставки, стратешких опредељења, планских решења, смерница и мера за спровођење, одредиће се утицаји од стратешког значаја, односно карактеристике које одређују значајан утицај. Резултати евалуације значаја утицаја планских решења приказују се табеларно у оквиру тзв. „матрица процене утицаја”.

Табела 24. Матрице процене утицаја

Циљеви СПУ

1	Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	11	Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке
2	Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	12	Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара
3	Развој организованог водоснабдевања	13	Рекултивација деградираних површина
4	Очување квалитета површинских и подземних вода	14	Очување заштићених и незаштићених културних добара
5	Смањење ризик од поплава	15	Подизање квалитета датог простора
6	Очување обрадивог пољопривредног земљишта	16	Очување насељености – заустављање исељавања
7	Очување површина под ливадама и пашњацима	17	Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва
8	Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	18	Унапређење и развој инфраструктуру
9	Спречавање процеса ерозије	19	Унапређење информисања јавности по питањима животне средине
10	Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада		

Планска решења	Циљеви стратешке процене																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Демографска ревитализација простора	0	0	0	0	0	+1	+1	0	0	0	0	0	0	0	+3	+1	0	0	
Реактивизација пољопривредне производње	0	0	0	0	0	+2	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+1	0	0
Развој насеља и формирање центара	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	0	+1	0
Опремање насеља јавним службама и објектима друштвеног стандарда	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+2	+1	0	+2
Развој одрживе пољопривредне производње	0	0	0	+1	0	+3	+3	+1	+1	0	0	0	0	0	+1	0	+1	0	0
Усклађивање обима пољопривредне производње са природним условима и ограничењима	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	+2	+2	+2	0	+2	0	0	0	0
Повећање величине пољопривредних газдинстава	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+2	0	0
Примена савремених технологија у пољопривредној производњи	0	0	0	+1	0	+2	0	0	0	0	0	+1	+1	0	+1	0	+1	0	0
Побољшање образовне и старосне структуре пољопривредног становништва	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	0	+1
Повећање конкурентности понудом локалних пољопривредних производа	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	+1	0	0
Развој туристичких зона и локалитета у функцији еко-туризма	-1	-1	+2	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	-1	+3	+3	+3	+3	+2	+3
Развој сеоског туризма	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+3	+2	+1	0
Развој и просторни размештај прерађивачке индустрије и мале привреде (МСП)	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+2	+2	0	0
Енергетска штедљивост и развој ефикасних технологија	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+1	0
Заштита животне средине у експлоатацији минералних сировина	+2	0	0	+2	0	+2	+2	+2	+2	0	+2	+2	+3	+1	0	0	0	0	0
Одрживо газдовање шумама	0	0	0	0	0	0	0	+3	+2	0	+3	+1	+1	0	+2	0	0	0	0
Унапређење шумског фонда	0	0	0	0	0	0	0	+3	+2	0	+2	+2	+2	0	+2	0	0	0	0
Заштита и одржавање ловног фонда	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	+1	0	0	0	0
Реконструкција државног пута првог реда Пожаревац - Мајданпек	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+1	0	+2	0

Планска решења	Циљеви стратешке процене																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Реконструкција државних путева другог реда (Голубац - Кучево, Петровац – Кучево)	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	+2	+1	+3	0
Развој и модернизација постојеће путне мреже	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	+2	0
Реализација функционалне и ефикасне путне мреже	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	+2	0
Развој хидротехничке инфраструктуре	0	0	+2	+2	+2	+1	0	0	+2	0	+1	+2	0	0	+2	0	0	+2	0
Утврђивање зона санитарне заштите водоизворишта	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Регулисање бујичних токова	0	0	0	0	+3	0	0	0	+2	0	+1	+1	0	0	0	0	0	0	0
Развој електроенергетске инфраструктуре	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+1	0
Развој телекомуникационе инфраструктуре	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+1	+2
Регионални приступ у управљању отпадом	+1	0	0	+3	0	+2	+2	+1	0	+3	+1	+1	+1	0	+2	0	0	+2	0
Мере за заштиту ваздуха	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2
Мере за заштиту вода	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2
Мере за заштиту земљишта	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2
Мере заштите од буке	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2
Уређење предела	0	0	0	0	0	0	0	+2	+2	0	+1	+1	+2	0	+2	0	0	0	+1
Интегрална заштита природних вредности	0	0	0	+2	0	+1	+1	+2	0	0	+2	+2	+1	0	+2	0	0	0	+2
Формирање зона заштите природних вредности	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	+2	0	0	0	+2
Заштита постојеће и евидентирање нове културне баштине	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+2	0	0	0	+2
Услови планирања и изградње у сеизмички активним подручјима	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	0
Мере заштите од природних и техничко – технолошких несрећа	0	0	0	0	+2	+1	+1	+1	+2	0	+1	+2	+1	+1	+1	0	0	+1	+1

* - критеријуми према табелама за евалуацију величине утицаја планских решења

Табела 25. Матрице процене утицаја

Циљеви СПУ

1	Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	11	Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке
2	Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	12	Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара
3	Развој организованог водоснабдевања	13	Рекултивација деградираних површина
4	Очување квалитета површинских и подземних вода	14	Очување заштићених и незаштићених културних добара
5	Смањење ризик од поплава	15	Подизање квалитета датог простора
6	Очување обрадивог пољопривредног земљишта	16	Очување насељености – заустављање иселјавања
7	Очување површина под ливадама и пашњацима	17	Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва
8	Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	18	Унапређење и развој инфраструктуру
9	Спречавање процеса ерозије	19	Унапређење информисања јавности по питањима животне средине
10	Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада		

Планска решења	Циљеви стратешке процене																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Демографска ревитализација простора						О	О									О	О		
Реактивизација пољопривредне производње						О	О									Л	Л		
Развој насеља и формирање центара															Л	Л		Л	
Опремање насеља јавним службама и објектима друштвеног стандарда															О	О	Л		О
Развој одрживе пољопривредне производње				О		О	О	О	Л						О		Л		
Усклађивање обима пољопривредне производње са природним условима и ограничењима									Л		Л	О	Л		Л				
Повећање величине пољопривредних газдинстава																Л	Л		
Примена савремених технологија у пољопривредној производњи				О		Л						Л	Л		О		Л		
Побољшање образовне и старосне структуре пољопривредног становништва																Л	Л		О
Повећање конкурентности понудом локалних пољопривредних производа																Л	Л		
Развој туристичких зона и локалитета у функцији еко-туризма	Л	Л	О								О			Л	Л	О	О	О	Р
Развој сеоског туризма																Л	Л	Л	Л
Развој и просторни размештај прерађивачке индустрије и мале привреде (МСП)	Л															О	О		
Енергетска штедљивост и развој ефикасних технологија	Л														О			О	
Заштита животне средине у експлоатацији минералних сировина	Л			О		Л	Л	Л	Л		Л	Л	Л	Л					
Одрживо газдовање шумама								О	Л		О	О	Л		О				
Унапређење шумског фонда								О	Л		О	О	Л		О				
Заштита и одржавање ловног фонда											О				О				
Реконструкција државног пута првог реда Пожаревац - Мајданпек		Л													Р	О		Р	

Планска решења	Циљеви стратешке процене																		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Реконструкција државних путева другог реда (Голубац - Кучево, Петровац – Кучево)	Л	Л													Р	О	О	Р	
Развој и модернизација постојеће путне мреже															О			О	
Реализација функционалне и ефикасне путне мреже															О			О	
Развој хидротехничке инфраструктуре			О	О	Л	Л			Л		Л	Л			О			О	
Утврђивање зона санитарне заштите водоизворишта				О															
Регулисање бујичних токова					Л				Л		О	О							
Развој електроенергетске инфраструктуре	Л														О			О	
Развој телекомуникационе инфраструктуре															О			О	О
Регионални приступ у управљању отпадом	Л			О		Л	Л	Л		Р	Л	Л	Л		О			О	
Мере за заштиту ваздуха	О																		О
Мере за заштиту вода				О															О
Мере за заштиту земљишта						О													О
Мере заштите од буке		О																	О
Уређење предела								О	О		О	О	Л		О				О
Интегрална заштита природних вредности				О		О	О	О			О	О	О		О				О
Формирање зона заштите природних вредности												О			О				О
Заштита постојеће и евидентирање нове културне баштине														Р	О				О
Услови планирања и изградње у сеизмички активним подручјима															О				
Мере заштите од природних и техничко – технолошких несрећа					О	О	О	О	О		Л	Л	Л	Л	О			О	О

* - критеријуми према табелама за евалуацију просторних размера утицаја планских решења

Табела 26. Матрице процене утицаја

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ЕВАЛУАЦИЈА ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА		ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
	Ознака циља СПУ	Ранг	
Демографска ревитализација простора	16	О / +3 / В / Д / У	Вероватни су јаки позитивни ефекти на очување насељености општине
Реактивизација пољопривредне производње	6	О / +2 / ВВ / Д / У	Извесни су значајни позитивни ефекти на очување пољопривредног земљишта, ливада и пашњака у функцији пољопривреде и сточарства.
	7	О / +2 / ВВ / Д / У	
Опремање насеља јавним службама и објектима друштвеног стандарда	15	О / +3 / ВВ / Д / У	Очекују се значајни позитивни ефекти на подизање квалитета простора, развој и демографско очување пре свега руралних подручја и насеља општине.
	16	О / +2 / М / Д / У	
	19	О / +2 / М / Д / У	
Развој одрживе пољопривредне производње	6	О / +3 / В / Д / У	Очекују се значајни позитивни ефекти на очување пољопривредног земљишта, ливада и пашњака у функцији пољопривреде и сточарства.
	7	О / +3 / В / Д / У	
Усклађивање обима пољопривредне производње са природним условима и ограничењима	12	О / +2 / ВВ / Д / У	Извесни су значајни позитивни ефекти на очување заштићених и значајних природних добара.
Развој туристичких зона и локалитета у функцији еко-туризма	3	О / +2 / В / Д / У	Развој одрживог туризма на подручју општине имаће читав низ директних и индиректних позитивних ефеката који превазилазе границе планског подручја, а односе се пре свега на економске и социјалне аспекте, али и на еколошке ефекте превентивно кроз реализацију потребне инфраструктуре и комунално опремање зона.
	15	О / +3 / ВВ / Д / У	
	16	О / +3 / М / Д / У	
	17	О / +3 / ВВ / Д / У	
	18	О / +2 / В / Д / У	
Развој и просторни размештај прерађивачке индустрије и мале привреде (МСП)	16	О / +2 / В / Д / У	Очекују се јаки, дуготрајни позитивни ефекти Плана на економски развој подручја који неће бити у колизији са животном средином и заштићеним подручјима.
	17	О / +2 / В / Д / У	
Заштита животне средине у експлоатацији минералних сировина	4	О / +2 / В / Д / У	Разматрање аспекта животне средине израдом студија о процени утицаја за пројекте експлоатације позитивни ће утицати на заштиту животне средине
Одрживо газдовање шумама	8	О / +3 / В / Д / У	Очекују се јаки позитивни ефекти на читавом планском подручју који ће се манифестовати кроз заштиту шума и повећање шумског фонда, спречавање ерозионих процеса, очување биодиверзитета итд
	11	О / +3 / В / Д / У	
	15	О / +2 / В / Д / У	
Унапређење шумског фонда	8	О / +3 / В / Д / У	Очекују се јако позитивни дуготрајни ефекти на унапређење стања шума који могу утицати на контролу ерозивних процеса, а сигурно на очување биодиверзитета. Све то ће позитивно утицати на подизање квалитета планског подручја.
	11	О / +2 / В / Д / У	
	12	О / +2 / В / Д / У	
	15	О / +2 / В / Д / У	
Реконструкција државног пута првог реда Пожаревац - Мајданпек	15	Р / +2 / ВВ / Д / У	Извесни су јаки позитивни утицаји који превазилазе границе планског подручја, а односе се стварање предуслова за даљи развој.
	18	Р / +2 / ВВ / Д / У	
Реконструкција државних путева другог реда (Голубац - Кучево, Петровац – Кучево)	15	Р / +2 / ВВ / Д / У	Извесни су јаки позитивни утицаји који превазилазе границе планског подручја, а односе се стварање предуслова за даљи развој.
	16	О / +2 / В / Д / У	
	18	Р / +3 / ВВ / Д / У	
Развој и модернизација постојеће путне мреже	15	О / +2 / ВВ / Д / У	Извесни су јаки позитивни утицаји који превазилазе границе планског подручја, а односе се стварање предуслова за даљи развој.
	18	О / +2 / ВВ / Д / У	
Реализација функционалне и ефикасне путне мреже	15	О / +2 / В / Д / У	Извесни су јаки позитивни утицаји који превазилазе границе планског подручја, а односе се стварање предуслова за даљи развој.
	18	О / +2 / В / Д / У	

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ	ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ЕВАЛУАЦИЈА ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА		ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
	Ознака циља СПУ	Ранг	
Развој хидротехничке инфраструктуре	3	О / +2 / ВВ / Д / У	Очекују се јаки позитивни ефекти плана на квалитет простора и самим тим на квалитет живота и здравље људи и на очување квалитета подземних и површинских вода и подизање квалитета простора.
	4	О / +2 / В / Д / У	
	15	О / +2 / В / Д / У	
	18	О / +2 / В / Д / У	
Утврђивање зона санитарне заштите водоизворишта	4	О / +3 / ВВ / Д / У	Извесни јаки позитивни ефекти у функцији заштите вода и здравља људи.
Развој телекомуникационе инфраструктуре	19	О / +2 / М / Д / У	Могући су значајни позитивни ефекти у смислу едукације становништва о питањим у вези са заштитом животне средине.
Регионални приступ у управљању отпадом	4	О / +3 / В / Д / У	Очекују јаки позитивни ефекти плана на квалитет ваздуха и вода на планском подручју као последица одрживог управљања отпадом. Очекују се позитивни утицаји рекултивацијом деградираних површина на којима се налазе неуређена сметлишта чиме ће се значајно подићи амбијенталне вредности простора.
	10	Р / +3 / В / Д / У	
	15	О / +2 / ВВ / Д / У	
	18	О / +2 / В / Д / У	
Мере за заштиту ваздуха	1	О / +3 / В / Д / У	Очекују се значајни позитивни утицаји на квалитет ваздуха.
	19	О / +2 / В / Д / У	
Мере за заштиту вода	4	О / +3 / В / Д / У	Очекују се јаки позитивни ефекти плана на квалитет подземних и површинских вода и очување биодиверзитета у води што ће укупно утицати на подизање квалитета планског подручја.
	19	О / +2 / В / Д / У	
Мере за заштиту земљишта	6	О / +3 / В / Д / У	Очекују се значајни позитивни утицаји на квалитет земљишта.
	19	О / +2 / В / Д / У	
Мере заштите од буке	2	О / +3 / В / Д / У	Очекују се јаки позитивни ефекти на заштиту од буке, односно смањење изложености становништва повећаном интензитету буке.
	19	О / +2 / В / Д / У	
Уређење предела	8	О / +2 / М / Д / У	Реализација овог планског решења у великој мери ће допринети подизању амбијенталних и естетских вредности планског подручја, чиме се стварају бољи услови за свеукупан економски развој.
	9	О / +2 / М / Д / У	
	15	О / +2 / В / Д / У	
Интегрална заштита природних вредности	4	О / +2 / М / Д / У	Извесни су јаки позитивни ефекти плана на биодиверзитет, заштићена и значајна природна добра што је у складу са карактеристикама и основном наменом планског подручја, односно у функцији развоја туризма као примарне развојне делатности.
	8	О / +2 / М / Д / У	
	11	О / +2 / М / Д / У	
	12	О / +2 / М / Д / У	
	15	О / +2 / В / Д / У	
Формирање зона заштите природних вредности	12	О / +3 / В / Д / У	Извесни су јаки позитивни ефекти плана на биодиверзитет, заштићена и значајна природна добра што је у складу са карактеристикама и основном наменом планског подручја.
	15	О / +2 / В / Д / У	
	19	О / +2 / М / Д / У	
Заштита постојеће и евидентирање нове културне баштине	14	Р / +3 / В / Д / У	Очекује се значајан допринос заштити нове и постојећег заштићеног културног наслеђа, а све у функцији стварања разноврсније и богатије туристичке понуде.
	15	О / +2 / В / Д / У	
	19	О / +2 / В / Д / У	
Мере заштите од природних и техничко – технолошких несрећа	5	О / +2 / М / Д / У	Очекују се значајни позитивни ефекти плана дефинисањем мера заштите од природних несрећа које се могу десити на планском подручју и у постојећим и планираним објектима на подручју плана
	9	О / +2 / М / Д / У	

* - критеријуми према табелама за евалуацију просторних размера утицаја планских решења

5.4. КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ ЕФЕКТИ

Стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Ови ефекти се за потребе стратешке процене могу извести из процене величине утицаја и просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта. За идентификацију могућих кумулативних и синергијских ефеката користе се табеларни приказ интеракције планских сектора/активности по зонама активности у вези са циљевима.

Табела 27. Идентификација могућих кумулативних и синергијских ефеката

Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
Циљ 1 Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	
Привреда Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине	Укупно позитиван утицај интеракције планских решења у сектору привреде, развоју техничке инфраструктуре и комуналне опреме и заштите животне средине, са становишта примене заштитних мера, изградње система за одвођење отпадних вода и развоју система за управљање отпадом. Позитивни утицаји се процењују као синергијски ефекат планског спровођења мера заштите ваздуха у систему заштите животне средине, као и укључивање сектора заштите у систем доношења одлука.
Привреда Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине	Очекују се негативни утицаји реализацијом планских решења у привреди и инфраструктурним системима, развоју техничке инфраструктуре и комуналне опреме и у сектору заштите животне средине. Ови негативни кумулативни и синергијски утицаји су посебно изражени у варијанти да се план не спроводи. У процени негативних кумулативних и синергијских утицаја, посебно се полази од чињенице у варијанти да се план спроводи да ће се реконструкцијом путне инфраструктуре омогућити интензивирање саобраћаја, како локалног, тако и транзитног. У том смислу, могуће је локално загађење ваздуха на самом извору дуж путева.
Циљ 2 Смањење изложености становништву повишеним нивоима буке	
Привреда Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине	Укупно позитиван утицај интеракције планских решења у сектору привреде, развоју техничке инфраструктуре и комуналне опреме и заштите животне средине, са становишта примене заштитних мера, изградње система за одвођење отпадних вода и развоју система за управљање отпадом. Позитивни утицаји се процењују као синергијски ефекат планског спровођења мера заштите од буке у систему заштите животне средине, као и укључивање сектора заштите у систем доношења одлука.
Привреда Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине	Очекују се негативни утицаји реализацијом планских решења у привреди и инфраструктурним системима, развоју техничке инфраструктуре и комуналне опреме и у сектору заштите животне средине. Ови негативни кумулативни и синергијски утицаји су посебно изражени у варијанти да се план не спроводи. У процени негативних кумулативних и синергијских утицаја, посебно се полази од чињенице у варијанти да се план спроводи да ће се реконструкцијом путне инфраструктуре омогућити интензивирање саобраћаја, како локалног, тако и транзитног. У том смислу, могући су локални негативни утицаји од буке на самом извору дуж путева.
Циљ 3 Развој организованог водоснабдевања	
Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема	У варијанти да се план спроводи, у сектору туризма и заштите животне средине је процењен укупно позитиван утицај са становишта развоја организованог водоснабдевања. Претежно је нејасан или непознат утицај у осталим секторима. Неопходно је да се уведе принцип заштите животне средине у погледу броја евентуалних посетилаца, док би евентуална изградња била у функцији туристичких садржаја, али у оквиру ограничених капацитета и опремљених објеката.
Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема	У варијанти да се план не спроводи, у сектору туризма и заштите животне средине је процењен укупно негативан синергијски и кумулативни утицај са становишта развоја организованог водоснабдевања. Претежно је нејасан или непознат утицај у

Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
	осталим секторима. У случају не спровођења плана, повећани број једновремених посетилаца или неизграђеност комуналне опреме и инфраструктуре одговарајућих капацитета има негативан утицај.
Циљ 4 Очување квалитета површинских и подземних вода	
Туризам Привреда Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У варијанти спровођења плана у секторима туризма, привреде, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, као и заштити од природних и техничко – технолошких несрећа, планска решења са становишта очувања квалитета површинских и подземних вода имају укупно позитиван синергијски и кумулативни утицај.
Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
Туризам Привреда Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У варијанти неспровођења плана у секторима туризма, привреде, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, као и заштити од природних и техничко – технолошких несрећа, планска решења са становишта очувања квалитета површинских и подземних вода имају укупно негативан синергијски и кумулативни утицај.
Циљ 5 Смањење ризика од поплава	
Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	Спровођењем планских решења у сектору техничке инфраструктуре и комуналне опреме и заштите од природних и техничко – технолошких несрећа, требало би да смањи ризик од поплава, тако да се очекују позитивни синергијски утицаји.
Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	Могући негативни утицаји услед не примењивања мера заштите и неспровођења плана
Циљ 6 Очување обрадивог пољопривредног земљишта	
Пољопривреда Привреда	Пољопривредно земљиште препознато је у плану као један од основних ресурса, те се кроз кумулативне утицаје сектора пољопривреде и привреде процењује синергијски позитиван утицај, активном применом мера коришћења, уређења и заштите.
Пољопривреда Привреда	Очекују се негативни утицаји неспровођењем планских решења у пољопривреди и привреди у случају спонтаног развоја, непланске конверзије пољопривредног земљишта и других негативних утицаја.
Циљ 7 Очување површина под ливадама и пашњацима	
Пољопривреда Привреда	Кумулативни позитивни ефекти у области пољопривреде и привреде, који позитивно утичу на очување површина под ливадама и пашњацима
Пољопривреда Привреда	Негативни утицаји и смањење површина под ливадама и пашњацима. Стагнација пољопривреде и непланско коришћење пољопривредних површина
Циљ 8 Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство	У случају спровођења планских решења и мера у сектору пољопривреде, привреде, шумарства и ловства очекују се позитивне синергијски и кумулативни ефекти. Одрживо управљање шумама, омогућава подстицање локалног економског развоја, развоја туризма, ловства, шумске привреде и др.
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство	Иако је степен шумовитости на планском подручју приближно оптималним вредностима и стање у сектору шума релативно повољно, у случају да се не спроводи план могући су негативни утицаји, односно непланско и нерационално коришћење шумских ресурса.
Циљ 9 Спречавање процеса ерозије	
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство	Спровођењем доследних мера заштите од ерозије процењују се кумулативни ефекти ова три сектора.
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство	Непланско спровођење активности у сектору пољопривреде, привреде, шумарства и ловства, имају негативан кумулативан и синергијски утицај и подстичу ерозивне процесе.
Циљ 10 Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада	
Становништво, насеља и јавне службе Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема	Планом је предвиђен нови систем управљања отпадом. Овај систем је на интегралним основама и обухвата прикупљање, третман и одлагање комуналног отпада. Управљање отпадом је дефинисано у складу са Националном стратегијом управљања отпадом и очекују се позитивни кумулативни и синергијски ефекти у варијанти да се план спроводи.

Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
Заштита животне средине	
Становништво, насеља и јавне службе Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине	Укупно негативни синергијски и кумулативни ефекти у варијанти да се план не спроводи. Непланско управљање отпадом. Отпад се неконтролисано продукује и одлаже. Појава дивљих и неуређених сметлишта. Сва насеља нису обухваћена системом прикупљања отпадом. Укупно негативни синергијски и кумулативни ефекти.
Циљ 11 Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке	
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У варијанти спровођења плана сектори пољопривреде, провредe, шумарства и ловства, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, као и заштите од природних и техничко – технолошких несрећа имају укупно позитиван кумулативан и синергијски утицај. Мање јасни или непознати утицаји су у сектору саобраћаја, туризма и становништва, насеља и јавних служби, с тиме да је процењено да је у директној вези са очувањем биодиверзитета и развијање сектора заштите животне средине. С тим у вези биће неопходно да се у наредном периоду у област заштите животне средине перманентно инвестира.
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У варијанти неспровођења плана сектори пољопривреде, провредe, шумарства и ловства, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, као и заштите од природних и техничко – технолошких несрећа имају укупно негативан кумулативан и синергијски утицај на очување биодиверзитета, док су мање јасни или непознати утицаји у сектору саобраћаја, туризма и становништва, насеља и јавних служби.
Циљ 12 Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара	
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа.	Сектори пољопривреде, привредe, шумарства и ловства, заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, као и у сектору заштите од природних и техничко – технолошких несрећа спровођењем планских решења и мера имају позитиван синергијски и кумулативан утицај са становишта очувања и одрживог коришћења заштићених и значајних природних добара.
Пољопривреда Привреда Шумарство и ловство Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У случају неспровођења плана сектори пољопривреде, привредe шумарства и ловства, заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, заштите од природних и техничко – технолошких несрећа, имају укупно негативни кумулативни и синергијски ефекат на природна добра.
Циљ 13 Рекултивација деградираних површина	
Заштита животне средине Техничка инфраструктура и комунална опрема Шумарство и ловство Привреда	Мање јасни или непознати утицаји у секторима саобраћаја, заштите од природних и техничко – технолошких несрећа, заштите предела, природних и културних добара, пољопривредe, становништва, насељима и јавним службама и туризму, док су позитивни синергијски и кумулативни утицаји у секторима заштите животне средине, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, шумарству и ловству, као и у привреди са становишта рекултивације деградираних површина.
Заштита животне средине Техничка инфраструктура и комунална опрема Шумарство и ловство Привреда Туризам	Укупно негативни утицаји у секторима заштите животне средине, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, шумарству и ловству, привреди и туризму са становишта рекултивација деградираних површина, с тиме да су мање јасни или непознати утицаји, односно не постоје утицаји на рекултивацију деградираних површина у секторима саобраћаја, заштите од природних и техничко – технолошких несрећа, заштите предела, природних и културних добара, пољопривредe, становништва, насељима и јавним службама.
Циљ 14 Очување заштићених и незаштићених културних добара	
Привреда Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	У варијанти спровођења плана, процењено је да се у секторима привредe, заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, као и у сектору заштите од природних и техничко–технолошких несрећа, очекују укупно позитивни синергијски и кумулативни ефекти са становишта заштите културног наслеђа.
Привреда	У варијанти неспровођења плана, процењено је да се у секторима привредe,

Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
<p>Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа</p>	<p>заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара, као и у сектору Заштите од природних и техничко–технолошких несрећа, очекују укупно негативни синергијски и кумулативни ефекти са становишта заштите културног наслеђа.</p>
<p>Циљ 15 Подизање квалитета датог простора</p>	
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Привреда Шумарство и ловство Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа</p>	<p>Уопште узевши, може се оценити да су планска решења и мере из свих сектора у варијанти да се план спроводи у функцији подизања квалитета планског подручја.</p>
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Привреда Шумарство и ловство Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита животне средине Заштита предела, природних и културних добара Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа</p>	<p>У случају да се план не спроводи или да се планска решења и мере доследно не спроводе, то ће проузроковати слабијим квалитетом планског подручја</p>
<p>Циљ 16 Очување насељености – заустављање исељавања</p>	
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема</p>	<p>Процењено је да се могу очекивати позитивни ефекти у погледу демографске обнове и спречавања исељавања становништва спровођењем планских решења и активности у сектору становништва, насеља и јавних служби, пољопривреде, туризму, саобраћају, техничкој инфраструктури и комуналној опреми у варијанти спровођења плана.</p>
<p>Интеракција сектора/активности</p>	<p>Очекивани ефекат</p>
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема</p>	<p>Процењено је да се могу очекивати негативни ефекти у погледу демографске обнове и спречавања исељавања становништва спровођењем планских решења и активности у сектору становништва, насеља и јавних служби, пољопривреде, туризму, саобраћају, техничкој инфраструктури и комуналној опреми у варијанти спровођења плана.</p>
<p>Циљ 17 Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва</p>	
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема</p>	<p>Запосленост и стварање услова за повратак радно – способног становништва ће се остварити спровођењем планских решења и мера у секторима становништва, насеља и јавних служби, пољопривреде, туризма, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, тако да се у овим секторима процењују позитивни синергијски и кумулативни ефекти.</p>
<p>Становништво, насеља и јавне службе Пољопривреда Туризам Техничка инфраструктура и комунална опрема</p>	<p>У случају неспровођења плана, запосленост и стварање услова за повратак радно – способног становништва неће моћи да се остварити, посебно неспровођењем планских решења и мера у секторима становништва, насеља и јавних служби, пољопривреде, туризма, техничке инфраструктуре и комуналне опреме, тако да се у овим секторима процењују негативни синергијски и кумулативни ефекти у случају неспровођења плана.</p>
<p>Циљ 18 Унапређење и развој инфраструктуре</p>	
<p>Становништво, насеља и јавне службе</p>	<p>Очекивани позитивни кумулативни и синергијски ефекти у секторима становништво, насеља и јавне службе, туризам, саобраћај, техничка инфраструктура и комунална</p>

Интеракција сектора/активности	Очекивани ефекат
Туризам Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	опрема, као и у сектору заштита од природних и техничко–технолошких несрећа у варијанти да се план спроводи
Становништво, насеља и јавне службе Туризам Саобраћај Техничка инфраструктура и комунална опрема Заштита од природних и техничко–технолошких несрећа	Очекивани негативни кумулативни и синергијски ефекти у секторима становништво, насеља и јавне службе, туризам, саобраћај, техничка инфраструктура и комунална опрема, као и у сектору заштита од природних и техничко–технолошких несрећа у варијанти да се план неспроводи
Циљ 19 Унапређење информисања јавности по питањима животне средине	
Заштита животне средине Туризам Заштита предела, природних и културних добара	Процењено је да се реализацијом планских решења у секторима заштите животне средине, туризма, заштите предела, природних и културних добара јавља укупно позитивни ефекти по питањима унапређења информисања јавности по питањима животне средине. Истовремено, неопходно је улагање у сектор заштите животне средине.
Заштита животне средине Туризам Заштита предела, природних и културних добара	У случају нереализације планских решења у секторима заштите животне средине, туризма, заштите предела, природних и културних добара јавља се укупно негативни ефекти по питањима унапређења информисања јавности по питањима животне средине.

У зависности од резултата процене утицаја и планске концепције заштите животне средине дефинишу се мере за ограничавање утицаја (мере за заштиту ваздуха, вода, земљишта, мере за заштиту од буке, мере за заштиту биљног и животињског света).

6. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе и прописа утврђених законском регулативом. У том смислу се, на основу анализираних стања животне средине у планском подручју и његовој околини и на основу процењених могућих негативних утицаја, дефинишу мере заштите. Мере заштите имају за циљ да утицаје на животну средину у оквиру планског подручја сведу у оквиру граница прихватљивости, а са циљем спречавања угрожавања животне средине и здравља људи. Мере заштите омогућавају развој спречавају конфликте на датом простору што је у функцији реализације циљева одрживог развоја.

Концепција заштите животне средине у обухвату ППО Кучево заснива се на усклађивању потреба развоја и очувања, односно заштите његових ресурса и природних вредности на одржив начин, тако да се садашњим и наредним генерацијама омогући задовољање њихових потреба и побољшање квалитета живота. Стратегија заштите животне средине у ППО се заснива на начелима интегралности и превенције приликом привођења простора намени и изградње нових објеката на основу процене утицаја на животну средину свих главних планских решења, програма, пројеката и активности за спровођење плана, нарочито у односу на рационалност коришћења ресурса, могуће угрожавања животне средине и ефикасност спровођења мера заштите. Планом су прописане свеобухватне мере заштите, тако да се овом стратешком проценом врши њихова интерпретација, класификација и евентуална допуна.

Заштита и унапређење животне средине оствариће се побољшањем њеног укупног квалитета, а посредно и њених основних елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Овај циљ оствариће се спровођењем низа мера различитог карактера:

- Нормативно-правно мере: доношење општих нормативно-правних аката општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите, поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања

Закона; израда годишњег програма заштите животне средине на територији општине; успостављање мерних пунктова и услова праћења загађивача; забрана и ограничавање изградње објеката који су потенцијални велики загађивачи;

- Техничко-технолошке мере: избор одговарајућег технолошког процеса у складу са захтевима и условима заштите животне средине и заштите природе, као и уградња, контрола употребе и одржавања инсталација и постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Просторно-планске мере: правилан избор локације, распоред објеката и активности уз уважавање микролокацијских карактеристика предметних локација; успостављање зоне заштите (зеленила) око саобраћајница са повећаном фреквенцијом возила; овде се посебно наглашава израда елабората процена утицаја на животну средину којим ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, у складу са законом.
- Економске мере: обезбеђивање финансијских средстава ради остваривања циљева заштите животне средине планског подручја кроз наплату накнаде "еколошке таксе", накнаде заузимања грађевинског земљишта, помоћи локалних, државних и међународних донација и кредита усмерених ка очувању заштите животне средине планског подручја.

У складу са позитивном регулативом на целом подручју плана се забрањује изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањује се уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Планска концепција заснива се на заштити и унапређењу квалитета животне средине у планском подручју применом мера и правила коришћења простора.

Да би позитивни плански утицаји остали у процењеним оквирима, а могући негативни ефекти планских решења максимално умањили, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину. На основу анализе стања животне средине, просторних односа планског подручја са својим окружењем, планираних активности у планском подручју процењених могућих негативних утицаја на квалитет животне средине, утврђене су адекватне мере заштите.

6.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Очување квалитета ваздуха на подручју општине Кучево и успостављање вишег стандарда квалитета ваздуха у општинском центру, посебно у зимском периоду, оствариће се применом следећих правила и мера заштите:

- 1) смањење нивоа емисије загађујућих материја из постојећих извора загађивања
 - применом еколошки прихватљивих технологија у привреди;
 - топлификацијом градског подручја и увођењем природног гаса као енергента, уместо фосилних горива у појединачним котларницама;
 - коришћењем обновљивих извора енергије за загревање стамбених просторија у домаћинствима;
 - рекултивацијом неусловних депонија и трансфер отпада на регионалну депонију, чиме се спречава самозапаљење отпада и продукције метана и осталих штетних гасова;
 - постављањем заштитних појасева зеленила дуж магистралног и регионалних путних праваца, као и унутар привредних постројења;
- 2) одржавање емисија у прописаним границама из нових постројења и свих планираних делатности које својим активностима могу допринети погоршању квалитета ваздуха
 - спречавањем додатних извора емисије загађујућих материја из нових привредних објеката (применом принципа превентивности у заштити животне средине и најбоље расположивих техника (БАТ) приликом рада оваквих врста објеката);
 - регулисањем саобраћајних токова кроз урбано подручје Кучева;
 - израдом процене утицаја на животну средину свих објеката у складу са прописима;

Као неопходност намеће се израда интегралног катастра загађивача ваздуха на територији општине Кучево, у ГИС технологијама, како би се на савремен начин и ефикасно

евидентирали сви стационарни и мобилни извори аерозагађења на подручју општине и минимизирали њихови негативни утицаји, кроз перманентно праћење стања.

6.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА

Приоритетне активности са становишта заштите вода у наредном планском периоду односиће се на изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода, као и адекватну заштиту водоизворишта и акумулација. Заштита вода оствариће се применом следећих мера заштите:

- очувањем квалитета вода према захтеваним класама водотокова у складу са прописима;
- изградњом санитарно-хигијенских водонепропусних септичких јама у сеоским насељима за евакуацију комуналних отпадних вода у циљу очувања квалитета површинских и подземних вода;
- поштовањем непосредне зоне санитарне заштите водоизворишта и зоне заштите акумулација;
- изградњом целокупне канализационе мреже на градском подручју уз изградњу градског колектора за одвођење свих отпадних вода до постројења за пречишћавање отпадних вода;
- строго поштовање законске регулативе о транспорту опасних и штетних материја ради заштите квалитета водотокова од могућих акцидентних загађења који могу настати овим активностима;
- обавезом пречишћавања отпадних вода свих будућих привредних и осталих објеката до прописаног нивоа ефлуента;
- забраном коришћења понора и израженијих понорских зона за испуштање отпадних и других загађених вода без обзира колико су пречишћена;
- увођењем контроле квалитета воде за пиће из локалних водовода и бунара од стране стручних служби.

Поред неопходности обележавања зона санитарне заштите, заштита водоизворишта од загађивања и других утицаја који могу неповољно да делују на исправност квалитета воде оствариће се применом следећих правила и мера заштите:

- успостављање строгог режима санитарног надзора у зони непосредне заштите;
- успостављање режима сталног санитарног надзора у ужој зони заштите водоизворишта;
- успостављање режима санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине у широј зони заштите водоизворишта.

6.3. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Заштита земљишта спроводиће се применом правила и мера заштите:

- дефинисање новог система управљања отпадом који подразумева затварање локалне безусловне депоније, сметлишта и других одлагалишта отпада, активирање регионалне депоније уз неопходну приоритетну рекултивацију деградираног земљишта услед безусловног депоновања отпада;
- ограничавање коришћења пољопривредног земљишта за непољопривредне намене и ограничење конверзије пољопривредног у грађевинско земљиште, уз строгу контролу примене ових правила и мера;
- контролисана сеча шума, антиерозивно уређење сливова (пошумљавање голети, орање по изохипсима, садња вишегодишњих култура итд.) и забрана активности којим се ремети или доводи у фрагилно стање површина земљишта – забрана крчења шума и стварање нових травних површина;
- забрана или строго ограничена и контролисана примена агрохемијских средстава у пољопривреди - едукацијом пољопривредних произвођача о утицајима пољопривреде на животну средину и предностима производње еколошки безбедне хране на бази органске пољопривреде;
- санација клизишта, забрана извођења радова које би могло да деградира земљиште, забрана експлоатације минералних сировина, ископа земље и других материјала који би деградирани земљиште или подстакли ерозионе процесе;

- обавезна рекултивација по завршетку експлоатације минералних сировина и грађевинског материјала.

6.4. МЕРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

У циљу ефикасног управљања отпадом у општини, утврђују се следеће мере:

- повећање броја становника обухваћених организованим сакупљањем комуналног отпада, санирање и привођење одговарајућој намени постојећих безусловних сметлишта;
- дефинисање принципа третмана и одлагања специфичног отпада на подручју општине;
- потенцирање и стимулисање разврставања комуналног отпада од стране локалног становништва на месту одлагања;
- повезивање будуће регионалне депоније комуналног отпада са општинским центром Кучево, субопштинским центрима и центрима заједница села;
- рекултивација постојећих безусловних депонија и сметлишта;
- дефинисање и уређење најповољнијих локација за међуопштински рециклажни центар, претоварну и трансфер станицу за сакупљање чврстог комуналног отпада, центра за компостирање, депоније грађевинског отпада, шута и материјала из откопа, као и за депоновање муља из фекалних отпадних вода на подручју општине (у складу са просторним концептом управљања отпадом у нацрту Просторног плана Републике Србије до 2021. године и Националном стратегијом управљања отпадом).

6.5. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ

Комунална бука не представља проблем на планском подручју, али ипак мора се дефинисати и спроводити мере заштите у самом граду Кучево и на коридорима саобраћајница. Заштита од буке у животној средини засниваће се на спровођењу следећих правила и мера заштите:

- поштовањем граничних вредности о дозвољеним вредностима нивоа буке у животној средини у складу са прописима;
- подизањем појасева заштитног зеленила и техничких баријера на најугроженијим локацијама.

6.6. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНИХ ДОБАРА

Планом су утврђени мере заштите природног и културног наслеђа, као и правила коришћења, уређења и заштите. Утврђене су опште мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара (проглашених и евидентираних споменика културе и рекогносцираних археолошких локалитета) на подручју општине:

- 1) мере техничке заштите и други радови на непокретном културном добру могу се изводити под условима, у поступку и на начин утврђен Законом о културним добрима;
- 2) забрањује се раскопавање, рушење, преправљање, презиђивање и вршење свих радова који могу нарушити својства непокретног културног добра; и
- 3) забрањује се коришћење или употреба непокретног културног добра у сврхе које нису у складу са његовом наменом и значајем, или на начин који може да доведе до његовог оштећења.

Такође, утврђене су опште мере и услови заштите и коришћења заштићене околине непокретних културних добара (проглашених и евидентираних споменика културе и рекогносцираних археолошких локалитета):

- 1) забрањује се изградња објеката који својим габаритом, обликом и наменом, односно својом експлоатацијом и отпадним материјама могу да угрозе непокретно културно добро и да деградирају и наруше пејзажне одлике и природне елементе његове заштићене околине;
- 2) у заштићеној околини непокретног културног добра забрањује се: депоновање отпада и испуштање отпадних вода; превођење водова високог напона већег од 35 kV; отварање

каменолома, експлоатација сировина (камена, шљунка и др.) из корита реке и други видови нарушавања обала водотока, отварање позајмишта земље и другог материјала; сеча шуме и огољавање површина под шумом, док се интервенције дозвољавају у циљу неге, уређења и унапређења шумских састојина; уношење нових врста флоре и фауне; коришћења пољопривредног земљишта, промене намене и култура које доводе до његове деградације и промене аутентичног амбијента, изузев уколико је предвиђена промена у складу са мерама заштите околине;

- 3) забрањује се интервенисање на обалама и регулација река, осим у интересу заштите непокретног културног добра у складу са условима Републичког завода за заштиту споменика културе и Завода за заштиту природе Србије; и
- 4) подизање нових и реконструкција постојећих зелених површина у заштитним појасевима саобраћајне и остале инфраструктуре, поред водотока, туристичких и пратећих садржаја условљава се употребом аутохтоних врста са тог подручја.

Опште и посебне мере заштите и услови коришћења простора у окружењу непокретних културних добара утврђују се диференцирано за специфичне групе споменичког наслеђа општине Кучево, и то за:

- утврђена и евидентирана непокретна културна добра; и
- археолошке локалитете.

Опште и посебне мере заштите и услови чувања и коришћења непокретних културних добара и њихове заштићене околине у општинском центру ближе се утврђују генералним планом, тј. планом генералне регулације Кучева.

Утврђене су мере заштите и услови коришћења заштићене околине утврђених и евидентираних непокретних културних добара, и то:

- 1) на објекту се могу изводити мере техничке заштите у циљу враћања аутентичног изгледа и очувања габарита, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика;
- 2) не дозвољава се повећање хоризонталног и/или вертикалног габарита објекта;
- 3) не дозвољавају се радови на објекту који могу да угрозе статичку стабилност објекта и наруше његов спољашњи изглед; и
- 4) дозвољавају се они радови на објекту који ће довести до побољшања санитарно-хигијенских услова коришћења објекта, с тим да они не наруше његов спољашњи изглед.

Утврђене су и посебне мере заштите и услови коришћења заштићене околине утврђених и евидентираних непокретних културних добара и њихове заштићене околине дефинисане овим планом, до утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора, и то:

- 1) до доношења одговарајућег урбанистичког плана забрањена је изградња и реконструкција објеката који нису у функцији заштите, презентације и афирмације непокретног културног добра;
- 2) посебне мере заштите, услови коришћења и правила изградње и уређења простора заштићене околине непокретног културног добра и зона заштите, као и уклањање објеката који својом наменом, габаритом, архитектуром и примењеним материјалима девастирају квалитет културно-историјског наслеђа и предеоног лика заштићене околине и зона заштите ближе ће се дефинисати одговарајућим урбанистичким планом;
- 3) успоставља се континуална контрола градње на простору заштићене околине непокретног културног добра; и
- 4) обезбеђује се археолошки надзор приликом обављања земљаних радова, који нису у склопу археолошких истраживања; као и грађевинских радова у непосредној близини заштићене околине непокретног културног добра.

Утврђене су мере заштите и услови коришћења заштићене околине археолошких локалитета, и то :

- 1) сакрална здања у рушевинама, где за то постоје могућности, треба у целости обновити, чак и у случајевима када би поједини сегменти обнове били хипотетични;

- 2) цркве у археолошким остацима – црквинама, требало би након истраживања рестаурирати, ради очувања дигнитета некадашњег сакралног простора;
- 3) по правилу се избегава презентација археолошких остатака на отвореном простору, док је евентуална презентација остатака евидентираних и фортификација које ће се открити током будућих истраживања могућа уз темељну реконструкцију;
- 4) забрањује се ширење савремених гробља на простор старих сакралних некропола;
- 5) предуслов презентације старих сакралних некропола са већим бројем очуваних надгробних споменика јесте чишћење локалитета од дивље вегетације и познијих наслага земље;
- 6) археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (преко 50 cm);
- 7) у случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због капиталних инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку инвеститора;
- 8) забрањено је постављање надземних далековода, док се за положај трасе и извођење подземних електричних водова и других инсталација (водовода, канализације, оптичких каблова) прибављају услови и сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе и обезбеђује стални археолошки надзор у току извођења радова;
- 9) у непосредној околини овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и обезбеђење археолошког надзора;
- 10) уколико се током радова наиђе на археолошке предмете извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
- 11) дозвољава се инфраструктурно опремање и уређење овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета према посебним условима и уз сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе; и
- 12) забрањује се неовлашћено прикупљање покретних археолошких површинских налаза, или одношење надгробника и прекопавање гробова.

6.7. ДРУГЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Под другим мерама заштите за потребе ове стратешке процене се подразумевају мере заштите здравља људи и заштите живог света, у области мониторинга, инвестирања у заштиту животне средине и осталих активности на заштити животне средине:

- подизање заштитног зеленила уз саобраћајнице и привредна постројења, заштита и унапређење постојећих шума и шумског земљишта, повећање површине под шумама и јавног зеленила до оптималног нивоа;
- подизање појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама (дуж путева, око радне зоне, нових постројења), примена прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља, примена прописаних мера заштите од нејонизујућег зрачења (далеководи и трафо станице);
- обезбеђење заштите живог света при грађевинским радовима, контролисана примена хемијских препарата и паљења вегетације, обезбеђење еколошких коридора и зона око магистралних објеката инфраструктуре;
- смањење опасности од удеса у привредним постројењима;
- смањење опасности од удеса при транспорту опасних материја дуж саобраћајних коридора;
- смањење опасности од удеса;
- припрема мера и поступака санације у случају удеса;
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине: ваздух, воде, земљиште, биљни свет (воће и поврће);
- примена принципа загађивач плаћа у складу са важећом регулативом, повећање броја квалификованих запослених и експерата у општинским надлежним за послове заштите животне средине, као и другим службама и инвестирање у програме заштите животне средине.
- примена система управљања заштитом животне средине у привреди.

Посебно се прописују препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика. Правила и услови изградње, односно технички нормативи су тако дефинисани да у случају максималних потреса може евентуално доћи до оштећења инфраструктуре. Подручје општине се налази у релативно безбедном окружењу са аспекта сеизмичког ризика. У следећој табели дају се препоруке за асеизмичну градњу.

Табела 28. Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика

Степен MCS Скале	Јачина земљотреса	Ефекат	Утицај на инфра и супраструктуру
V	Умерен	Осећају га сви људи у затвореним просторијама	Без оштећења. Функционисање 100%
VI	Средње јак	Осећају га сви људи на отвореном простору. На лошије изграђеним објектима могућа мања оштећења	Могућа мања оштећења на комуналној инфраструктури Функционисање 90% и више
VII	Јак	Могућа рушења појединих делова изграђених објеката Видљива оштећења појединих објеката (пукотине, оштећења кровова и димњака)	Мања оштећења комуналне инфраструктуре. Могући краћи прекиди у водоснабдевању, напајања електричном енергијом и ТТ везама Функционисање до 90% Отклањање кварова у периоду до 24 h
VIII	Врло јак	Рушење појединих објеката	Оштећење комуналне и могућа оштећења регионалне и магистралне инфраструктуре Функционисање до 75% Отклањање кварова у периоду до 72 h
IX	Разоран	Тешка оштећења и рушење објеката	Оштећења комуналне и регионалне инфраструктуре Функционисање до 50% Отклањање кварова у периоду до 7 дана
> IX	катастрофалан	Тешка оштећења више од 50% објеката. Рушење изграђених објеката. Пукотине у тлу и промене на тлу и рељефу, промена водених токова	Тешка оштећења Потребна изградња нових и реконструкција оштећене инфраструктуре

Посебно су дате препоруке за дефинисање мера заштите од утицаја енергетске инфраструктуре, који су табеларно приказани.

Табела 29. Препоруке за дефинисање мера заштите од утицаја инфраструктуре⁸

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 110 kV	Минимум 25m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ", број 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење техничких прописа. За градњу објеката испод и у близини далековода потребна је сагласност "Електроурежа Србије" или надлежног електродистрибутивног предузећа.
Далековод 35 kV	Минимум 10m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Далековод 10 kV	Минимум 5m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
ТС 110/x kV	Минимум 2-3 ha.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ" бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење техничких прописа. За градњу објеката у близини постројења потребна је сагласност "Електроурежа
ТС 35/x kV	Минимум 1 ha.	

⁸ Препоруке су дате за све енергетске системе различитих енергетских система, тако да имају општи (универзални) карактер и у том смислу коресподентни су планираним објектима и инфраструктурним мрежама.

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
		Србије" или надлежног електродистрибутивног предузећа.
Гасоводна мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Магистрални гасовод (P=50 bar)	Минимум 30m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода и објекта у функцији гасовода условљена је Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт ("Службени лист СФРЈ" бр. 26/85). За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката уважити стандарде Србијасга.
Разводни гасовод (P=50 bar)	Минимум 30m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски гасовод (P=6/12 bar)	Минимум 3m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски гасовод (P=4 бар)	Минимум 1m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	50m у радијусу.	
Мернорегулациона станица (МРС)	15m у радијусу.	
Компресорска станица главни разделни чвор (КСГРЧ)	15m у радијусу.	
Остале енергетске мреже		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Продуктовод	Минимум 5 m, обострано од ивице цеви. У зависности од врсте флуида дефинише се шири појас заштите.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода дефинисаће се из Привремених правила грађења и важећих законских прописа.
Топловод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви.	

Табела 30. Табеларни преглед зона утицаја на животну средину и ширина заштитних појасева инфраструктурних система

Р. бр.	Инфраструктурни систем	Поремећај функционисања предела	Ширина заштитног појаса (m)
1.	Магистрални пут	150 + 150 m – ниво буке до 65 dB (A) 200 + 200 m – ниво буке до 60 dB (A) 500 + 500 m – ниво буке до 50 dB (A)	150 + 150
2.	Железничка пруга	100 + 100 m уз мере заштите	125 + 125
3.	Оптички каблови	/	5 + 5
4.	Гасовод	/	50 + 50

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Посебан део Извештаја о стратешкој процени је програм праћења стања животне средине. Програм праћења стања животне средине (мониторинг) има за циљ да обезбеди праћење утицаја на животну средину дефинисаних овом стратешком проценом и реализацију припремљених услова и мера заштите у току спровођења плана.

У оквиру праћења стања животне средине посебно се препоручује праћење:

- третмана чврстог и течног отпада (депоновање, руковање, транспорт, обрада);
- квалитета вода (загађујуће материје), у складу са важећим прописима;
- утицаја нејонизујућег зрачења.

Методологија, учесталост мерења, обавезе надлежних органа и друга питања везана за мониторинг програм биће дефинисани посебним програмима и пројектима у току спровођења плана. За потребе овог извештаја дају се опште препоруке за дефинисање интегралног програма мониторинга за целу територију општине. Овај програм праћења стања животне средине у току спровођења плана (мониторинг) садржи:

- 1) опис циљева плана,
- 2) индикаторе за праћење стања животне средине,

- 3) права и обавезе надлежних органа,
- 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Општи циљ ППО Кучево је усмерен ка стварању услова за оптимизацију коришћења простора према потенцијалима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја. За потребе програмских основа стратешке процене (полазне основе), дефинисан је основни циљ просторног развоја – **Обезбеђење просторних услова за развој конкретних локација у складу са економским могућностима уз очување животне средине.**

За потребе дефинисања програма мониторинга, користи се приступ наведен у полазним основама, тако да је потребно да се посебни циљеви разраде по комплексима, а нарочито за комплекс заштите. Истовремено, потребно је дати преглед реализације циљева у домену заштите животне средине, односно представити очекиване резултате и ефекте спровођења циљева.

За праћење остваривања циљева, неопходно је да се дефинишу индикатори за праћење стања животне средине, односно сет индикатора по аналитичким комплексима.

7.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Квалитет животне средине се дефинише као скуп природних и створених вредности чији комплексни међусобни односи чине окружење, тј. простор, услови за живот и стање животне средине које се исказује физичким, хемијским, биолошким, естетским и другим индикаторима. У актуелној пракси планирања и заштите животне средине, индикаторима се најчешће називају подаци који се односе на квалитет основних природних елемената животне средине – ваздуха, воде и земљишта. Савремена пракса Европске агенције за животну средину (European Environmental Agency, ЕЕА)⁹ заснива се на комплексном моделу, тзв. PSR, односно DPSIR концепту (driving force – pressure – state – impact – response). Овај концепт представља свеобухватни модел који узима у обзир све феномене у узрочно-последичном ланцу, укључујући и реаговање на незадовољавајућа стања. Са друге стране овај концепт се активно допуњује са ПЕСТЕЛ методом у планирању, где се у аналитичком обрасцу користе следећи чиниоци и утицаји:

- Политички,
- Економски,
- Социо-културни
- Техничко-технолошки
- Еколошки (Енвајронментални)
- Легислативни

Оба концепта (DPSIR и ПЕСТЕЛ), подразумевају активни однос према променама у животној средини, укључујући и друштвено-економске аспекте, који су често покретачка снага (driving force) промена. На овај начин чисто „еколошки индикатори” се укључују у систем индикатора „одрживог развоја”.

Наведени концепти су у основи коришћени у фази формулисања како циљева стратешке процене утицаја и индикатора, тако и у формулисању планских решења. Истовремено, представљају и средства за праћење прогреса у остваривању циљева плана и стратешке процене. Према томе, приступ у дефинисању циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима, користиће се и за праћење остваривања циљева стратешке процене, односно стања животне средине у току спровођења плана.

⁹ ЕЕА, Technical Report N^o25, Environmental Indicators: Typology and overview.

ППО Кучево предвиђа фазну и етапну реализацију. Етапност ће пре свега зависити од затварања финансијских конструкција за реализацију јавних пројеката, односно изградњу инфраструктурних система. Како би у току реализације планова могло да се дође до упоредивих података, за потребе овог извештаја, односно програма праћења стања животне средине – мониторинга као његовог саставног дела, предлаже се следећа листа индикатора за: (1) емисију неспецифичних и специфичних полутаната ваздуха; (2) отпадне воде; (3) емисије неспецифичних и специфичних полутаната ваздуха; (4) бука, вибрације и нејонизујуће зрачење. Наведена листа индикатора даје се у следећој табели.

Табела 31. Оквир индикатора за мониторинг

Област мониторинга	Предложени индикатори
Емисија неспецифичних и специфичних полутаната ваздуха	угљеникови оксиди, сумповори оксиди, азотови оксиди, чађ и чврсте честице, метали (олово), угљоводоници (укупно), амонијак
Отпадне воде	масти, уља, нафтни деривати и др. угљоводоници, тешки метали, кисеонички параметри, суспендоване материје, мирис, боја, електропроводљивост и др. физичке карактеристике
Емисија неспецифичних и специфичних полутаната ваздуха	угљеникови оксиди, сумповори оксиди, азотови оксиди, чађ и чврсте честице, метали (олово), угљоводоници (укупно), амонијак
Бук, вибрације и нејонизујуће зрачење	индикатори експозиције, требало би да представљају саставни део програма мониторинга (интензитет, дужина експонираности, кумулативни ефекти, максимално дозвољене вредности и сл.).

7.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Општина Кучево располаже нормативно-правним инструментаријумом за доношење аката у смислу накнада за заштиту и унапређење животне средине. Јединица локалне самоуправе – општина, стара се о заштити животне средине. У надлежности општине је да припрема и доноси локалне програме коришћења и заштите природних вредности, програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове.

Главна обавеза из наведених закона је у мерењу, односно загађивачи и установе које обављају мерење у обавези су да спроводе одговарајуће активности на планском подручју.

Обавеза надлежних органа је да:

- обезбеде редовно мерење емисије општих и специфичних полутаната ваздуха, воде и земљишта (мерење емисија полутаната, буке, зрачења и др.);
- обезбеде услове за спровођење законске регулативе, норматива и стандарда у погледу рада индустријско-енергетских комплекса;
- обезбеде поуздан и сигуран рад индустријско-енергетских комплекса у оквирима пројектованог и процењеног утицаја на животну средину;
- правовремено уоче и реагују на евентуална одступања у раду индустријско-енергетских постројења;
- правовремено обезбеде услове за адекватан третман чврстог и течног отпада;
- спроводе све мере за спречавање акцидентата у индустријско-енергетским комплексима у редовном и ванредном раду;
- спроводе све мере за спречавање евентуалних инцидентних ситуација у саобраћају, на саобраћајницама (пре свега спречавање инцидентата у транспорту и претовару опасних материја, транспорту и претовару горива и сл.);
- заштите постојећи биљни и животињски свет, спровођењем планских решења заштите;
- обезбеде спровођење инспекцијског надзора и спровођење закона.

Полазећи од сложености надлежности органа, посебних организација, јавних предузећа, јавних служби по вертикалној хијерархији и по хоризонталној надлежности, као и у координацији активности различитих органа, за успешно спровођење Програма праћења стања животне средине – мониторинг неопходно је у смислу организационо-институционалних активности, у оквиру општинске управе формирати посебан орган који би

био задужен за координацију, планирање, програмирање, надзор и реаговање у вези са проблемима заштите животне средине.

Промена квалитета ваздуха

Не очекује се промена квалитета ваздуха у односу на постојеће стање. Уколико дође до повећања концентрације аерополутаната услед појачаног саобраћаја или других активности, може се јавити минимални и привремени утицај на квалитет ваздуха на самом извору (SO_2 , CO_2 , меркапан, непријатни мириси, угљоводоници, честице чађи, прашина и други полутанти).

Промена квалитета воде

На подручју плана налази планира се акумулација са припадајућим водним земљиште, која може бити угрожена директним испуштањем отпадних вода у реципијент. Подземне воде су мање угрожене при редовним активностима и у редовном раду објеката. У случају ванредних околности, у случају удеса или других акцидента (изливање горива и сл.), постоји реална опасност загађивања површинских и подземних вода. Планирани објекти по својој намени у току рада немају значајан утицај на квалитет воде, јер су сви објекти повезани у систем канализације и одвођења отпадних вода, а сама намена је превасходно туризам и угоститељство и мање комерцијалне делатности, где се по правилу не очекује продукција штетних материја, док је предвиђено обавезно пречишћавање пре испуштања у реципијент.

Промена квалитета земљишта

У току изградње објеката, код ископа при извођењу радова помоћу грађевинске механизације, вршиће се привремена деградација дела земљишта, односно доћи ће до привремене промене квалитета земљишта. Планирано је заштитно зеленило око објеката, тако да у току редовног рада евентуални негативни утицаји (бука и сл.) биће сведени на минимум. Одвођењем отпадних вода канализационим системом неће имати утицаја на квалитет земљишта. У редовном раду, комунални отпад је једини отпад који ће се појављивати. Адекватним управљањем отпадом, штетно дејство отпада се смањује на еколошки прихватљив ниво, односно очекује се позитивни ефекти реализацијом плана.

Промена нивоа буке

У току редовног рада потребно је да се ниво буке одржава у оквиру прописаних вредности, како унутар објеката, тако и у околном подручју.

Према ЈУС У.Ј6.205/1992 "Акустично зонирање простора" дворишта суседних стамбених објеката се сврставају у "мала и сеоска насеља" са највећим дозвољеним нивоом буке од 50 dB (A) за дан и 45 dB (A) за ноћ.

Нејонизујуће зрачење

По природи технолошког процеса, у току редовног рада, у трафостаницама и преносним системима (кабловима под напоном), постоје електрична и магнетна поља као вид нејонизујућег зрачења, које се стварају провођењем наизменичне електричне струје у надземни проводницима, а зависе од висине напона, јачине струје и растојања.

По међународним стандардима прописане су следећи критеријуми:

- дозвољена ефективна вредност електричног поља унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којем може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $E_{eff} = 10 \text{ kV/m}$,
- дозвољена ефективна вредност магнетне индукције унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којој може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $B_{eff} = 500 \text{ } \mu\text{T}$.

Мере у складу са законом, нормативима и стандардима

Пројектном и другом техничком документацијом планираће се мере које су предвиђене важећим прописима, стандардима и техничким препорукама које се односе на:

- сигурносна одстојања,
- периодичне прегледе и мерења,
- обучавање и контрола обучености кадрова.

На подручју плана ће се у оквиру постојеће и планиране мреже саобраћајнице, као и пешачких стаза омогућити приступ механизације и људи приликом извођења радова на појединачним локацијама, или омогућити брз и лак приступ у случају било какве потребе.

Мере које ће се предузети за случај удеса

Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана предвиђа и мере и поступке у случају акцидента. У том смислу, потребно је идентификовати могуће акциденте, и то у: привреди, водопривреди – управљању водама, саобраћају. Појава елементарних непогода – поплава и непогода је посебан сегмент, док је сеизмички ризик у границама прихватљивог. Ризик од акцидента постоји и у случају одбране земље и планом се посебно третирају ова питања. Пројектном и другом техничком документацијом требало би планирати мере које ће се предузети у случају акцидента. Препоручује се израда посебних елабората противпожарне заштите тако да се практично искључују пожари који могу угрозити животну средину и здравље становника. Уз примену мера противпожарне заштите елиминише се могућност да дође до ширења пожара ван извора и појединачних објеката.

У оквиру привредног комплекса потребно је прописати посебне програме и поступке у случају акцидента, хаварија и других инцидената у току рада. Програми и поступци морају бити у вези са системом мерења полутаната и других ризичних материја и системом за обавештење и узбуњивање, како би у случају опасности и евентуалне угрожености локално становништво било на време обавештено, збринато или пак евакуисано.

У случају саобраћајних акцидента могуће су штете на самом извору, односно нема опасности по шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

Правила и услови изградње, односно технички нормативи су тако дефинисани да у случају максималних потреса може евентуално доћи до оштећења инфраструктуре. И поред чињенице да се подручје општине налази у релативно безбедном окружењу са аспекта сеизмичког ризика, претходно су наведене препоруке за асеизмичну градњу.

Такође, потребно је да се постојећи планови редовних и ванредних мера за одбрану од поплава доследно примењују у зависности од хидролошких услова и проглашавања мера. У том смислу, неопходно је ажурно праћење хидролошких осматрања на у непосредном окружењу. Планом одбране од бујичних поплава за подручје општине Кучево, детаљно предвидети поступке у случају редовне и ванредне одбране од поплава, као и у случају проглашења ванредног стања. Одређују се одговорни актери – повереници на нивоу насеља, односно месних заједница. Ефикасност одбране од поплава је у директној зависности и условљености примене постојећих планова. Другим речима, постојећи планови редовних и ванредних мера за одбрану од поплава морају се доследно примењивати у зависности од хидролошких услова и проглашавања мера у оквиру редовних мерења и хидролошких осматрања које обавља Републички хидрометеоролошки завод.

Неповољни утицаји геодинамичких процеса (ерозије, флувијалне ерозије, механичке и хемијске суфозије, клижења и пужења, као и ликвидације), које могу имати одлике акцидентних ситуација – релативно брза, велика оштећења објеката инфра и супраструктуре, у смислу интензитета и броја, спречавају се правовременом анализом

стабилности терена и геофизичких услова за изградњу, као и дефинисањем адекватних правила изградње, коришћења и уређења простора.

7.4. КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР МОНИТОРИНГА

Систем заштите и унапређивања животне средине обухвата скуп мера и услова за: очување и заштиту природних и радом створених вредности животне средине; заштиту људи и животне средине од загађивања; заштиту од утицаја штетних и опасних материја, јонизујућих и нејонизујућих зрачења, буке и вибрација; заштиту од уништења и деградације природних вредности; као и мера и услова за унапређење квалитета животне средине.

Коришћење природних богатстава, изградња објеката или извођење радова може се вршити под условом да се не изазову трајна оштећења или значајне промене природних облика, загађивање или на други начин деградирање животне средине. Инвеститор је дужан да изврши процену утицаја на животну средину, да планира и спроведе мере којима се спречава угрожавање животне средине или мере рекултивације, односно санације и обезбеди извршење прописаних норми.

Забрањен је увоз опасних отпадних материја, њихово чување, складиштење и одлагање.

Предузеће и други привредни субјекти су дужни да у обављању делатности обезбеде:

- рационално коришћење природних богатстава, добара и енергије;
- урачунавање трошкова заштите животне средине у оквиру инвестиционих и производних трошкова;
- праћење утицаја делатности на стање животне средине .

Предузеће је дужно да води податке о врстама и количинама опасних и штетних материја које користи у вршењу одређених делатности, као и да води податке о врстама и количинама опасних и штетних и отпадних материја које испушта, односно одлаже у ваздух, воду и земљиште, на прописан начин и да те податке достави надлежним органима

Заштита од буке, пожара и примена мера заштите на раду чине оквир за прописивање мера заштите за појединачне локације. Планске препоруке за дефинисање највишег допуштеног нивоа буке по зонама се допуњују са мерама и нормативима заштите на раду од буке у радним просторијама, којим су прописани: допуштени нивои буке с обзиром на врсту делатности; допуштени нивои буке с обзиром на могућност непосредног споразумевања говором; допуштени нивои буке с обзиром на могућност посредног споразумевања средствима комуникација; допуштено време излагања буци с обзиром на ниво трајања буке; допуштено време излагања буци.

Истовремено, неопходно је пројектном документацијом предвидети техничке мере заштите од пожара и експлозија, одговарајућим решењима и условима за складиштење роба и материјала, као и одговарајући прилаз за ватрогасна возила у складу са техничким нормативима за заштиту од пожара и експлозија.

План мониторинга

У току редовног рада потребно је да се припреми и примењује план мониторинг активности у радној зони, који би обухватио следеће кључне елементе који се дају у следећој табели.

Табела 32. Концептуални оквир мониторинг плана

ФАЗА	КОЈИ параметри се прате	ГДЕ су параметри који се прате	КАКАВ је параметар који се прати	КОЈОМ фреквенцијом се прате параметри	ЗБОГ ЧЕГА се прати параметар	ОДГОВОРНОСТ
Грађење	Прашина	У оквиру подручја плана, односно на самој локацији	Визуелан	У сувом или/и у ветровитом	Заштита људи и флоре	Извођач радова
	Бука		Осматрањем		Заштита људи	
	Земљиште и вегетација на које утиче извођење радова		Визуелан	Током изградње	Заштита флоре	
Употреба	Бука	Посебно за електро-енергетску инфраструктуру	Мерни инструменти	Током техничког према	Заштита људи и флоре	Корисник
	Електро-магнетно поље		Визуелан			
	Земљиште					

Предлаже се оквир за дефинисање мера за спречавање негативних утицаја приликом изградње и употребе објеката који се даје у следећој табели.

Табела 33. Концептуални оквир плана за спречавање негативних утицаја

ФАЗА	ВРСТА	МЕРЕ УБЛАЖЕЊА	ОДГОВОРНОСТ
Грађење	Емисија прашине	Прскање водом као мера спречавања емисије прашине	Извођач радова
	Бука	Извођач мора да води рачуна да се не прекорачи дозвољени ниво буке	
Употреба	Бука	Техничке мере и стандардизована опрема	Корисник

Полазећи од сложености надлежности органа, посебних организација, јавних предузећа, јавних служби по вертикалној хијерархији и по хоризонталној надлежности, као и у координацији активности различитих органа, за успешно спровођење Програма праћења стања животне средине – мониторинг неопходно је у смислу организационо – институционалних активности, у оквиру општинске управе формирати посебан орган који би био задужен за координацију, планирање, програмирање, надзор и реаговање у вези са проблемима заштите животне средине.

8. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ

У складу са одредбама члана 16. Закона, Извештај о стратешкој процени садржи смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима. Смернице обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на нижим хијерархијском нивоу.

У складу са одредбама члана 5. став 2. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину у току имплементације ППО Кучево, испитаће се потреба за израдом стратешких процена за урбанистичке планове, уколико се претходно утврди постојање значајних утицаја на животну средину, а на основу мерила и критеријумима према члану 6. и Прилогу 1 Закона. У том случају, евентуална израда стратешке процене утицаја на животну средину радиће се у складу са решењима и мерама дефинисаним овим извештајем. С обзиром да се ППО Кучево разрађује и спроводи плановима детаљне регулације који су у свему усаглашени и нису у супротности, онда се уважавајући дефинисан стратешки оквир, израдом урбанистичких планова, задржава постојећа намена и регулација у оквиру постојећих капацитета и габарита утврђених генералним планом. У том смислу, не би требало да се

јаве нови утицаји на животну средину, који нису већ планирани и процењени у оквиру ове стратешке процене утицаја.

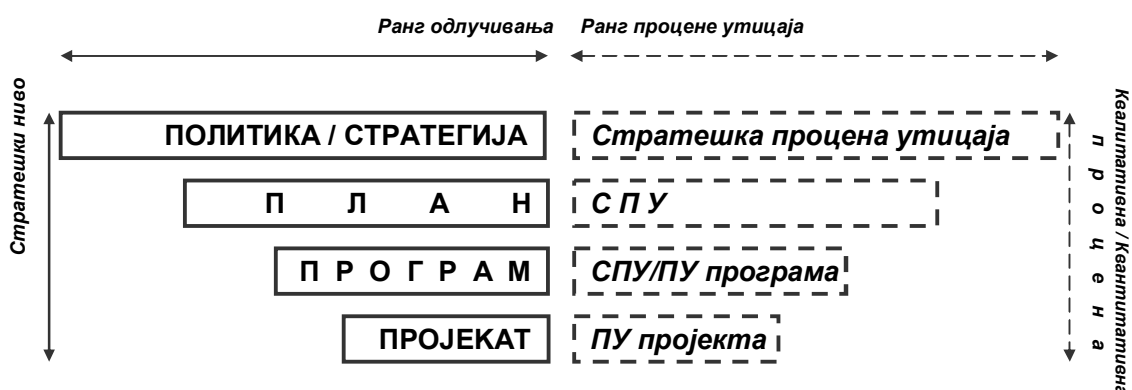
Истовремено, за планирана нова постројења и привредна предузећа, као и измена у раду постојећих постројења и привредних предузећа, који би имала негативан утицај на животну средину радиће се одговарајуће процене утицаја. У сваком случају, неопходно је у складу са законом, да се испита потреба израде процене утицаја на животну средину и прибављање интегрисане дозволе, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину и Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине.

9. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, на принципима одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/ЕС о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период од пет и по година, у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и различити приступи у утврђивању оптималног методолошког обрасца и приступа.

У пракси су у примени два основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процена утицаја пројеката. У планерском приступу се претежно користе квалитативне – експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, планирају се тзв. „непланабилни процеси” који имају виши степен ентропије. Због тога није могуће у потпуности применити математичке моделе са одговарајућим степеном поузданости, док учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

Слика 5. Схематски приказ односа стратешке процене утицаја и процене утицаја и нивоа одлучивања

У том смислу, у пракси стратешке процене користе се најчешће експертске методе као што су: контролне листе и упитници, матрице, мултикритеријумска анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета, анализа ланца узрочно-последичних веза, процена повредивости, процена ризика, итд. Заједничка техника различитих метода представљају матрице утицаја којима се испитују промене које би

изазвала имплементација плана и изабраних варијанти (укључујући и ону да се план не примени). Матрице се формирају успостављањем међусобних односа између циљева плана, планских решења и циљева стратешке процене са одговарајућим индикаторима. За потребе ове процене потребно је применити и прилагодити методологију процене која је развијана у домаћој пракси у протеклом периоду, а која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији, као и новије праксе стратешке процене утицаја на животну средину у Србији.

У овом делу Извештаја о стратешкој процени потребно је да се у складу са основним (методолошким) поступком представи коришћена методологија у оквиру неколико фаза стратешке процене:

- (а) скрининг – дефинисања садржаја стратешке процене,
- (б) скопинг – дефинисања обима стратешке процене,
- (в) дефинисање кључних (битних) промена,
- (г) процена у ужем смислу,
- (д) предвиђање последица,
- (ђ) одређивање мера,
- (е) контрола и ревизија,
- (ж) имплементација.

Разрадом наведених фаза потребно је развити и у Извештају представити поступак стратешке процене за просторни план општине. Истовремено, у овом делу Извештаја се представљају тешкоће приликом израде стратешке процене. Поред општих тешкоћа које се односе на систем планирања и управљања, требало би обрадити процедурално – методолошке специфичности стратешке процене.

Ова стратешка процена је у складу са општом препоруком истовремености, тако да се ова стратешка процена рађена у току израде ППО Кучево. Тиме су се ова два поступка у итеративном процесу међусобно допуњавала.

Стратешка процена је обављена по следећем методолошком обрасцу.

Фаза 1.:

- **Идентификација других планова и програма од значаја за остваривање циљева заштите животне средине**
 - Идентификација планова, програма, пројеката и других докумената од значаја за ППО Кучево.
 - Идентификација циљева и задатака заштите животне средине од значаја за ППО Кучево (од (интер) националног до локалног)
 - Спецификација и валоризација кључних проблема заштите животне средине и кључних циљева заштите животне средине

Фаза 2:

- **Дефинисање циљева и задатака стратешке процене утицаја**
 - Ревизија постојећих циљева и задатака стратешке процене утицаја из различитих докумената од (интер) националног до локалног нивоа (укључујући међурегионални, регионални и ниво локалне заједнице)
 - Дефинисање циљева стратешке процене у зависности од планских проблема и одредби регулативе

Фаза 3:

- **Формирање информационе – документционе основе**
 - Идентификација потенцијалних извора информација и података релевантних за стратешку процену
 - Прикупљање података из различитих извора (подаци добијени од локалних власти и заједнице, анкете, истраживања, теренска истраживања, пописна и друга статистика, подаци доступни преко Интернет мреже, литература и др.)

- Обрада података и прављење одговарајућих база података

Фаза 4:

- **Полазне основе стратешке процене утицаја (почетне фазе стратешке процене утицаја у ужем смислу)**
 - Ревизија прикупљених података (анализа и синтеза расположивих података)
 - Оцена података прикупљених из других докумената (оцена и преузимање – "стечене обавезе")
 - Оцена стања активности на планском подручју (примена других планова, програма и пројеката)
 - Оцена имплементације националних и регионалних стратегија, планова, програма и пројеката
 - Идентификација могућих тешкоћа
 - Оцена валидности аналитичко-информационе грађе
 - Прелиминарна оцена општег стања животне средине

Фаза 5:

- **Дефинисање индикатора**
 - Ревизија и анализа доступних података, анализа полазних основа и прелиминарна процена трендова
 - Дефинисање и развој индикатора од значаја за стратешку процену, корелација између индикатора, циљева и задатака између ППО Кучево и стратешке процене утицаја

Фаза 6:

- **Ревизија индикатора, циљева и задатака**
 - Синтеза интерних ревизија претходних фаза, редефинисање циљева, задатака и прилагођавање расположивим подацима. Редифиниција индикатора

Фаза 7:

- **Идентификација проблема заштите животне средине / питања одрживости**
 - Ревизија (претходних) радних верзија ППО Кучево
 - Усклађивање ППО Кучево са осталим конвенцијама плановима, програмима и пројектима од значаја за заштиту животне средине (Агенда 21, Пројекат санације сметлишта, Пројекат стратешког водоснабдевања и др.)

Фаза 8:

- **Процена (провера) циљева и задатака ППО Кучево**
 - Процена (провера/тестирање) циљева ППО Кучево са циљевима стратешке процене утицаја на животну средину

Фаза 9:

- **Стратешка процена утицаја у ужем смислу**
 - Формирање "матрице" за обављање стратешке процене утицаја

Фаза 10:

- **Консултације са надлежним органима и организацијама од значаја за израду стратешке процене**
 - Провера извршених консултација са надлежним органима и организацијама у току израде ППО Кучево. Евентуално прикупљање недостајућих сагласности су законом предвиђени услови за уређење, изградњу и заштиту планског подручја од надлежних органа и организација

Фаза 11:

- **Формирање Извештаја о стратешкој процени утицаја**
 - Формирање Извештаја о стратешкој процени утицаја – документа предвиђеног позитивном регулативом

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у неколико група и то:

- организационо - управљачке тешкоће – не постоји потпуни институционални оквир надлежан за послове заштите животне средине, што за последицу има да не постоји организован систем мерења и мониторинга;
- кадровске – не постоји довољан број стручњака који би својим стручним радом допринео развоју система заштите животне средине;
- материјално – финансијске који се огледа у чињеници да се планско подручје налази у једном од слабије развијених делова Републике.

У тим условима, извршена је стратешка процена у току израде ППО Кучево, имајући у виду пре свега да се ради о неразвијеном подручју, слабије интегрисаном и приступачном, чији је приоритет развој, инфраструктурно опремање и уређење простора. Циљеви и концепција ППО Кучево дефинисани су на принципима одрживости и разрађени су кроз правила, мере и услове заштите животне средине, тако да је развојна концепција заснована на интегралним основама. Кључни проблем у будућности може бити слабија реализација планских решења, односно случај да планирана инфраструктура не буде изграђена, посебно системи за одвођење вода, као и решавање проблема третмана чврстог отпада, односно уколико дође до непланске градње или коришћење простора изнад граничних капацитета дефинисаних или препоручених ППО Кучево или овом стратешком проценом.

10. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Одребама члана 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинисано је учешће заинтересованих органа и организација, у поступку разматрања и доношења одлуке о усвајању Извештаја о стратешкој процени утицаја. Заинтересовани органи и организације у току јавних консултација о Извештају о стратешкој процени могу да дају своје мишљење у року од 30 дана.

У складу са чланом 19. учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени је обавезно, односно орган надлежан за припрему плана и програма је дужан да пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, обезбеди учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана. Како Законом о стратешкој процени није детаљније елабориран поступак разматрања и доношења Извештаја о стратешкој процени, у пракси се примењује пракса заједничког излагања на увид јавности планског документа и Извештаја о стратешкој процени. Тиме се избегава додатно администрирање и додатни трошкови организовања јавног увида за сваки документ појединачно, са једне стране, и са административног критеријума се указује на функционалну и узрочно–последичну повезаност и на јединственост процеса – израде планског документа и обављање стратешке процене са друге.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања просторног плана. Интернет и одговарајуће презентације докумената у том смислу представљају одлично средство за повећање степена доступности докумената. Ограничење у овом погледу може представљати чињеница да у Србији и даље већина домаћинстава нема Интернет прикључке, тако да јавни позиви у медијима, организовање јавних презентација, разговора, трибина и сл. представљају и даље основни начин обезбеђивања јавности у поступку разматрања и доношења.

Орган надлежан за припрему плана припрема Извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о Извештају о стратешкој процени

утицаја. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину доставља се заједно са Извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из Закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о СПУ у року од 30 дана од дана према захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља нацрт просторног плана заједно са Извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежном органу на одлучивање.

У методолошком смислу одлучује се о документу који је рађен у току припреме планског документа, тако да је оцењен план који има изражену развојну компоненту и од кога се очекује да подстакне развојне процесе уз позитивне социо-економских ефеката. У зависности од ефикасности спровођења плана, остаје могућност евентуалних измена и допуна ППО Кучево у смислу усклађивања планских решења током етапа имплементације, односно уколико се у постпланском периоду буду радиле друге студије, програми, пројекти и документи који могу имати утицаја на просторни развоја, коришћење, уређење и заштиту простора. Може се оценити да су критеријуми и мерила заштите животне средине за потребе ППО Кучево начелно уграђени у планска решења и правила уређења и грађења, тако да ППО Кучево представља добар оквир за разраду у другим развојним и заштитним акционим плановима, програмима и пројектима. Посебно је важно да увођење нових садржаја и капацитета не би требало да има негативан утицај. Могући негативни ефекти се јављају као последица спонтаног – непланске изградње и стихијског развоја.

Сам процес одлучивања је заснован на експертској – квалитативној оцени, а на основу сета индикатора одрживог развоја, који су дати у овом извештају. Полазећи од основног сета индикатора одрживог развоја, прилагођавајући га актуелној пракси у зависности од доступности одређених категорија података, дефинисане су индикатори. На основу ових индикатора извршена је анализа и оцена постојећег стања, утврђени су циљеви и урађена је процена утицаја у ужем смислу. Сама процена утицаја у ужем смислу се састојала из два дела. Првог, у коме је извршена оцена могућих варијантних решења, затим кумулативних и синергетских утицаја по врстама, као и друга, која се односила на процену утицаја ППО Кучево. Варијантна решења су симулирала 2 случаја и то да се: (1) ППО Кучево оствари, и буде подржан другим стратегијама, плановима, програмима и пројектима, и (2) ППО Кучево не оствари – тзв. "нулти сценарио".

На основу расположивих података извршено је својеврсно груписање активности / класификација могућих утицаја у односу на угрожавање елемента животне средине и циљева заштите животне средине. Урађена је анализа постојећег стања, процена утицаја са одговарајућим мерама за ублажење утицаја планских решења. У области животне средине мере и инструменти имплементације припремљени су у корелацији са мерама за смањење негативних и увећање позитивних утицаја ППО Кучево, што је и интерпретирано у оквиру ППО Кучево.

11. ЗАКЉУЧЦИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ)

Закључци о израђеном Извештају о стратешкој процени, тј. закључна разматрања према важећој регулативи представљају део документа који је намењен широј јавности. Основни смисао је да се омогући лакши увид у налазе стратешке процене. Другим речима, закључна разматрања представљају „нетехнички резиме” који се израђује у складу са Европском директивом. У нетехничком резимеу представља се сумаријум информација датих у Извештају о стратешкој процени. Ове информације, с обзиром да су намењене јавности, представљају се на поједностављен начин. Закључна разматрања ове стратешке процене условно говорећи, представљају резиме или врсту завршног прегледа стратешке процене.

Стратешка процена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току спровођења ППО Кучево, с обзиром да је стратешка процена обављена по завршетку израде плана. Методолошки образац у току израде ППО Кучево је у потпуности на принципима одрживог развоја, као и принципима прописаних Законом. С обзиром да је у самој изради плана извршено интегрисање проблематике заштите животне средине у планска решења, од дефинисања циљева, па све до мера за спровођење, накнадно обављање стратешке процене даје одређене препоруке за спровођење. У том смислу може се уопштено закључити да је стратешка процена у потпуности у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

ППО Кучево предвиђа уравнотежени просторни развој подручја општине, полазећи од природних потенцијала, заштићених подручја, морфологије терена, саобраћајне приступачности, релативно скромнијих урбаних функција и насељске структуре, као и других специфичности планског подручја. Полазећи од наслеђених расположивих капацитета за просторни развој, релативно развијене традиционалне пољопривреде, мањих привредних капацитета који не раде у одговарајућем обиму, предвиђа се изградња капиталних објеката. У првом реду то се односи на реконструкцију државног пута првог реда Пожаревац – Мајданпек. Како још увек није донета коначна одлука о врсти пута, као и о приоритету реализације у ППО Кучево се ово решење преузима као решење планова вишег реда, тако да није експлицитно разматрао ову могућност. Полазећи од претпоставке да ће у случају евентуалне изградње бити коришћене најсавременије технологије (принцип БАТ), процењује се да ће евентуални утицаји на животну средину бити минимализовани, али неминовно ће доћи до повећања продукције аерополутаната услед повећања обима саобраћаја. Планирани развој допринеће побољшању климе за привредне активности на подручју Општине, посебно у погледу унапређења комуналне инфраструктуре и опремање конкретних локација, отварање нових радних места чиме ће се омогућити задржавање становништва, и подстицање развојних процеса уз очување природних, културних и традиционалних вредности. Заштита животне средине оствариће се комплексним решењима и мерама у области унапређења квалитета ваздуха, вода, земљишта, управљања отпадом и финансирања у заштиту и развијања програма мониторинга, имплементацијом различитих комплементарних докумената.

Други плански и секторски документи, пре свега Просторни план Републике Србије, као и националне стратегије у области развоја привреде, пољопривреде, шумарства, локалног одрживог развоја, водопривреде, енергетике, управљања отпадом и заштите животне средине, садрже циљеве заштите животне средине али и секторски развој значајан за израду ППО Кучево и стратешке процене. Ови циљеви треба да обезбеде оптимално управљање земљиштем, водама, квалитетом ваздуха, отпадом и отпадним водама, ризиком од удеса, заштитом природних и културних добара и живог света, коришћењем ресурса, заштитом здравља и квалитетом живота уопште.

Кучево је у погледу стања животне средине релативно добро очувано подручје. Привредни објекти који се налазе на територији Општине представљају минимално оптерећење у смислу могућег загађивања животне средине. Главни проблем је неадекватан третман отпадних вода и управљање комуналним отпадом. Загађење површинских и подземних вода, деградација и загађење земљишта као последица безусловног депоновања отпада, може да угрози квалитет живота или евентуално здравље становништва, али на самом извору загађења.

Основна питања и проблеми животне средине разматрани у току стратешке процене везани су за квалитет ваздуха и вода, нерационално коришћење, деградацију и загађење земљишта, неадекватан третман отпадних вода и чврстог отпада, повећан ниво буке и вибрација, угрожавање биљних и животињских врста, деградацију шума и недовољну шумовитост у односу на оптималну, повећан ризик од удеса у привреди и при транспорту опасних материја, појаву нелегалне градње, непостојање система мониторинга животне средине и потребе значајнијег улагања у област заштите животне средине.

У оквиру стратешке процене су припремљене две варијанте. Прво, варијантно решење се односи на спровођење решења ППО Кучево – подржаног решењима других стратегија и програма, друго, представља нереализовање ППО Кучево – тзв. "нулти сценарио".

За потребе обављања процене дефинисани су деветнаест специфичних циљева, и то:

1	Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздух	11	Очување биодиверзитета – избећи неповратне губитке
2	Смањење изложености становништа повишеним нивоима буке	12	Избећи оштећење заштићених и значајних природних добара
3	Развој организованог водоснабдевања	13	Рекултивација деградираних површина
4	Очување квалитета површинских и подземних вода	14	Очување заштићених и незаштићених културних добара
5	Смањење ризик од поплава	15	Подизање квалитета датог простора
6	Очување обрадивог пољопривредног земљишта	16	Очување насељености – заустављање исељавања
7	Очување површина под ливадама и пашњацима	17	Раст запослености – стварање услова за повратак радно-способног становништва
8	Унапређење стања шума и повећање површине под шумом	18	Унапређење и развој инфраструктуру
9	Спречавање процеса ерозије	19	Унапређење информисања јавности по питањима животне средине
10	Увођење система прикупљања, третмана и одлагања комуналног отпада		

Процена утицаја на циљеве стратешке процене вршена је за варијантна и планска решења. Поређењем добијених резултата за варијантна решења закључено је да је друго варијантно решење најповољније са аспекта заштите животне средине. Етапна реализација ППО Кучево по приоритетима и најповољније решење је ППО Кучево који садржи адекватне мере и оптимална решења којима се обезбеђује заштита животне средине уз истовремени економски развој на подручју Општине.

Процена утицаја планских решења на циљеве стратешке процене вршена је у две фазе: у првој су одређени утицаји, а затим је утврђен њихов значај према карактеристикама из Прилога I Закона - врста, вероватноћа, учесталост, временска и просторна димензија утицаја. У коначној матрици су приказани значајни утицаји за које су затим припремљене мере за смањење негативних односно увећање позитивних утицаја на животну средину.

Мере за спречавање и ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја разрађени су за: заштиту ваздуха, заштиту вода, заштиту земљишта, управљања водом, заштиту од буке, заштиту природног и културног наслеђа, као и друге мере заштите.

Програм за праћење стања животне средине (мониторинг) обезбеђује услове за праћење утицаја на животну средину дефинисаних стратешком проценом, односно непосредно праћење реализације планских решења, као и остваривање услова и мера заштите. Како не постоји установљен систем мониторинга за територију општине, дат је концептуални оквир за конституисање интегралног програма мониторинга са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и поступањем у случају неочекиваних утицаја на животну средину.

Методологија коришћена у изради стратешке процене заснована је на два основна принципа. Прво, стратешка процена је обављена после израде ППО Кучево, и друго, у свакој фази стратешке процене су коришћене одговарајуће примењене методе, као и опште методе научног рада и истраживања. Избор индикатора је вршен према њиховој доступности и усклађености са системом индикатора који се користе у Европској Унији (Европска агенција за животну средину - ЕЕА) и Организацији за економску сарадњу и развој (ОЕЦД).

Начин одлучивања је заснован на интенцији да се изврши постпланска имплементација стратешке процене, што ће резултирати евентуалним изменама и допунама ППО Кучево. Овакав начин имплементације има своје специфичности, а да би био и ефикасан, важно је формирати систем континуалног планирања и мониторинга, из разлога редовне евалуације примене плана и остваривање планских решења, као и идентификације и анализе могућих проблема и тешкоћа. У том смислу, програм мониторинга представља снажну подршку за

конституисање система доношења одлука, како би се на начин субординације пратила реализација Плана.

У ППО Кучево су у потпуности су испоштовани урбанистички нормативи и стандарди, прописана су правила уређења, изградње и заштите животне средине, као и мере за превенцију акцидената, хазарда и одбрану од елементарних непогода. Планом су предвиђена решења у оквиру прихватљивих капацитета са аспекта заштите животне средине, односно у складу са урбанистичким показатељима (степен заузетости и индекс изграђености). Истовремено, предвиђена је изградња инфраструктуре, управљање комуналним отпадом, као и планско решавање проблема водоснабдевања и одвођења отпадних вода. Капацитети инфраструктуре су прилагођени дугорочним пројекцијама социо-економског развоја, имајући у виду даљу урбанизацију и развијање туристичко – угоститељске делатности.

Реализацијом ППО Кучево целокупан простор ће се амбијентално обогатити, с обзиром да је поред изградње туристичких капацитета, планирано развијање туристичке понуде, спортско рекреативних садржаја, као и изградња других објеката јавне намене. Реализацијом инфраструктурних планских решења побољшаће се стање квалитета животне средине, посебно у сектору управљања водама. За изградњу других објеката прописана су правила уређења и правила изградње тако да неће бити угрожена постојећа инфраструктурна мрежа. Напротив, реализацијом ППО Кучево побољшаће се квалитет живота, а подручје ће бити уређеније и опремљеније. На основу дефинисаних предмера и предрачуна за комуналну и другу инфраструктуру могуће је етапно – плански реализовати инфраструктурне пројекте. Са друге стране, реализација капиталних инфраструктурних објеката подстакнуће развој источне Србије.

Реализацијом планских решења за објекте са јавном наменом задовољиће се потребе корисника, посебно повећањем смештајних капацитета и рекултивација деградираних површина и њихова трансформација за јавне садржаје.

У наредном периоду спровођења ППО Кучево, остаје обавеза да се изврши адекватна евалуација, како би се након спроведене анализе заузео став о међусобној координацији ППО Кучево и других стратешких, планских, програмских и пројектних докумената. У том смислу ППО Кучево по потреби, а и по налазима из овог извештаја, у зависности од етапности спровођења, може бити измењен и допуњен, с тиме да је неопходно да у потпуности буде усаглашен са новим Просторним планом Републике Србије, чије се разматрање и усвајање предвиђа током 2010. године.